

Tisdagen den 23 mars

Kl. 13.00–16.00
18.00–20.00

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 2 mars justerades.

§ 2 Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott

Från sammansatta utrikes- och försvarsutskottet hade följande skrivelse kommit in:

Sammansatt utrikes- och försvarsutskott

1 bilaga

Utrikesutskottet och försvarsutskottet har jämlikt 7 kap. 7 § riksdagsordningen i separata beslut den 14 januari 2021, den 21 januari 2021, den 4 februari, den 4 februari och den 18 mars 2021 kommit överens om att genom deputerade i ett sammansatt utskott gemensamt bereda skrivelse 2020/21:56 *Internationella försvarssamarbeten* samt motioner.

Till deputerade och suppleanter i det sammansatta utskottet har utsetts de i bifogade förteckning upptagna riksdagsledamöterna.

Det sammansatta utskottet, som benämns sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU), har vid konstituerande sammanträde den 18 mars 2021 utsett följande presidium:

Kenneth G Forslund (S), ordförande

Pål Jonson (M), vice ordförande

Stockholm den 18 mars 2021

Martin Brothén

Kanslichef utrikesutskottet

Lars Franzén

Kanslichef försvarsutskottet

Bilagan hade följande lydelse:

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottet

Sammansättning 2021-03-18

Deputerade

1. Kenneth G Forslund (S)
2. Pål Jonson (M)
3. Niklas Karlsson (S)

4. Hans Wallmark (M)
5. Björn Söder (SD)
6. Olle Thorell (S)
7. Kerstin Lundgren (C)
8. Håkan Svenneling (V)
9. Jan R Andersson (M)
10. Roger Richthoff (SD)
11. Paula Holmqvist (S)
12. Mikael Oscarsson (KD)
13. Annika Strandhäll (S)
14. Joar Forssell (L)
15. Lars Andersson (SD)
16. Camilla Hansén (MP)
17. Hans Rothenberg (M)

Suppleanter

1. Jamal El-Haj (S)
2. Jörgen Berglund (M)
3. Mattias Ottosson (S)
4. Margareta Cederfelt (M)
5. Markus Wiechel (SD)
6. Diana Laitinen Carlsson (S)
7. Daniel Bäckström (C)
8. Yasmine Posio (V)
9. Alexandra Anstrell (M)
10. Caroline Nordengrip (SD)
11. Kalle Olsson (S)
12. Lars Adaktusson (KD)
13. Alexandra Völker (S)
14. Allan Widman (L)
15. Sara Gille (SD)
16. Elisabeth Falkhaven (MP)
17. Magdalena Schröder (M)
18. ClasGöran Carlsson (S)
19. Heléne Björklund (S)
20. Vakant (S)
21. Hanna Gunnarsson (V)
22. Lotta Johnsson Fornarve (V)

Skrivelsen lades till handlingarna.

§ 3 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 25 mars kl. 14.00*.

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:522

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:522 Bullerregler som hindrar byggande

av Ola Johansson (C)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är sjukdom.

Stockholm den 16 mars 2021

Finansdepartementet

Märta Stenevi (MP)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2020/21:568

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:568 Hyrköp och ombildning till ägarlägenheter

av Cecilie Tenfjord Toftby (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 9 april 2021.

Stockholm den 22 mars 2021

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:576

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:576 Trygghet för alla kvinnor

av Borian Åberg (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 9 april 2021.

Stockholm den 19 mars 2021

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:582 Effekter på biologisk mångfald av vindkraftverksutbyggnad till havs
av Staffan Eklöf (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 9 april 2021. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 19 mars 2021

Miljödepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Maria Jonsson

Tf. expeditionschef

§ 5 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2020/21:FPM84 Hera-inkubatorn *COM(2021) 78* till socialutskottet

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2020/21:102 till finansutskottet

Motioner

2020/21:3880 och 3881 till näringsutskottet

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkanden

2020/21:FiU35 Godkännande av rådets beslut om systemet för EU:s egna medel för perioden 2021 och framåt

2020/21:FiU18 En översyn av regleringen för tjänstepensionsföretag

Justitieutskottets betänkanden

2020/21:JuU16 Sveriges tillträde till Europarådets konvention om it-relaterad brottslighet

2020/21:JuU22 Utökade kontroll- och stödmöjligheter avseende skyddstillsynsdömda

Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande och betänkande
2020/21: MJU12 Granskning av kommissionens meddelande om en kemikaliestrategi för hållbarhet
2020/21: MJU13 Övergripande miljöfrågor

Prot. 2020/21:98
23 mars

Socialutskottets betänkande
2020/21: SoU33 Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem

Trafikutskottets betänkanden
2020/21: TU7 Sjöfartsfrågor
2020/21: TU8 Kollektivtrafikfrågor

§ 8 Svar på interpellation 2020/21:541 om dialogen med Storbritannien

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Pål Jonson har frågat mig vad jag och regeringen avser att åstadkomma med den fördjupade dialogen med Storbritannien. Pål Jonson har också frågat om Storbritannien har efterfrågat denna bilaterala dialog med Sverige. Vidare har Pål Jonson frågat när jag bedömer att dialogen kan avslutas. Pål Jonson har också frågat om det är min och regeringens målsättning att solidaritetsförklaringen ska utvidgas till Storbritannien när dialogen är avslutad. Slutligen har Pål Jonson frågat hur jag och regeringen i så fall avser att förankra ett sådant beslut hos riksdagens partier.

Så som aviserades i regeringens proposition 2020/21:30 *Totalförsvaret 2021–2025* förs en dialog med Storbritannien om hur den bilaterala säkerhetspolitiska relationen kan utvecklas efter utträdet ur EU. Den 23 februari informerade jag försvarsutskottet om den bilaterala försvarspolitiska relationen till Storbritannien. Redovisningen omfattade bland annat bedömda effekter av Storbritanniens utträde ur EU på försvarsområdet, det breda och etablerade bilaterala samarbetet som finns på regerings- och myndighetsnivå, reglerat bland annat i Statement of Intent som undertecknades 2015, Joint Expeditionary Force, FCAS-C och den omfattande övningsverksamheten. Jag redovisade även regeringens ambitioner om ett fortsatt nära bilateralt samarbete och att det förs en dialog mellan företrädare för försvars- och utrikesdepartementen. Gällande frågan om säkerhetspolitisk solidaritet redovisade jag att det pågår en dialog som jag inte vill föregripa. Målsättningen är alltså att bygga vidare på det väl etablerade, omfattande och goda bilaterala samarbetet mellan Sverige och Storbritannien. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan.

Anf. 2 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för svaret. Jag kan konstatera att när det gäller fyra av fem frågor som jag ställde i interpellationen fick jag ingen vägledning i svaret.

Den femte frågan, om vad regeringen vill åstadkomma med den fördjupade dialogen med Storbritannien efter utträdet ur EU, fick jag ändå ett svar på. Försvarsministern säger att målet med den fördjupade dialogen är

att bygga vidare på det väl fungerande samarbetet som vi har med Storbritannien. Det är en hedervärd men knappast banbrytande slutsats hur man vill utveckla relationen, och det låter inte som att det skulle vara föremål för varför man skulle skapa en ny dialog med Storbritannien. Om man har ett fungerande och effektivt bilateralt samarbete med Storbritannien, varför vill man då påbörja en ny dialog? Det är en frågeställning som jag vill skicka med till försvarsministern.

Fru talman! Storbritannien har lämnat EU men inte Europa, och Storbritannien kommer att ha en mycket viktig och central roll framför allt i norra Europa. Det har man genom att man har ett ledande ansvar för den brittiskledda stridsgruppen i Nato som finns i Estland och inte minst genom Joint Expeditionary Force som både Sverige och Finland deltar i sedan 2017.

Det är uppenbart att Storbritannien vid sidan av USA är det land som kanske kommer att ha den viktigaste rollen för säkerhet och stabilitet i Östersjöområdet, inte minst i kraft av att de kan bidra med betydande resurser till regionen. Däremot kan vi inte längre använda EU för att förankra Storbritanniens roll i norra Europa. Det blev tyvärr en hård brexit, vilket innebär att EU och Storbritannien inte längre kommer att ha något samarbete kopplat till försvar, till utrikes- eller säkerhetspolitik helt enkelt. Det är ett allvarligt bakslag för EU i allmänhet och för Sverige i synnerhet. Det mest uppenbara är förstås att när briter lämnar EU försvinner uppemot en fjärdedel av de samlade försvarsutgifterna inom EU. Precis som också framgår i totalförsvarspropositionen ligger numera 80 procent av de samlade försvarsutgifterna i det euroatlantiska området inom Nato men utanför EU.

Summan av kardemumman av detta efter brexit blir att Nato blir viktigare som försvarspolitisk aktör och att EU, tyvärr måste jag säga, blir svagare som en militär och säkerhetspolitisk aktör. Det borde också mana till eftertanke för Sveriges säkerhetspolitiska vägval.

Jag konstaterade att Daniel Färm i den S-märkta tankesmedjan Tiden för ett tag sedan skrev att tiden nu var inne för att lämna den militära alliansfriheten och bygga upp ett gemensamt EU-försvar. Jag ser gärna att Sverige lämnar den militära alliansfriheten men till förmån för ett svenskt medlemskap i Nato. EU har inte de militära resurser inom överskådlig tid som krävs för att kunna bli en militär aktör. Helt klart får brexit alltså konsekvenser för Sveriges säkerhetspolitiska vägval.

En annan konsekvens blir att Sverige nu förlorar en viktig allierad vid förhandlingsbordet i Bryssel. Vi har jobbat nära med Storbritannien när det kommer till synen på att stärka den transatlantiska länken, när det kommer till att inkludera tredjeland och när det kommer till att se till att man har ett effektivt samarbete mellan EU och Nato. Den förmånen kommer vi inte längre att ha kring förhandlingsbordet i Bryssel om vi inte väljer, fru talman, att skapa ett nytt förhandlingsbord inom ramen för Nato. Det är klart att Nato skulle skapa helt nya möjligheter för Sverige och Storbritannien att samverka djupare om båda var medlemmar.

Men jag vill återigen fråga försvarsministern när han bedömer att denna dialog med Storbritannien kommer att avslutas. Pratar vi om veckor, månader eller år?

Anf. 3 HANS WALLMARK (M):

Fru talman och försvarsministern! Jag tycker att Pål Jonson på ett förredömligt sätt har redogjort för Moderaternas syn på Storbritanniens viktiga roll i vårt närområde, liksom för de utmaningar vi står inför givet att Storbritannien på grund av brexit inte längre är en del av EU och att vi därför måste hitta nya formationer. Det är också därför Pål Jonson har väckt den här interpellationen.

Jag delar bedömningen att regeringen inte berättar vad den vill uppnå, vare sig när det gäller tidtabell, strukturer eller vad eventuella slutprodukter ska bli. Det där blir tyvärr ett problem, fru talman, för det gör att inget går att utvärdera. Om man inte berättar på förhand vad målen är, hur ska man då i efterhand kunna säga ”Det var dit vi skulle komma”? Det gör att det finns en liksom mållöshet som regeringen ger uttryck för. Det är i grunden djupt allvarligt, för Storbritannien är som sagt ett för Sverige och vårt närområde oerhört viktigt samarbetsland.

Fru talman! Den där mållösheten är tyvärr genomgående för regeringen. Jag ska ta ett exempel som försvarsministern själv tog upp i sitt svar, nämligen Joint Expeditionary Force, JEF. Det är ett väldigt viktigt samarbetsprojekt som Sverige har med Storbritannien. Under flera år pågick det en diskussion om huruvida Sverige skulle bli en del av projektet eller inte, och jag gick igenom arkivet och såg att jag ställt tre skriftliga frågor till försvarsminister Peter Hultqvist. På ingen av dem gav han något svar om riktningen, alltså vad man ville och hur man skulle vilja uppnå det. Jag ska be att få läsa ur ett av svaren. Försvarsministern skrev:

”Försvarsmaktens svar inkom den 31 mars 2017 och är föremål för beredning i Regeringskansliet. Jag avser inte föregripa detta arbete men kan konstatera att underlaget utgör en viktig del i den pågående analysen av om Sverige bör delta i JEF. Samverkan sker även med Finland i denna fråga.”

Det som blir problemet med den här typen av icke-svar är att det ju inte går att utvärdera huruvida man gör som man hade tänkt göra. Ett annat problem är att vi närmar oss valåret 2022 – det har jag också noterat i försvarsministerns debattartiklar i olika organ, om stormtrupper och en del annat – och att det kan bli regeringsskifte. Några av oss i kammaren hoppas ju att det ska bli det. Jag tror att det är väsentligt att det i så fall blir en sömlös övergång när det gäller förhandlingar med viktiga aktörer och viktiga länder, vilket Storbritannien är. Därför, fru talman, är det illa att regeringen inte är tydligare med vilka kort man tänker spela och hur man vill uppnå det som är det önskade.

Fru talman! Jag tror mig veta att försvarsministern är en bokläsare och bokälskare. Därför grävde jag fram mitt eget exemplar av den brittiska författaren Lewis Carrolls bok om Alices äventyr i Underlandet. Alice ställer frågan till katten: Skulle du vilja tala om för mig hur jag ska gå för att komma härifrån? Då svarar katten: Det beror åtskilligt på vart du tänker gå. Detta, fru talman, är väl kanske en sensmoral från bokens värld att överlämna till försvarsministern. Vart tänker regeringen gå när det gäller att bygga nya relationer med Storbritannien bortom brexit?

Anf. 4 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! År 2014 skrevs ett Statement of Intent med Storbritannien om fördjupade samarbeten. År 2015 blev det ett samarbetsprogram och en

Prot. 2020/21:98

23 mars

Svar på
interpellationer

avsiktsförklaring. År 2016 undertecknades samarbetsprogrammet. Just nu har vi 42 punkter i ett program för 2020–2021, vilket handlar om alltifrån internationella insatser, vinterutbildning och informationsutbyte till bilaterala möten. Det är en lång rad typer av åtgärder, som jag har berört även när jag har redovisat detta för utskottet.

Den 30 juni 2017 tecknade vi avtalet om Joint Expeditionary Force. Det är ett bra genombrott med tanke på vikten av Storbritanniens engagemang i Sveriges närområde. Vi har Norra gruppen, där Storbritannien finns med, vilket är en väldigt viktig faktor. Vi har ett samarbete inom ramen för Minusma och Operation Inherent Resolve i Irak. Vi har övningsverksamhet som Arctic Challenge Exercise och Northern Wind, liksom Baltops och Northern Coasts.

Vi har brittiska fartyg i Östersjön med viss frekvens, och vi har återkommande örlogsbesök. Det fanns ett brittiskt deltagande i det planerade Aurora 20, som tyvärr fick ställas in på grund av corona. Vi är med i ett samarbete vid det brittiska doktrinutvecklingscentrumet. Vi är med i brittiska staber. FCAS-projektet handlar långsiktigt om vad vi möjligen ska göra tillsammans när det gäller framtida stridsflyg, och vi har sedan 20 år tillbaka ett jaktrobotprojekt, Meteor.

Nu har vi också ett viktigt projekt som både Wallmark och Pål Jonson borde ha nämnt i sina inledningar och som var centralt i samband med att vi tog totalförsvarsbeslutet, nämligen att även Storbritannien är föremål för den strategi vi har för att utveckla koordinerad planering med nordiska länder, Nato, Storbritannien och USA.

Sedan har vi just nu dialogen med Storbritannien om hur vår framtida säkerhetspolitiska relation ska se ut. Den dialogen pågår, och jag tänker inte stå här och säga att detta är klart om en vecka eller en månad, utan jag kommer att återkomma med information när det finns någonting att säga. Här finns det nämligen två parter, och med respekt för motparten och vad den eventuellt vill i sammanhanget är det bättre att prata när det finns ett resultat snarare än att stå här och spekulera i olika typer av upplägg.

Helt klart är det dock viktigt att Storbritannien är engagerat i vår del av Europa, och det är man. Direkt efter Storbritanniens folkomröstning om brexit fick jag ett samtal från den dåvarande försvarsministern, som mycket tydligt gav signalen att man kommer att fortsätta vara engagerad i säkerhetsfrågorna gällande Europa. Man kommer också att vara fortsatt engagerad när det gäller Skandinavien, och man vill fördjupa och utveckla samarbetet. Det är det vi håller på med, och här har jag nu räknat upp en hel lista på vad detta innebär. Storbritannien är en av våra närmaste partner.

Jag tänker inte förenkla den här debatten till en diskussion om att ge besked nästa vecka eller om två veckor, utan det mest seriösa är att vi jobbar med den här inriktningen. En koordinerad planering är en väldigt viktig fråga, och att titta på vår relation säkerhetspolitiskt är en annan viktig fråga. Vi återkommer när vi har besked att ge.

Anf. 5 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag kan trygga försvarsministern med att frågan om nästa generations stridsflygplan kommer att dyka upp lite senare under debatten. Han efterfrågade ju det.

Fru talman! Det var precis detta jag efterfrågade. Vi har alltså ett mycket framgångsrikt och brett samarbete med Storbritannien, vilket försvarsministern redogjorde för, med dessa 42 punkter och en rad andra. Men det var inte riktigt det min fråga gällde, utan min fråga var varför vi ska ha en ny, fördjupad dialog med Storbritannien när vi uppenbarligen har ett framgångsrikt samarbete med dem. Jag har respekt för det försvarsministern säger om att det, som det heter på engelska, krävs två parter för att dansa tango. Jag förväntar mig inte att försvarsministern ska presentera ett färdigt resultat, men jag vill väldigt gärna veta med vilken viljeinriktning den svenska regeringen går in i det här samarbetet.

Låt mig återknyta lite grann till utfallet av brexit. Försvarsministern vet mycket väl om detta, men inom ramen för försvarsförhandlingarna fördes diskussioner kopplat till om man skulle utvidga solidaritetsförklaringen till Storbritannien efter att de lämnat Europeiska unionen. Nu blev det inte så, och man utvidgade inte solidaritetsförklaringen till Storbritannien. Man sa i stället att man skulle invänta utfallet av brexitförhandlingarna, och dem vet vi nu resultatet av. Tyvärr blev det en hård brexit, vilket i sak innebär att den svenska solidaritetsförklaringen i dag inte innefattar Storbritannien.

Vi har alltså en situation där Sverige utropar säkerhetspolitisk solidaritet med länder som Malta, Cypern och Grekland men inte med Storbritannien. Det är ju helt orimligt. En av de frågor jag skickade med till försvarsministern var därför om regeringens egen uppfattning är att solidaritetsförklaringen ska utvidgas till Storbritannien eller inte. Jag tycker att den frågan är viktig.

Sedan tycker jag också att man ska ha klart för sig att den svenska solidaritetsförklaringen har varit viktig för svensk säkerhets- och försvarspolitik. Den har lagt grunden för det internationella försvarssamarbetet som jag vet att Peter Hultqvist själv är väldigt engagerad i. Den lade också grunden för legitimiteten kopplad till att Sverige skulle upprätta ett världsavtal. Dessutom pratar vi nu i totalförsvarspropositionen om att vi ska kunna samordna den operativa planeringen med Storbritannien. Det är ett stort steg, och det är ett viktigt och bra steg.

Men det blir väldigt motsägelsefullt om vi då inte utvidgar solidaritetsförklaringen och säger att vi är villiga att utfärda samma solidaritet till vår viktigaste europeiska försvarspolitiska samarbetspartner, alltså Storbritannien, som till Grekland, Italien eller Frankrike.

Vi behöver ha konsultationer för detta, och det är klart att detta förvisso är en unilateralt utställd solidaritetsförklaring, men vi hade inte några förhandskonsultationer med vare sig Norge eller Island när vi utfärdade solidaritetsförklaringen till dem.

Jag skulle helt enkelt vilja få en klarare bild av vad som är regeringens viljeinriktning när man nu påbörjar den här bilaterala dialogen med Storbritannien.

Jag har en känsla av, fru talman, att regeringen inte vill öppna upp den här frågan för riksdagen för att man vet att man då också måste öppna upp för bredare samtal om Sveriges säkerhetspolitiska linje. Från Moderaternas sida har vi klart sagt både i den försvarspolitiska debatten och i den säkerhetspolitiska debatten att det nu också är dags att ha en bredare diskussion om inriktningen på Sveriges säkerhetspolitiska linje. Den borde innefatta hur Storbritannien ska inkluderas i solidaritetsförklaringen, den

borde bättre avspegla hur det svensk-finska försvarssamarbetet bortanför fredstida förhållanden ska återges och den borde innefatta en Nato-option.

Anf. 6 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Försvarsministern konstaterade i sitt förra inlägg att det är viktigt att ha Storbritannien engagerat. Den synpunkten delar vi från Moderaternas sida – absolut! Försvarsministern hade också en lång uppräkningslista av olika former av samverkan och samarbete – allt från JEF till, på stridsflygssidan, FCAS och enskilda övningar. Allt detta är rätt och riktigt.

Fru talman! Däremot är det två företrädare för det största oppositionspartiet som nu påpekar att regeringen borde utnyttja möjligheten att nå en bredare samsyn kring hur vi ska ha denna säkerhetspolitiska dialog med Storbritannien. Försvarsministern konstaterar att det är två parter som pratar med varandra. Det är alldeles riktigt. Det som är problemet för regeringen är att den har en rätt bräcklig parlamentarisk grund och inte gör någonting för att förankra detta parlamentariskt. Man håller korten väldigt nära inpå den egna kroppen, och det är beklagligt. Jag tror att det finns förutsättningar för en ganska bred samsyn med riksdagen och dess många partier.

Flera av oss är besjälade av hur vi ska kunna fördjupa och förbättra relationen med Storbritannien. Men då måste man veta vad regeringen vill: vilka mål man vill uppnå och hur hela processen ska se ut. Då duger det inte, fru talman, att bara hänvisa till att man då och då dyker upp i försvarsutskottet och levererar information. Här kommer ett erbjudande från vår sida om att involvera riksdagens partier i denna viktiga dialog.

För att säga ungefär som katten i *Alice i Underlandet*: Vart vill man gå? Ja, det beror åtskilligt på vart man vill komma. Då är den grundläggande frågan: Vart vill regeringen gå när det gäller den här viktiga säkerhetspolitiska dialogen?

Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Först menar ni att ni har respekt för att man inte ska föregripa processer. Sedan ska vi utan att blinka lägga upp hela diskussionen på bordet när vi menar att det är bättre att fortsätta med motparten och försöka komma fram till någonting gemensamt.

Det här är inte så himla komplicerat. Det handlar om vad som är nästa steg i utvecklingen mellan våra länder. Jag hade ett tiosidigt manus med mig till försvarsutskottet när jag redovisade detta. Det var en väldigt utförlig redovisning, och det fanns utmärkta möjligheter för ledamöterna att ställa frågor, ha synpunkter och eventuellt säga nej om man tyckte att principerna som angavs var felaktiga på något sätt. Men jag kan inte erinra mig några invändningar mot det jag redovisade.

Det här handlar för vår del om att inte föregripa processen, men jag har nämnt koordinerad planering. Det är ett riksdagsbeslut som vi ska verkställa. Det är också förankrat i riksdagen att vi ska fördjupa relationen till Storbritannien. Det är därför vi för den här dialogen, och vi kommer att återkomma med ett upplägg rörande detta när vi har fortsatt diskussionerna och anser att vi har ett resultat att presentera.

Våra samarbeten syftar till att öka vår egen militära förmåga, och de syftar till att höja tröskeln mot en eventuell antagonist i vårt närområde. Det är en säkerhetspolitisk signal. När vi övar tillsammans med Stor-

britannien och andra i Östersjön, i norra Sverige och i andra stora övningar och opererar tillsammans internationellt, vilket vi gör i olika missioner, är det säkerhetspolitiska signaler som är mycket tydliga. De här samarbetena måste hela tiden förnyas och utvecklas genom kontinuerlig dialog, för det handlar om vilka gemensamma projekt man drar igång.

Vi kommer att kontinuerligt informera riksdagen och vara beredda att diskutera de synpunkter som kommer upp i de sammanhangen.

Det som Wallmark tidigare hänvisade till när det gäller vad jag hade sagt om JEF och att inte föregripa processerna är helt korrekt. Det är väl inget fel på det! Syftet med remissförfarande och inblandning av Försvarsmakten och hela dialogen var att vi så småningom skulle kunna lösa frågan, vilket vi gjorde. Det är samma sak här. Vi för en diskussion för att kunna komma fram till någonting som vi gemensamt står bakom.

Då får jag väl säga så här, utan att föregripa någonting: Det kan sluta med ett gemensamt uttalande, en gemensam deklaration, på politisk nivå som befäster den bilaterala relationen och ger uttryck för ländernas solidaritet i förhållande till varandra. Sedan får vi titta på vad detta har för innehåll i sammanhanget.

I nuläget handlar det om att föra den här viktiga dialogen för att nå en samsyn om formerna för det framtida samarbetet baserat på gemensamma intressen.

Det här tror jag inte kommer att vara ett stort problem, för vår relation är väldigt nära och vi har gemensamma intressen och en gemensam säkerhetspolitisk syn. Jag anser att vi jobbar precis i samma anda som totalförsvarsbeslutet på den här punkten.

Anf. 8 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Skälet till att vi står här i dag, Peter Hultqvist, är att jag var med både på den föredragning som vi i utrikesutskottet fick av kabinettssekreteraren och på den föredragning som försvarsutskottet fick, och det är två väldigt fundamentala frågor kopplade till den här dialogen som jag vill ha svar på och som jag tror att också Hans Wallmark anförde att han vill ha svar på.

För det första vill jag ha en indikation om tiden. Pratar vi om veckor, månader eller år? Det spelar roll för riksdagen om man kan få den indikationen när det gäller tiden. Jag tycker inte att det är orimligt.

För det andra har jag en väldigt enkel, klar och tydlig fråga som inte är kopplad till utfallet av processen. Vad är regeringens viljeinriktning? Vill regeringen att solidaritetsförklaringen också ska utvidgas till Storbritannien eller inte?

Detta är en mycket viktig och central fråga för oss. Jag väntar mig inte ett utfall av att läsa upp en färdig deklaration; jag vill bara veta om regeringen tycker att detta är en bra eller dålig idé när man nu går in i fördjupade förhandlingar med Storbritannien.

Jag vill kort avrunda och knyta an till den översyn av den brittiska säkerhets- och försvarspolitik som presenterades med rapporten *Global Britain* i förra veckan, och i går kom även *Command Review*, som mer specifikt tar upp de försvarspolitiska delarna. Det är två saker som jag tycker är viktiga att ta med sig.

Det ena, som försvarsministern själv har anförat man, är att vårt samarbete i stridsflygssystemet FCAS kommer att bli allt viktigare i framtiden.

Det är viktigt att vi nu kommer till skott och ser till att det förverkligas, för det kommer att vara en spinnaker i våra bilaterala relationer.

Det andra är att Storbritannien nu kommer att lägga mycket ökad kraft på AI och cyber. Här har Sverige en del strukturella problem, inte minst för att vårt eget cybercenter inte kommer att vara fullt operativt förrän 2023 samtidigt som alla andra nordiska länder i dag har operativa cybercenter.

Anf. 9 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! I mitt förra inlägg sa jag att detta kan sluta med en gemensam deklaration på politisk nivå som befäster den bilaterala relationen och ger uttryck för ländernas solidaritet med varandra. Det kan vara ett möjligt utfall. Men jag vill inte föregripa de diskussioner som förs. Vi diskuterar ju en fråga där vi står väldigt nära varandra, där båda parter vill samarbete och där vi har fördjupat samarbetet oerhört mycket under de gångna fem åren.

Jag anser alltså att vi är i ett mycket positivt läge. Men med respekt för motparten, för det är två parter som krävs i detta, vill jag återkomma när vi har drivit processen så långt att vi också är överens om något som vi står för tillsammans. Vi är självklart ute efter att fördjupa relationen i syfte att höja vår militära förmåga, att höja tröskeln för en eventuell antagonist och att skapa trygghet och säkerhet i vår del av Europa.

Pål Jonson talar om att komma till skott med FCAS. Jag har ju själv undertecknat avtalet om detta. Vi för hela tiden diskussioner om dessa saker. Här finns ett djupt svenskt intresse. Detta är alltså något som vi håller på med hela tiden och kommer att fortsätta med.

Artificiell intelligens och cyber, som nämndes här, är också viktiga frågor. Detta är naturligtvis också sådant som måste diskuteras i dessa samarbetsprogram, som redan existerar och som kan utvecklas inför framtiden.

Jag anser att vi i dag har informerat riksdagen på ett mycket ordentligt och djupgående sätt. Vi är nu inne i en mycket viktig process som jag inte vill föregripa. Allt handlar om fördjupning i slutändan för att bygga ett säkrare Skandinavien och ett säkrare Europa.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:548 om formuleringar om det säkerhetspolitiska läget

Anf. 10 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat mig om den politiska bedömning som görs i regeringens proposition om försvarspolitik inriktning 2021–2025, som vilar på det Försvarsberedningen ställt sig bakom i bred politisk enighet, gäller. Vidare har Hans Wallmark frågat hur denna formulering förhåller sig till det som anförs i regeringens utrikespolitiska deklaration, framlagd den 24 februari 2021. Slutligen har Hans Wallmark frågat hur jag tänker verka för att regeringen framför enhetliga formuleringar vad gäller det bedömda säkerhetspolitiska läget för Sverige för att undvika osäkerhet och oklarhet.

Bakgrunden till frågan är följande uttalande av regeringen i propositionen *Totalförsvaret 2021–2025* (prop. 2020/21:30 s. 26): ”Det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och Europa har över tid försämrats. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige. Sverige blir oundvikligen påverkat om en säkerhetspolitisk kris eller väpnad konflikt uppstår i Sveriges närområde.” Regeringens utrikesdeklaration 2021 anger formuleringen: ”Det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och Europa har över tid försämrats. Som ett svar på utvecklingen sker en historisk satsning på totalförsvaret och ett fortsatt stärkande av våra internationella försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten.”

Den säkerhetspolitiska bedömning som görs i propositionen *Totalförsvaret 2021–2025* gäller. Utrikesdeklarationen ger uttryck för regeringens utrikespolitiska mål och prioriteringar, där även säkerhetspolitiken är en del. Någon detaljerad redogörelse för det säkerhetspolitiska läget i sin helhet görs vanligen inte i utrikesdeklarationen.

Propositionen *Totalförsvaret 2021–2025* och utrikesdeklarationen 2021 återger i likalydande ordalag bedömningen att det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och Europa över tid har försämrats.

Propositionen, liksom utrikesdeklarationen, ger vidare uttryck för vikten av ett starkt totalförsvaret och att Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra, bland annat genom fördjupning av internationella försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten.

Anf. 11 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Försvarsministern! Det är gott att den säkerhetspolitiska bedömning som görs i propositionen *Totalförsvaret 2021–2025* gäller. Men det försvarsministern inte svarar på är varför man valde att ha en annan formulering i ett centralt dokument för en regering, nämligen den utrikespolitiska deklarationen.

Det som har försvunnit är dessutom inte vad som helst, utan det är framför allt åtta ganska centrala ord: ”Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas.” Det finns med i totalförsvarspropositionen men inte i utrikesdeklarationen.

Fru talman! De åtta orden var något av en hörnsten i Försvarsberedningens slutrapport och har också väckt en stor debatt. Det som är problemet för regeringen och Socialdemokraterna är att man har haft så svårt att förhålla sig till det som Försvarsberedningen i bred uppslutning ställde sig bakom.

Fru talman! Låt mig påminna om januari 2018, vid Folk och försvar i Sälen. Statsminister Stefan Löfven inledningstalade och ville plötsligt inte använda Försvarsberedningens formulering. Tvärtom markerade han emot den. Margot Wallström, dåvarande utrikesministern, gjorde på precis samma sätt och avfärdade dessutom Försvarsberedningen som ”den där gruppen”.

Både försvarsministern och undertecknad var ju i Sälen i januari 2018. Vi var några stycken som dels förvånades över agerandet från regeringens sida, dels gjorde vad vi kunde för att rädda Försvarsberedningens fortsatta arbete. Det skedde bland annat genom att försvarsminister Peter Hultqvist

själv gick upp och tog parti för formuleringen, inklusive "Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas."

I den efterföljande debatten sas från både statsminister Löfvens sida och från dåvarande utrikesminister Wallströms sida att man inte ville använda denna formulering eftersom den var alltför alarmistisk.

Jag återkommer till differensen mellan den försvarspolitiska inriktningen och den utrikespolitiska deklarationen. Varför är de olika? Det är inte underligt att oppositionen undrar. Regeringen har ju redan halkat fram mellan olika formuleringar, som man gjorde i Sälen.

Om det nu är så oskyldigt som försvarsministern försöker göra gällande är min andra fråga: Varför utsätter ni er för det här problemet? Vad är det som gör att ni behöver en annan formulering i ett dokument i förhållande till det som det ändå finns en bred politisk och parlamentarisk uppslutning bakom? Det är onekligen en onödig risk ni utsätter landet för.

Avslutningsvis: Vad svarar försvarsministern de utländska företrädare, vänligt sinnade eller med sämre förhållningssätt till Sverige, som frågar om det är dokumentet som säger att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas eller utrikespolitiska deklarationen som gäller? Det här är ju centrala signaler som också sänds till omvärlden av en försvarsminister som brukar vara ganska angelägen om att sända signaler.

Anf. 12 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Låt mig inledningsvis säga att Hans Wallmarks interpellation är mycket angelägen.

Formuleringarna om ett lands säkerhetspolitiska linje utgör ju själva grunden för maktutövandet, och om dessa formuleringar är otydliga eller tvetydliga är det allvarligt. Jag upplever att regeringen här tyvärr under lång tid har slirat.

Sverige har en lång tradition av att fatta beslut om säkerhets- och försvarspolitiska frågor i bred parlamentarisk samsyn, och det organ som regeringen disponerar för detta är Försvarsberedningen. Från Moderaternas håll brukar vi säga att Försvarsberedningen därför ska värnas både i form och i innehåll, det vill säga man ska använda Försvarsberedningen för att utarbeta kompromisser med oppositionen och man ska hålla sig till de rapporter vi kommer överens om där.

Jag upplever ibland att regeringens entusiasm för att använda Försvarsberedningen och följa den både i de försvarspolitiska överenskommelserna och i den säkerhetspolitiska linjen har varit dämpad. Ett symptom på det, även om det inte ska överdrivas, är att det på regeringens hemsida står att Björn von Sydow är ordförande för Försvarsberedningen. Här nämns också fem ledamöter som numera lämnat Försvarsberedningen.

Fru talman! En säkerhetspolitisk linje måste bygga på två komponenter, dels Sveriges sårbarheter och vilka hot och risker vi står inför, dels vilka säkerhetspolitiska vägval vi har.

I de två rapporter som Försvarsberedningen har presenterat står det tydligt att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Punkt. Det kan låta trivialt, men försvarsministern vet också att det förr i tiden stod att ett väpnat angrepp inte kan uteslutas men är osannolikt inom överskådlig tid. Det är något helt annat, för då har man en lägre ambition.

Vad vi gör när vi sätter punkt efter att ett väpnat angrepp inte kan uteslutas är att vi klart och tydligt signalerar att det är här och nu som gäller

för försvarsförmågan, inte någon form av utbildningsreserver eller återtagande eller vidmakthållande förmåga.

Det är alltså en mycket central och helt bärande del i denna försvarsreform att ett väpnat angrepp helt enkelt inte kan uteslutas.

Därför tycker jag att det är anmärkningsvärt att denna formulering inte ingår i regeringens utrikesdeklaration. Den är ju själva husbibeln för regeringens utrikes- och säkerhetspolitik, så precis som Hans Wallmark sa borde detta också ingå i utrikesdeklarationen.

Det andra är givetvis kopplat till hur regeringen själv har valt att formulera sin utrikespolitiska linje. Det har man gjort på ett antal olika sätt sedan man tillträdde 2014. Det enda dessa formuleringar har gemensamt är att ingen har varit förankrad i Försvarsberedningen, utan det står till exempel att den militära alliansfriheten tjänar oss väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i närområdet. Så kan det stå ibland i utrikesdeklarationen medan det i totalförsvarspropositionen kan stå bara att Sverige inte ingår i någon militär allians.

Fru talman! Jag tycker att det är olyckligt att regeringen har olika formuleringar i två så centrala dokument om den säkerhetspolitiska inriktningen som utrikesdeklarationen och totalförsvarspropositionen. Det skapar en otydlighet som Sverige inte är betjänt av.

Anf. 13 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det är konstigt att ni ska prata ned värdet av det som står i totalförsvarspropositionen och som vi har varit överens om. Det som står där gäller. Det är inte tu tal om annat. Det finns inget svaj eller konstigt på den punkten. Om man vill konstruera motsättningar av olika politiska skäl får man leva med det. Men det är inget konstigt.

Det talas om möten med den ena och andra internationella representeranten. Jag har möt representanter för andra länder och Nato i snart sju år, och det har inte funnits några tvivel om den svenska linjen. Vi utgår från militär alliansfrihet, samarbetar med andra, fördjupar samarbetet med andra, är aktiva på det internationella planet och är väldigt tydliga med hur vi ser på den säkerhetspolitiska utvecklingen i vårt närområde. Samtidigt uppgraderar vi vår nationella förmåga, dels för att kunna försvara vårt land, dels för att kunna bidra i internationella samarbeten.

Jag har inte upplevt att det finns någon djupgående otydlighet eller ett behov av att vara övertydlig.

Jag har själv i oerhört många internationella sammanhang varit väldigt tydlig med hur det här med Ryssland och närområdet utvecklar sig. Det har jag gjort bland annat med utgångspunkt i det som står i totalförsvarsbesluten 2015 och 2020. Det är den linje både jag och regeringen har följt.

Visst finns det lite olika uppfattningar om den militära alliansfriheten och Natomedlemskap, och det har vi diskuterat i många sammanhang.

En formulering lyder så här: Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Den militära alliansfriheten tjänar oss väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa. Den förutsätter en aktiv, bred och ansvarsfull utrikes- och säkerhetspolitik i kombination med fördjupade försvarssamarbeten, särskilt med Finland, och en trovärdig nationell försvarsförmåga. Vi ska bidra till långsiktig stabilitet och säkerhet i vår del av Europa.

Det finns också formuleringar om Nato och transatlantisk länk och så vidare.

Denna tydliga formulering har funnits med 2017–2020, alltså fyra år i rad.

Jag tror inte att det har funnits någon otydlighet i var regeringen står politiskt eller i de säkerhetspolitiska signalerna.

Prata inte ned det beslut riksdagen har tagit. Jag och regeringen är beredd att stå för varenda stavelse.

Utrikesdeklarationen är ingen detaljerad redogörelse för alla moment i det säkerhetspolitikiska läget, utan den behandlar hela det utrikespolitiska fältet, som handlar om olika saker i olika delar av världen beroende på hur läget ser ut.

Det är olika dokument med lite olika inriktning och betydelse. Men det ena förtar inte det andra, och vi står också helt bakom det som står i totalförsvarsbeslutet – därom råder inget tvivel.

Anf. 14 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Försvarsministern säger att det är konstigt att vi ska tala ned det som står i den försvarspolitiska propositionen. Problemet är att det inte är vi som talar ned det utan utrikesminister Ann Linde.

Försvarsministern undviker att besvara frågan varför regeringen väljer att ha olika formuleringar. Det är viktigt av det skälet att det finns en formulering som är framtagen av Försvarsberedningen i bred politisk enighet och som försvarsministern själv står bakom i sin egen proposition – och som han har upprepat, vilket i grunden är bra. Men den använder man inte när man tänker sända en utrikes- och säkerhetspolitisk signal från riksdagen, utan man tar något hemkockt i stället. Det är dessutom ännu allvarigare därför att regeringen är en ganska svag, liten minoritetsregering.

Man kan använda en formulering som det finns en bred parlamentarisk uppslutning kring, men man gör det inte utan väljer något som två partier – i bästa fall två partier, Socialdemokraterna och Miljöpartiet – har förhandlat fram. Då måste man ställa sig frågan: Varför utsätter man sig för detta problem när man kunde ha gjort det enkelt, klart och tydligt?

Dessutom innehåller den formulering som vi diskuterar flera centrala budskap som går förlorade genom att man inte upprepar dem. Först och främst kan ett väpnat angrepp mot Sverige inte uteslutas. Det är en förändring i förhållande till tidigare. Det kan heller inte uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige. Det är också en ganska allvarlig formulering, och det var sannolikt den som Stefan Löfven och Margot Wallström 2018 tyckte var ”alarmistisk”.

Avslutningsvis: Sverige blir oundvikligen påverkat av en säkerhetspolitisk kris eller om väpnad konflikt uppstår i Sveriges närområde. Tydligare än så kan det inte bli, fru talman. Genom den formuleringen säger Sverige tydligt att om någon av våra grannar runt Östersjön eller i Nordeuropa blir anfallna, attackerade eller skändade kommer det oundvikligen att bli en häxkittel runt Östersjön. Då måste man återkomma till frågorna: Varför inte använda det som det finns en bred uppslutning kring i stället för att gå på något som två partier, utan inblandning av andra, har kokat ihop själva?

Fru talman! Det tvetydiga är det otydliga. Därför är min starka rekommendation och uppmaning till Sveriges regering, här företräd av försvarsminister Peter Hultqvist, när det gäller utrikes- och säkerhetspolitiken att det är en styrka att välja klarhetens väg och tydlighetens väg och att ha

ordning och reda på formuleringarna. Jag uppskattar, fru talman, att försvarsministern i sin försvarspolitiska inriktning hade med de centrala formuleringarna, men jag beklagar att samma regering inte orkade upprepa dem i sin utrikespolitiska deklaration.

Den fråga som klingar kvar i kammaren: Varför utsätter man sig för detta problem?

Prot. 2020/21:98
23 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 15 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Låt mig inskräpa vad Hans Wallmark sa. Detta handlar inte om att tala ned något beslut. Vi har varit med om att ta ett totalförsvarsbeslut tillsammans, och där är också Moderaterna villiga att ställa sig bakom både inriktningen på krigsorganisationen och grundorganisationen och ekonomin fram till 2025. Sedan har vi större ekonomiska ramar, så vi har verkligen varit med och tagit ansvar, anser jag, kopplat till detta.

Jag tror att försvarsministern får förvänta sig att han ska kunna svara på frågor i denna kammare om centrala dokument som rör Sveriges säkerhetspolitiska linje, om det spretar mellan vad som står i utrikesdeklarationen om risken för ett väpnat angrepp och vad som står i totalförsvarspropositionen.

Jag upplever, fru talman, att denna debatt, men till en del också den föregående, pekar på att det är en hel del saker i regeringens säkerhetspolitiska linje som helt enkelt inte hänger ihop. Det kanske inte är så konstigt. Jag tycker inte att det som regeringen gör alltid är analogt med vad man säger. Till exempel säger man att den militära alliansfriheten tjänar oss väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i närområdet samtidigt som man gör precis allt man kan för att fördjupa samarbetet med viktiga Nato-länder som USA, Storbritannien, Norge med flera.

Numera förlägger vi till och med regementena så att vi snabbt ska kunna få hjälp av USA, som är ett centralt Natoland, i händelse av ett väpnat angrepp. Därför tror jag att det är många som upplever det motsägelsefullt att man skruvar tillbaka klockan och pratar om att den militära alliansfriheten tjänar oss väl när man samtidigt fördjupar det internationella försvarssamarbetet med ett antal Natoländer.

Låt mig också säga att under regeringen Reinfeldt hade man en gemensam, framförhandlad säkerhetspolitisk linje som var förankrad i Försvarsberedningen till punkt och pricka. Regeringen har valt att inte köra den vägen, utan i stället väljer man en egen hemvävd modell.

Anf. 16 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! I utrikesdeklarationen står det: "Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-land eller ett nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Vi ska därför kunna ge och ta emot stöd, såväl civilt som militärt."

Den var en oerhörd uppståndelse kring häxkittel och vad vi gör i en allvarlig krissituation, och jag vet inte om det var ett motiverat inlägg från Wallmarks sida. Jag har full insikt i dessa saker. Mycket av det som Wallmark argumenterar kring har jag sagt i snart tio år, i olika varianter och former. Det finns inget nyhetsvärde i dessa inlägg.

Sedan förmodar jag att Pål Jonson känner till att det är med den militära alliansfriheten som grund som vi samarbetar med alla de andra länderna.

Det är inget konstigt med det, utan det är en brett förankrad linje i Sveriges riksdag som vi fullföljer. Vi är inte med i någon militär allians – det är liksom själva grundplåten. Det är likadant för Finland, som vi har det mest djupgående och långtgående samarbetet med, det vill säga bortom fredstida förhållanden.

Jag har svarat på frågan två eller tre gånger nu. En utrikesdeklaration är inte i sin helhet och i varje detalj en detaljerad redogörelse för det säkerhetspolitiska läget. Det har man normalt sett inte i en utrikesdeklaration.

I utrikesdeklarationen finns också en väldigt tydlig markering kring våra samarbeten i närområdet: transatlantisk länk, FN, OSSE, partnerskap med Nato och alltihop. Utrikesdeklarationen vilar på hela det grundfundament som riksdagen har ställt sig bakom. När jag säger att jag tycker att man talar ned värdet av totalförsvarsbeslutet bygger det på att det inte skulle vara gällande bara för att det inte ordagrant, i varenda detalj, återges i utrikesdeklarationen eller att det skulle ha ett mindre värde. Det har inte mindre värde, utan det är en viktig hörnpelare i hela den politik som vi bedriver.

Det finns inget som är konstigt för mig där. Hela regeringen står bakom. Det är inte en proposition som bara jag har lagt fram, utan den bygger faktiskt på ett regeringsbeslut. Den har passerat genom Sveriges riksdag, och det som står där är mandatet för de åtgärder som regeringen nu vidtar, bland annat när det gäller den förhandlingsverksamhet som vi just nu bedriver med Storbritannien och bland annat när det gäller att bygga den viktiga transatlantiska länken, som vi har utvecklat väldigt långt.

Jag tycker inte att vi ska konstruera motsättningar och problem som jag egentligen betraktar som obefintliga. Det gäller snarare att jobba framåt och försöka göra något konkret av de beslut som vi har fattat. Det är där mitt fokus ligger. Jag tror att vi kan återrapporera stegvis här, bara coronan mattas av och ytterligare positiva framsteg sker.

Anf. 17 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag måste ändå beundra försvarsministern för hans ihärdighet i att undvika frågan varför man utsätter sig för att ha en formulering i det viktiga dokumentet, den försvarspolitiska inriktningspropositionen, och en annan i den utrikespolitiska deklarationen.

Fru talman! Försvarsministern hävdar att det inte finns något nyhetsvärde i min beskrivning av situationen runt Östersjön. Det är möjligt. Men det finns ett nyhetsvärde i att utrikesminister Ann Linde har en formulering och försvarsminister Peter Hultqvist har en annan. Varför gör man på det viset?

Fru talman! Jag står på Peter Hultqvists sida. Jag tycker att det är den formulering som han hänvisar till och som är framtagen av en försvarsberedning med bred politisk och parlamentarisk uppslutning som är den centrala. Jag talar inte ned någon formulering. Problemet är att Peter Hultqvists egen regeringskollega Ann Linde medvetet och utstuderat väljer att inte använda denna formulering. Då är frågan: Varför gör man så? Man utsätter sig ju för ett onödigt problem. Man kunde, fru talman, ha hänvisat till någonting som inte bara Peter Hultqvist tycker är bra, utan som också Hans Wallmark och Pål Jonson tycker är bra – till någonting som moderater, centerpartister, kristdemokrater, socialdemokrater och miljöpartister tycker är bra.

Fru talman! Precis som Pål Jonson var inne på finns det nu flera stora frågor: Sveriges förhållande till Storbritannien, Sveriges långsiktiga förhållande till Finland bortom det fredstida, den säkerhetspolitiska linjen, där det råder viss oklarhet i regeringens olika styrdokument, och en Nato-option, som det finns en riksdagsmajoritet för. Allt detta borde landa i en och samma slutsats: Bjud in till breda parlamentariska samtal mellan riksdagens alla åtta partier!

Prot. 2020/21:98
23 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 18 Förvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tycker att Wallmark och Jonson i stort sett konstruerar ett problem som egentligen inte finns. Jag har inget problem med att vi har en utrikesdeklaration som spänner över de problem som vi har att hantera på världsarenan på ett bredare sätt än vad som är fallet i totalförsvarsbeslutet. De här dokumenten har olika syften. Hela grundpaketet med inriktningen när det gäller upprustning av den nationella förmågan och fördjupande av de internationella samarbetena finns med i utrikesdeklarationen. Det beslut som vi har fattat när det gäller totalförsvarspropositionen och de formuleringarna gäller. Men bara det förhållandet att ni för diskussionen som ni gör leder på något vis till att det känns som att de plötsligen inte var lika mycket värda som det beslut som riksdagen har fattat, och detta är definitivt inte regeringens synpunkt.

Det här med Ann Linde och ”medvetet och utstuderat” är ju bara dumheter. Hon har precis samma ståndpunkt som jag har. Det där blir lite för dåligt, Wallmark. Det handlar inte alls om att det skulle vara ”medvetet och utstuderat”, utan det är två dokument med delvis olika syften.

Vad gäller förhållandet till Finland bortom det fredstida handlar det om en hemlig operativ planering som stegvis har byggts upp. Normalt sett hanterar man väl den typen av saker i andra sammanhang.

Vi får återkomma till den här debatten vid fler tillfällen, antar jag. Det är väl bra att detta får ventileras med jämna mellanrum. Men det handlar inte om att vi skulle ha kokat ihop något eller på något vis uppfunnit något. Det som riksdagen har beslutat gäller, och det som står i utrikesdeklarationen gäller. Det är inte saker som står i motsats till varandra, utan det som står där bygger på inriktningen i totalförsvarsbeslutet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:479 om bombdåd och bilbränder

Anf. 19 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att angripa den kriminella hanteringen av sprängmedel.

Att motverka grov brottslighet, såsom kriminellas användning av sprängmedel, tillhör statens kärnuppgifter och är en av regeringens mest prioriterade frågor. Det är otroligt allvarligt att allmänheten riskerar att utsättas för fara. Som Thomas Morell nämner minskade antalet anmälda fall av allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning något i Sverige under 2020, men de ligger fortfarande på en hög nivå, och det går ännu inte att säga om

det är en bestående nedgång vi ser. Regeringen bedriver ett omfattande arbete för att minska både tillgång och efterfrågan när det gäller illegala sprängmedel.

En viktig del i att minska tillgången till illegala sprängmedel i kriminella miljöer är att skärpa kontrollen över explosiva varor. Enligt Polismyndigheten har civila sprängmedel i ökande grad använts vid illegala sprängningar. Mot denna bakgrund har jag vid ett flertal tillfällen under 2020 och 2021 haft samtal med berörda branschorganisationer och myndigheter som arbetar med explosiva varor. Både regeringen och branschen arbetar nu vidare med flera olika åtgärder. Bland annat beslutade regeringen den 11 februari i år om lagrådsremissen *Skärpt kontroll över explosiva varor* i syfte att stärka kontrollen över dem som befattar sig med dessa varor. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har fått flera regeringsuppdrag som bland annat tar sikte på att utveckla kommunernas arbete med tillstånd och tillsyn gällande sprängämnen, tändämnen och sprängkapslar, se över metoder för märkning av civila sprängmedel och inrätta ett nationellt forum för sprängämnessäkerhet.

För att kunna möta problemen med illegala sprängningar krävs även utvecklat samarbete mellan myndigheter. I november 2019 fick därför sex myndigheter i uppdrag att öka samhällets förmåga att hantera explosiva varor och den illegala användningen av dessa. Ett konkret resultat av uppdraget, som ska redovisas i november 2021, är etableringen av ett nationellt bombdatacenter som ska öka förmågan att förebygga, förhindra och hantera sprängningar.

Regeringens arbete för att minska efterfrågan på illegala sprängmedel hänger också ihop med de omfattande åtgärder som genomförs mot organiserad brottslighet och gängkriminalitet. Regeringens 34-punktsprogram är det största paketet mot gängkriminalitet i Sverige någonsin, med åtgärder på både kort och lång sikt. Utbyggnaden av Polismyndigheten är också en central del i det arbetet. Regeringens mål är att det ska vara 10 000 fler polisanställda 2024 jämfört med 2016. Förra året passerade vi halvvägs mot målet. Antalet poliser ökade under 2020 i samtliga polisregioner i landet, och det har aldrig tidigare funnits så många poliser i Sverige som nu.

Satsningen som regeringen gör mot gängkriminaliteten är den mest omfattande någonsin i Sverige. Tillsammans med de särskilda åtgärder som görs för att öka samverkan mellan berörda aktörer och minska tillgången till illegala sprängmedel angrips brottsligheten från flera håll samtidigt. Jag och regeringen är fast beslutna att fortsätta arbetet för att motverka sprängningar, och vi har inga planer på att slå av på takten.

Anf. 20 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Mikael Damberg för svaret.

Söndagen den 14 februari detonerade någonting, sannolikt en sprängladdning, i östra Malmö. I samband med detonationen totalförstördes ett tjugotal bilar i en brand. Onsdagen den 11 november 2020 detonerade en bomb inne på en läkarmottagning i Göteborg. Bomben var placerad inne på en toalett, och i samband med detonationen skadades en äldre kvinna allvarligt. Så inledde jag interpellationen.

Det var ett något mindre antal sprängningar under 2020 än vad det var 2019, och det är naturligtvis positivt. Men vi ligger fortfarande på en otroligt hög nivå jämfört med alla jämförbara länder. En doktor i sociologi och

forskare vid Institutet för framtidsstudier säger så här: ”Det här är en exceptionell nivå för ett land som inte har en lång historia av terrorism eller inte befinner sig i någon form av väpnad konflikt.” Här utmärker sig Sverige.

Klockan halv två i natt vaknade medborgarna i Höganäs av en detonation. 40 lägenheter fördärvades. 60 fönster krossades. Husets entré är totalförstörd. Tittar man på bilderna ser man att det var en våldsam detonation. Man kan bara föreställa sig hur människorna som lever i den här miljön upplever det. De väcks mitt i natten av en fruktansvärd smäll, och så är hela dörrentrén på huset bortsprängd.

Det här är de kriminellas sätt att visa makt. Man går in för att tysta någon, skrämma någon. Om det sedan är en polis som bor i fastigheten, en annan kriminell, en åklagare eller någon som jobbar inom domstolsväsendet är syftet att skrämma den människan. Det är målet. Men alla andra som är runt omkring drabbas på samma vis.

Samhället måste här sätta hårt mot hårt. Det här duger inte. I svaret säger statsrådet att man ska ha en skärpt kontroll över explosiva varor i syfte att stärka kontrollen över de som befattar sig med dessa varor. Man sätter en skarpare kontroll på dem som helt lagligt hanterar sprängämnen. Det är där man sätter in åtgärderna. Men det är inte där man hittar problemen med dem som spränger.

Jag har blivit kontaktad av människor som jobbar i den här miljön där de handskas med sprängämnen på dagen. Det gör de för att spränga i berg eller vad det nu kan vara. De illegala mängderna som kommer in forslas över gränser och smugglas in. Det är ofta det som används i sprängdåden.

Det är här man måste sätta in åtgärder för att komma åt den illegala hanteringen av sprängämnen, som användes exempelvis vid det som hände i natt i Höganäs. Det är inte troligt att det är någon som jobbar som bergsprängare som har ägnat sig åt den handling som inträffade i natt, utan det är någon kriminell eller grupp av kriminella som gjorde det för att skrämma någon till tystnad.

Det skulle vara intressant att höra statsrådets idéer om hur man ska komma vidare. Som jag upplever det är inte åtgärderna tillräckliga. Man sätter in skärpta åtgärder på fel ställe.

Anf. 21 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag börjar med att helt dela Thomas Morells bild av problematiken. Det är fruktansvärt. Det är på för höga nivåer, och det ska ned.

Sprängningen som var nu i natt i Höganäs var ytterligare ett exempel på hur de kriminella har noll respekt för andra människors trygghet och säkerhet. Det gäller inte bara huruvida de kanske har uppgörelser eller ägnar sig åt någon form av utpressningsverksamhet. De visar en total likgiltighet mot människor runt omkring. Det är bara tur igen att ingen verkar ha kommit till allvarlig skada när en sådan kraftfull bomb av något slag exploderar.

Jag är helt enig om att vi ska gå på problemet från alla håll. Jag uppfattade att frågan handlade om det, men det är möjligt att jag hade läst fel. Vi har redan tidigare gjort väldigt stora insatser när det gäller att skärpa vapenbrotten men också straffen när det gäller tillståndsplikten för explosiva varor.

Vi har utvidgat det så att fler av de brotten också betraktas som grova eller synnerligen grova. Vi har skärpt straffnivån rejält för den typen av brott. Vi har också infört ett nytt smugglingsbrott. Det är ett helt nytt brott med en högre straffskala för dem som smugglar in den här typen av varor i Sverige.

Vi har också byggt ut tullens resurser och befogenheter. Den får nya befogenheter i och med straffskärpningarna och kan använda hemliga tvångsmedel i större utsträckning än tidigare. Dessutom har Tullverket fått utökade möjligheter att jobba med postföretag så att ifall försändelser kommer till Sverige som innefattar sådant ska de hållas kvar.

På senare år har polisen larmat oss och sagt att allt fler av de sprängningar som vi har sett i Sverige genomförs med civila sprängmedel. Då är det viktigt att inte bara titta på tullen och dess befogenheter och polisens jobb mot gängkriminalitet generellt utan att också begränsa tillgången till civila sprängmedel.

Det är därför som vi har gett uppdrag till flera myndigheter, och det är därför som branschen har varit så engagerad. Den har också ett intresse av att det ska vara säkerhet i branschen så att de legala sprängämnenas inte kommer i orätta händer. Branschen tar flera steg i detta, och vi backar upp med tillsyn och kontroll.

Vi har en väldigt bra dialog med branschen. Branschen tycker att det är bra att reglerna skärps. Den har tidigare tyckt att det är märkligt att kommunerna inte tidigare, till exempel i sitt tillsynsarbete, har tagit det arbetet på tillräckligt stort allvar.

Jag vill hävda att vi måste gå på sprängmedlen från alla olika håll. Även om det är gängkriminella som använder civila sprängmedel måste vi se till att det blir svårare för dem att få tag på civila sprängmedel, vid sidan av de handgranater och andra explosiva medel som smugglas till Sverige.

Jag är beredd att titta på vartenda hål och varenda lucka som finns för att täppa till dem och se till att vi kommer till rätta med detta. Jag kan bara hoppas att förra årets utveckling ändå var ett trendbrott. Jag vill se fler månader där sprängningar ligger på en lägre nivå.

Jag är lite hoppfull att vi ändå ska kunna se en vändning när det gäller sprängningar. Sprängningar är fortfarande så pass komplicerat för gängkriminella att använda att de själva inte riktigt vet hur de ska göra i alla lägen.

När man slår ut *en* bombverksamhet kan man slå ut ett nätverk av dem som använder detta. Polisen har slagit ut ett antal bombnätverk. Det tror jag kommer att få effekt. Vi har sett i Malmö hur sprängningar har minskat många år i rad. Det tror jag är tack vare ett ganska framgångsrikt polisiärt arbete.

Anf. 22 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Nej, det var nog sannolikt ingen som kom till skada rent fysiskt vid nattens sprängning. I varje fall har man inte kunnat läsa något i medierna. Men det är inte där det stora såret sitter hos de människor som är drabbade. Det stora såret sitter i att de inte känner en trygghet. När smäller det nästa gång?

Att ingen blev skadad får man nog tillskriva turen. Blåser man av en sådan stor laddning som det alldeles uppenbart var frågan om är risken

uppenbar att någon ska komma till skada. Det kan vara en dörr som blåser in och träffar någon på insidan, ett fönster eller någonting sådant.

Vi minns alla sprängningen i Linköping för några år sedan. Där var det 25 personer som skadades lindrigt. Jag tror att det var ett sjuttioal lägenheter som blev fördärvade i den smällen. Där visade utredningen att det var 15 kilo sprängämnen i en cykel som hade placerats i något cykelförråd utanför, och sedan var det en fjärrutlösning på det.

Det visar hur oerhört nonchalanta de är för andra människors säkerhet. Den som utlöste sprängladdningen var ju inte på plats och kan omöjligt ha vetat om det fanns någon som skulle hämta sin cykel där just när det small. Den hänsynslösheten är nog det värsta av alltihop.

Ingen går säker när någon får för sig att blåsa av 15 kilo sprängämnen utanför en flerfamiljsfastighet. Att ingen omkom eller blev svårt skadad är bara ren tur. Här måste samhället vara mycket tydligt och markera mot de kriminella att det inte är en acceptabel situation.

Jag skrev interpellationen i samband med det som hände i Malmö. Det var även bilbränder inblandade i det. Det brinner bilar som aldrig förr i det här landet. Av någon anledning har de blivit väldigt lättantändliga.

I Skövde eldade man upp 35 bilar under förra året. Rättsprocessen om det är precis avslutad. Där var det några ungdomar som var inblandade. Det var 35 bilar. Vem är det som får ta kostnaden för sprängningarna där man slår sönder stora delar av fastigheter eller när man eldar upp bilar? Jo, det är försäkringstagarna. Det är vi i försäkringskollektivet som försäkrar våra hus och försäkrar våra bilar som får ta kostnaderna för detta, om vi nu ska räkna pengar.

Ska vi tala om den själsliga kostnaden handlar det om de människor som befinner sig i området där detta händer. Det skapar en otrygghet och en osäkerhet som är svår att ta på om man inte är drabbad själv. När smäller det nästa gång? Är det min bil som kommer att brinna vid nästa tillfälle?

Vad gör polisen för att komma åt det? Poliserna gör väldigt mycket i den mån det finns personal tillgänglig. Skövde ligger nära till hands, i förhållande till där jag själv bor. Där satte man in åtgärder. Man var lite lurig när man skulle lösa brottet, knöt ungdomarna till det ganska snabbt och kunde få en lösning på det.

Likväl är det de boende där och försäkringstagarna som har fått ta kostnaden på sina försäkringar på bilarna, för premien går ju upp. Men den stora delen är den själsliga kostnaden. Det är den osäkerhet och den otrygghet som sprider sig när detta får fortgå, och det är många som är drabbade. Forskarna säger att Sverige utmärker sig på ett sådant sätt att det inte går att återfinna i något annat land.

Anf. 23 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag har egentligen ingen annan uppfattning än att det är helt korrekt att både den här typen av sprängningar, som är mindre vanliga, och bränderna skapar stor otrygghet.

Det är ändå bra om vi utgår ifrån verkligheten. Man delade upp statistiken för skadegörelsebrotten 2016 när det gäller brand, som då blev bilbrand eller brand på andra motorfordon. Men låt oss slå ihop dessa för att få en rättvisande bild och undvika tveksamheter i statistiken. År 2016 hade vi ungefär 3 800 sådana anmälda brott i Sverige. År 2019 och 2020 hade

vi 2 800 anmälda brott som gällde brand. Det har alltså gått ned från väldigt höga nivåer.

Jag tror att det är precis som Morell beskriver: Man har lärt sig hur man kan förebygga en del av det här. Det handlar framför allt om att ingripa tidigt. Det handlar ofta om någon form av försäkringsbedrägeri; vi ska inte underskatta den andelen. Det har varit ganska många försäkringsbedrägerier kopplade till en del av bränderna. Andra bränder handlar om ungdomar som ibland agerar ensamma och ibland på uppdrag för att sätta bilar i brand. Det här är en kriminalitet som syftar till att antingen tjäna pengar på försäkringsbedrägerier eller till att skapa stök. Det skapar otrygghet i områdena.

När man tittar på Brås rapporter om otrygghet i socialt utsatta områden ser man att en av de frågor som utmärker sig särskilt mycket är just bilbränder. De skapar otrygghet i områdena. Det är därför poliser och kommuner både tillsammans och med andra aktörer försöker jobba med att förebygga detta och se till att det minskar.

Jag har ingen annan uppfattning än att vi ska fortsätta att jobba för att trycka ned det här mer än vi har lyckats med så här långt.

Anf. 24 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Det är roligt att höra att statsrådet har en inriktning på att vilja komma åt problemet, för det här är ett problem som berör så många människor i våra samhällen. Det är den vanliga hederliga medborgaren som är drabbad. De kriminella tar makt i samhället och skapar en otrygghet för vanligt folk som är helt oacceptabel.

För några år sedan, 2018 – det är alltså inte så jättelänge sedan – brann en massa bilar i Frölunda. Det var ett sjuttioal bilar som eldades upp. I den efterföljande utredningen sa polisen själv att man trodde att det berodde på att polisen hade gjort insatser mot de kriminella gängen, deras knarkaffärer och så vidare ute i området. De skulle då markera mot samhället genom att elda upp bilarna.

Jag tycker att det är viktigt att samhället är tydligt med att man inte accepterar det här och att samhället inte backar undan så att de kriminellas tuppkam växer. Här måste samhället stå starkt och verkligen markera mot de kriminella elementen. Man måste markera mot dem på ett tydligt sätt, och när det gäller grova brott ska de låsas in i fängelse.

Men man måste också gå in tidigt och styra upp ungdomar, för som det är nu är det tio- till tolvåringar som springer som ombud åt de större och tyngre kriminella. De springer med vapen, och de springer med narkotika.

Statsrådet skriver att man har kommit halvvägs med att öka antalet polisanställda, vilket också innefattar civilanställda. Men denna satsning är för dålig; man måste öka satsningen ännu mer för att kunna mota den utveckling vi har i samhället. Rekryteringen bland de kriminella är mycket tuffare än det vi har att ge i det demokratiska samhället.

Anf. 25 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Vi är bara i början av en kraftsamling som saknar motstycke i Sverige.

Det är klart att det är viktigt att vi skärper straff, framför allt för det som gängbrottslingar ägnar sig åt. Det har vi också gjort både när det gäller

våldsbrott, sprängningar, skjutningar och narkotikabrott. Vi kommer att få ytterligare straffskärpningsförslag under året.

Vi har en ny gängutredning som sitter och tittar på att kriminell aktivitet som sker i gängmiljö ska leda till skärpta straff. Hela straffbiten – att verkligen få upp straffvärdena på det som gängen ägnar sig åt – har varit en viktig strategi. Det leder också till att fler blir häktade, inte minst för vapenbrott eller hantering av sprängmedel. Det gör att vi låser in dem i mycket högre grad än man gjorde tidigare. Det är en del.

En annan del är att polisen behöver nya verktyg för att fälla i domstol. Vi har en ganska stor diskussion nu om digitala bevisningar. Jag har under en lång tid sagt att det kanske är detta som är en game-changer – att låta polisen få större tillgång till den digitala bevisningen. Det är det som leder till att man kan fälla för planeringsarbete och anstiftan, men det handlar också om att komma längre upp i hierarkierna.

Hemlig dataavläsning är ett helt nytt verktyg som ger polisen möjlighet att bryta sig in och läsa krypterad information. Jag tror att det är helt nödvändigt om man ska kunna komma åt gängkriminaliteten.

Regeringen kommer att växla upp arbetet ytterligare. Vi gör det på tre fronter. Det första är att vi är stenhårda mot gängkriminalitet. Det andra är att vi satsar mycket på att hindra nyrekryteringen, och då handlar det väldigt mycket om det förebyggande arbetet. Det tredje är att kriminella inte ska få ta del av finanser på olika sätt. Inte en krona ska gå till kriminell verksamhet.

Om jag ska sammanfatta är det dock fortfarande polistillväxten som är avgörande. Det handlar om fler poliser runt om i Sverige som finns närvarande och som kan jobba förebyggande, utreda brott och sätta människor i fängelse. Det är därför vi fortsätter att jobba för detta, och vi har bara kommit halvvägs på den stora polisutbyggnad som vi står inför.

Samhället är starkare än de här gängen. Det gäller att kraftsamla, och jag är glad över att vi har 1 000 fler frihetsberövade i dag jämfört med för ett par år sedan. Det är i mycket de här grupperingarna som sitter i fängelse.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:486 om sms-utskick med anledning av pandemin

Anf. 26 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Hans Rothenberg har frågat energi- och digitaliseringsministern om han anser att sms-kampanjen i december 2020 med anledning av pandemin var så effektiv att den motsvarade regeringens och allmänhetens förväntningar. Vidare har han frågat vilka erfarenheter regeringen och statsrådet drar av den genomförda sms-kampanjen inför framtiden. Interpellationen har överlämnats till mig.

Den 10 december 2020 beslutade regeringen att ge Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att gemensamt ta fram och samordna ett massutskick i form av ett sms-meddelande till allmänheten från myndigheterna med anledning av det rådande läget avseende coronapandemin. Syftet med utskicket var att informera om

Prot. 2020/21:98
23 mars

Svar på
interpellationer

samt uppmana allmänheten att följa de råd som finns för att minska smittspridningen av covid-19. Utskicket genomfördes måndagen den 14 december och är det första massutskick av sms till allmänheten som gjorts i Sverige.

Myndigheterna redovisade uppdraget till regeringen den 27 januari 2021. Av rapporten framgår att drygt 13 miljoner sms skickades ut till merparten av svenska abonnenter via teleoperatörerna Telia, Tele 2, Telefonor och Tre. Utskicket genomfördes planenligt och i samverkan med flera myndigheter. Inga tekniska störningar eller framkomlighetsproblem noterades.

Av rapporten framgår vidare att antalet besök på Krisinformation.se och myndigheternas webbplatser ökade kraftigt som ett resultat av utskicket. Antalet besök på Krisinformation.se var cirka 3,5 miljoner den 14 december, jämfört med cirka 54 000 besök motsvarande dag en vecka tidigare. Antalet besök på msb.se ökade femfaldigt till cirka 66 000. Även trafiken till Folkhälsomyndighetens webbplats ökade till 686 000 jämfört med cirka 194 000 motsvarande dag en vecka tidigare. Antalet besök på Krisinformation.se och myndigheternas webbplatser var fortsatt väsentligt högre än normalt under resten av vecka 51.

Myndigheterna konstaterar sammanfattningsvis att utskicket har haft avsedd effekt att informera om samt uppmana allmänheten att följa de råd som finns för att minska smittspridningen av covid-19. Jag gör samma bedömning som myndigheterna i den frågan.

Det är också möjligt att vi i framtiden kommer att se fler liknande sms-kampanjer, beroende på vad myndigheterna vill förmedla. Den utvecklingen har vi kunnat se i våra grannländer, och jag tror också att allmänheten i Sverige förväntar sig att man i vissa situationer även kan nås av viktig information via sms.

Anf. 27 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på interpellationen!

Det var den 14 december förra året som det kom till slut – sms:et som alla hade väntat på. För det här var en stor händelse; det var första gången som man kunde masskommunicera från regeringen och från myndigheter direkt till medborgare i realtid utan några mellanhänder.

När sms:et väl kom var det kortfattat och väldigt distinkt. Det stod: ”Information från myndigheterna: Följ de nya skärpta råden för att stoppa spridningen av covid-19. Läs mer på webbplatsen Krisinformation.” Det stod inte vad det var för myndigheter. Det stod inte vad det var för råd. Det fanns inte heller någon länk i meddelandet. Det var därför det blev en väldigt snackis i Sverige.

Jag ställde ganska omgående en fråga till statsrådet Ygeman angående detta, i och med att det handlade om en digitaliserings- och kommunikationsfråga. Denna kampanj var omtalad redan innan den genomfördes. När utskicket väl ägde rum uppfattades det som ett antiklimax, då innehållet i meddelandet var ytterst begränsat. Uppmärksamheten kring meddelandet blev stor, såväl i medier som i diskussioner på sociala medier – dock inte för det som var avsikten, nämligen hur människor borde agera under rådande omständigheter, utan snarare för att informationen var ospecifik och för att det saknades en länk till den mest bärande informationen. Dessutom var det inte helt klart vem som var avsändare.

Därefter har ytterligare riksdagsledamöter ställt frågor och interpellationer på temat till flera statsråd. Svaren har varit begränsade till sitt innehåll. Det svar jag fick på min skriftliga fråga till statsrådet Ygeman var så begränsat att jag valde att också ställa en interpellation. Annars hade jag inte gjort det. Jag tyckte att den skriftliga frågan skulle räcka. Jag frågade om statsrådet ansåg att sms-kampanjen var så effektiv att den motsvarade regeringens och allmänhetens förväntningar och vilka erfarenheter regeringen och statsrådet drog av den genomförda sms-kampanjen inför framtiden.

Nu har interpellationen lämnats över till statsrådet Mikael Damberg. Det tycker jag är bra. Vi har haft många bra debatter genom åren. Jag tror att det också kan bli mer klargörande.

Det som är viktigt när man genomför en aktivitet är att sätta mål, att ha ett tydligt budskap och också att följa upp det hela. I det här fallet säger ministern att 13 miljoner sms skickades ut och att inga tekniska störningar eller framkomlighetsproblem noterades. Likväl: Budskapet var otydligt, det var inkomplett och det bemöttes näst intill håfullt på många håll.

Antalet besök på Krisinformation.se med flera webbplatser ökade kraftigt som ett resultat av utskicket, säger ministern. Det tycker jag också är värt att utvärdera. Var det på grund av utskicket, eller var det på grund av att det fanns höga förväntningar på detta utskick?

Jag skulle vilja fråga Mikael Damberg: Vad var målen? Överträffades målen? Underträffades de? Hade det blivit fler besök om det hade funnits en länk med i sms:et?

Anf. 28 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är viktigt att säga att Sverige inte hade gjort detta förut. Regeringen hade under en längre tid haft en diskussion och en dialog med inte minst MSB om fördelar och nackdelar med olika kommunikationsinsatser, även denna. Vi hade också noterat att en del av våra grannländer hade genomfört sms-utskick i olika former. Då kom vi fram till att vi skulle ge myndigheterna detta uppdrag. Vi var i ett läge där smittspridningen låg på en allvarlig nivå. Det var också nya rekommendationer i antågande, och vi ville att fler människor skulle reflektera över vilka regler som gällde inför den period som låg efter sms-utskicket. Det var därför vi ville göra en extra informationsinsats om de nya regler som skulle börja gälla.

Vi satte inte ett numerärt mål. Vi gav myndigheterna i uppdrag att både utforma och genomföra detta. Regeringen fattade inte beslut om exakt hur det skulle göras, utan det fick myndigheterna göra.

När det gäller den konkreta frågan om länk var det en myndighet som hade väldigt bestämda uppfattningar, och det var Polismyndigheten. Polismyndigheten ansåg att myndigheterna inte skulle skicka ut en länk eftersom vi ser att väldigt många bedrägerier nu genomförs med olika falska länkar. Att i det här läget öppna upp för att man skulle kunna tro att myndigheter informerar via länkar som människor lätt skulle kunna vilja klicka på, mitt i pandemin, skulle innebära risk för ytterligare bedrägerier, och det ville inte Polismyndigheten veta av.

Jag tror att inte minst MSB tog intryck av detta. Även om inte vi från regeringen fattade beslut om det lyssnade MSB på detta. De har också egen erfarenhet av de här frågorna digitalt och valde därför att inte skicka med en länk. Det hade kunnat innebära att vi längre fram i pandemin skulle

kunna få ytterligare problem med falska myndighetsmeddelanden som skulle kunna användas i bedrägerisyrft.

Det var också därför vi hade en lite märklig pressträff innan utskicket för att informera om hur utskicket skulle se ut, så att ingen skulle få för sig att vi skulle skicka ut en länk som man skulle kunna luras med i efterhand när man förstått att det var så myndigheterna ville göra. Vi försökte alltså informera så att detta inte skulle kunna missbrukas.

Var det en framgång eller inte? Det ligger väl i betraktarens öga. Jag tycker ändå att 3 ½ miljon besök på Krisinformation.se, där den samlade myndighetsinformationen i Sverige finns, är väldigt många besök. Det funkade också tekniskt. Det fanns ju diskussion om att det skulle bli överbelastning och att för många skulle ringa in till de informationsnummer som samhället har. Så blev det inte heller. Det klarade vi också av. Dessutom såg vi att intresset på myndighetssidorna var större efter sms:et och höll i sig några dagar efter det. Vi ville få just den effekten: att folk skulle haja till.

När det gäller begränsningen kan man väl reda ut det med myndigheterna, men det var ett samarbete mellan fyra operatörer som ställde upp gratis – eller kostnadsfritt kanske det ska heta på moderatiska – så att utskicket kunde genomföras, vilket var väldigt tacknämligt. Då fanns det en begränsning i antalet tecken. Om det skulle vara mycket information, olika språk och så vidare hade man behövt skicka ut många sms efter varandra. Då valde man att i stället hänvisa till Krisinformation.se, där det finns mycket information och mer specifik information. Jag tror också att det vid tillfället fanns 20 olika språk representerade. Det hade man inte klarat av att hantera i ett sms. Vad jag förstår var det dessa myndighetsöverväganden som gjordes för att se till att människor fick mer kunskap.

Jag är tydlig med slutsatserna om framtiden. Det är bra att myndigheterna har utvärderat detta, men det är ännu viktigare att vi funderar på hur sms-utskick kan fungera i framtiden. Jag tror nämligen att allmänheten i vissa sammanhang förväntar sig att vid större händelser, olyckor och katastrofer få information via sms.

Anf. 29 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag håller med om att man ska använda de här redskapen. Desto viktigare är det då att det verkligen sker på ett förtroendeingivande sätt, så att det inte blir den snackis som det blev nu senast.

I det här sammanhanget hade jag förväntat mig att man skulle göra en genomgående utvärdering, som till och med skulle kunna vara offentlig, så att också medborgarna kunde få veta vad det var man inte förstod eller vad det var man hade fått.

En anledning till att det var väldigt mycket trafik var sannolikt dels att detta hade blivit haussat innan, dels att det blev en näst intill viral diskussion kring det. Vi kan nog inte förvänta oss att detta sker andra gången, femte gången eller tjugosjunde gången. Då börjar man förvänta sig att det är distinkt information som kommer på det här viset.

När det gäller detta med billigt eller kostnadsfritt är billigt är inte alltid detsamma som bra. Jag förstår dock att de här operatörerna ställde upp kostnadsfritt. Det är ju en fantastisk referens att ha jobbat åt Sveriges samlade krismyndigheter och åt regeringen. Det vore egentligen fy skam att ta

betalt i de sammanhangen. Men även där finns det anledning att titta över detta inför kommande gånger. Det här kommer inte att på samma sätt ha nyhetens behag nästa gång. Då måste man också värdera upp det här. Det kommer att tillkomma ökade kostnader, och de kostnaderna måste alltid ställas i relation till den effekt och de resultat man får.

Jag är nyfiken på att höra de erfarenheter som Mikael Damberg refererar till. Hur har utvärderingen gjorts? Har man satt sig ned och sagt att vi är ganska nöjda, eller har man gjort en metodisk undersökning, kvalitativ eller kvantitativ? Finns det ingenting som kan förbättras? Om det gör det, vad kan förbättras? Vad skulle kunna kompletteras?

Jag lät printa ut sms:et för att få det läsbart. Det är ganska få bokstäver. Desto viktigare är det då att meddelandet är distinkt och att informationen är relevant.

Vad är det som skulle kunna kompletteras? Vad är det man skulle kunna göra för att detta ska vara tveklöst distinkt information? Och vilka är lärdomarna och rekommendationerna inför nästa tillfälle då en liknande kampanj ska genomföras?

Anf. 30 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Myndigheterna redovisade uppdraget den 27 januari. Då redovisade de hur många som hade nåtts av detta, om de hade haft tekniska problem och om de hade haft andra framkomlighetsproblem i andra kanaler kopplat till information. Det framgår att 13 miljoner sms skickades ut men att antalet besök ökade med 3 ½ miljon denna dag och fortsatt höll sig på en hög nivå under resten av vecka 51. De konstaterar sammanfattningsvis att utskicket har haft avsedd effekt när det gäller att informera om och uppmåna allmänheten att följa de råd som finns för att minska smittspridningen av covid-19.

Myndigheternas ambition var inte – nu tolkar jag dem, ska jag väl säga – att människor skulle hitta informationen bland dessa tecken, utan ambitionen var att människor skulle gå in på Krisinformation.se. Där fanns det mer samlad information, på 20 olika språk. Där fanns också en helt annan organisation för att ta hand om de frågor som uppkom i samband med att människor läste informationen samt chattfunktioner och annat där man kunde få ytterligare svar på frågor om det fanns oklarheter. Det var dit myndigheterna ville styra människor.

Jag ser fram emot att vi ska fortsätta att utveckla sms-frågorna framöver, liksom Viktigt meddelande till allmänheten. Detta kanske är en hårklyverifråga, men vi som sitter i riksdagen bör veta om att detta inte var ett viktigt meddelande till allmänheten. Myndigheterna gjorde bedömningen att denna typ av information inte var tillräckligt akut eller specifikt kopplat till en varning i ett akut krisläge utan mer vägledande information, och då kan man i dag inte använda Viktigt meddelande till allmänheten.

Vi tillsatte i februari en utredning som ska se över varningsinformationssystemet VMA. I detta ingår att se över och föreslå en mer sammanhållen reglering av VMA både i fredstid och i krigstid, att titta på vilka olika meddelandetyper som ska gälla för varning och vägledande information vid allvarliga händelser, att se över vilka aktörer som omfattas av nuvarande reglering och om dessa har behov av att begära VMA samt vem som ska ha rätt att sända ut VMA. I detta ingår också att se över om det

behöver göras anpassningar av de befintliga kanaler man får använda för VMA samt om möjligheten att sända ut VMA via sms kan utvecklas.

Jag ser fram emot att denna utredning kommer att ta ett helhetsgrepp om just VMA, och då kanske VMA kan spela en ännu större roll. I dag kan VMA också användas regionalt vid olika händelser. Att vi tar vara på de digitala möjligheterna när det gäller informationsspridning också vid Viktigt meddelande till allmänheten tror jag är en utveckling som människa uppskattar.

Jag ser fram emot att utredningen går igenom detta ordentligt och kommer med ytterligare förslag på hur vi kan förbättra detta system. Det handlar också om att VMA ska fungera i händelse av krig; det vore bra om det inte bara fungerar i fredstid.

Anf. 31 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Detta är viktigt, för det rör landet säkerhet på många sätt. En pandemi är sällan så akut att den måste hanteras inom sex timmar; den typen av galopperande åkommor hoppas vi inte kommer att uppstå. Men också i framtiden kommer det ju att finnas meddelanden och information till medborgarna som måste komma och som ligger någonstans i gränslandet mellan Viktigt meddelande till allmänheten och denna typ av informativa meddelanden.

Vi får ju alla dagligen, både på mejl och på sms, underliga meddelanden som vi numera med viss rutin bara raderar som spam. När det kom någonting där det stod "Fohm, MSB" var min första reaktion att det var ytterligare ett spam. Men detta meddelande var så kryptiskt att det lockade till viss läsning. Därmed inte sagt att begripligheten blev mer påtaglig.

I det här sammanhanget är det alldeles utmärkt att se över detta, för om det är någonting som man inte får spela med när det gäller denna typ av kommunikation är det just förtroendet. Det var detta som gjorde att jag blev orolig, och det var därför jag ställde frågan till Mikael Dambergs kollega Ygeman om det här. Man måste ta detta på allvar.

Jag tror också att det är otroligt viktigt att man från början planerar in en uppföljning när man ägnar sig åt denna typ av aktiviteter, som med alla andra verksamheter. Det gäller att ha ett tydligt budskap, att sätta mål, att följa upp och utvärdera, att lära av erfarenheten och att göra om, göra nytt och göra rätt där så behöver göras. Så skapar man förtroende, och det är bättre att man gör det från början än att Riksrevisionen kommer och lägger resurser på sådant här framöver.

Jag ser fram emot att inte få för många meddelanden av denna typ och att världen kommer att vara fridfull och fröjdefull. Men om så skulle vara fallet vill jag att de ska vara tydliga och distinkta.

Anf. 32 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar för möjligheten att diskutera denna fråga med interpellanten. Jag tror att detta är viktigt, bland annat för att vi måste ha effektiva informationskanaler. Det finns definitivt mycket att utvärdera efter pandemin och under pandemin när det gäller hur vi kan bli mer effektiva i att nå ut till olika grupper.

Jag tror definitivt att digitala kommunikationskanaler blir allt viktigare i dagens samhälle, och då bör sms-möjligheten finnas där, inte bara i väldigt akuta situationer utan något bredare, när det handlar om viktig infor-

mation som måste komma ut. Detta är min bestämda uppfattning, och det är också därför vi har tillsatt denna utredning.

Jag ser fram emot att fortsätta diskutera frågan, inte minst när VMA-utredningen kommer tillbaka.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:98
23 mars

Svar på
interpellationer

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:521 om åtgärder mot sexualbrott mot barn

Anf. 33 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Marlène Lund Kopparklint har frågat mig om jag avser att vidta några ytterligare åtgärder för att förhindra att sexualbrott mot barn begås i och med att anmälningarna om sexualbrott mot barn har ökat. Vidare har interpellanten frågat mig hur jag ämnar verka för att polisen ska ha tillräckliga resurser för att utreda sexualbrott mot barn.

Detta är mycket viktiga frågor, som jag nyligen har berört i svar på riksdagsfrågor från Marlène Lund Kopparklint. Jag vill upprepa att regeringen ser mycket allvarligt på sexualbrott, särskilt sexualbrott mot barn. Många åtgärder har därför vidtagits för att förbättra möjligheterna att bekämpa den här typen av brott, och nya initiativ tas fortlöpande.

Regeringen ser behov av att ta ett fortsatt samlat grepp för att förebygga och bekämpa våld och brott mot barn. Regeringen avser bland annat att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inbegripet hedersrelaterat våld och förtryck.

2020 års sexualbrottsutredning ser över vilka principer som bör gälla för straffansvaret för sexualbrott på distans och utnyttjande av barn för sexuell posering samt analyserar om relevanta straffbestämmelser bör ändras. Utredningen ska också se över straffskalorna för sexualbrotten och lämna förslag på de förändringar som kan behövas för att dessa i tillräcklig mån ska spegla brottens allvar. Utredningen ska redovisa sina slutsatser till regeringen senast den 31 maj 2021.

En viktig del av regeringens politik är att förstärka den brottsbekämpande kapaciteten. Regeringen har gjort stora satsningar på Polismyndigheten. Den kraftfulla satsningen på att bygga ut Polismyndigheten pågår oförtrutet. Regeringens mål om 10 000 fler polisanställda år 2024 jämfört med 2016 har uppnåtts till mer än hälften. Vid årsskiftet hade Polismyndigheten 33 726 anställda. Det har aldrig tidigare funnits så många polisanställda i Sverige.

Den pågående utbyggnaden av Polismyndigheten har inneburit att myndigheten har kunnat förstärka den resurs som arbetar med bland annat våld i nära relation. Under 2020 har det rekryterats närmare 380 nya utredare som är särskilt inriktade på våld i nära relationer, sexualbrott och brott mot barn. Myndigheten riktar också ökad uppmärksamhet mot att säkerställa att den i utredningarna följer det metodstöd som finns för arbetet, exempelvis gällande tidig bevissäkring och förhör. Även Åklagarmyndigheten har de senaste åren fått ökade resurser för att kunna utveckla sin verksamhet och öka antalet åklagare.

Det är viktigt att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten fortsätter att utveckla hanteringen av brott mot barn. I regleringsbrevet för 2021 ålägger vi därför båda myndigheterna att bland annat redovisa myndighetens arbete mot brott mot barn, där sexualbrott mot barn ska redovisas särskilt.

Polismyndigheten ska även redovisa vilket fortsatt utvecklingsarbete som myndigheten avser att bedriva och vilka tekniska hjälpmedel som behövs för att effektivisera och öka uppkläringen av sexualbrott mot barn via internet. Polismyndigheten ska också bedöma i vilken mån covid-19-pandemin påverkar eller har påverkat brottsutvecklingen och polisens insatser på området, särskilt gällande brott i parrelationer och brott mot barn.

Avslutningsvis vill jag understryka att regeringen kommer att fortsätta sitt envisa arbete för att bekämpa sexualbrott, inte minst mot barn.

Anf. 34 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Åhörare! Min tanke var att berätta en historia. Men jag ändrade mig, eftersom den nog är för brutal. Men jag kan ändå berätta i stora drag vad den handlade om. Det är historien om det lilla barnet, den lilla oskyddade flickan, som blev utsatt för ett brutalt sexualbrott av en vuxen person gentemot vilken hon var i beroendeställning. Han som hade varit så nära en fadersgestalt man bara kan komma förvandlades till ett brutalt rovdjur.

Jag vill egentligen berätta om hur han berövade henne hennes barndom och hennes självkänsla för att återspegla den karga verklighet som tyvärr finns hos många barn. Jag vill berätta hur allt detta var ett öppet sår genom flickans tonår och in i hennes vuxna liv. Det såret skapade självmordstankar, ledde till drogmisbruk och kriminalitet och gjorde att hon slutade att lita på människor.

Det här barnet vågade inte berätta vad som hade hänt. Skulden och skammen överskuggade allt. Och självklart visste hon inte att man kunde göra en polisanmälan.

Den här flickan klarade sig mot alla odds. Nu står hon här i kammaren och ska prata om hur samhället ska motverka att pedofiler får fatt i barn och kan utsätta dem för sexualbrott.

Den här flickans berättelse, min berättelse, är på intet sätt unik. Den liknar många barns, ungas och vuxnas brutala erfarenheter. Det är människor som aldrig får upprättelse och som får lära sig att leva med ilskan, skulden och skammen.

Sexualbrott mot oskyddade barn är bland de vidrigaste brott som kan begås. Hjärtat går i bitar när man läser eller hör om barn som utsätts för det mest avskyvärda man kan tänka sig. Tyvärr har antalet anmälda sexualbrott mot barn ökat konstant sedan 2010. Ökningen under 2020 var nästan dubbelt så stor som den näst högsta noteringen de senaste fem åren.

Något som jag tycker är häpnadsväckande och som jag hoppas att statsrådet kan se över är något som jag läste på svt.se. Det handlar om att utredningar av sexualbrott mot barn regelbundet sorteras bort av landets poliser, eftersom det råder brist på personal som kan utreda de brotten. Det framkommer i en hemlig rapport som gjorts av Nationella operativa avdelningen.

Fru talman! Det visar att det krävs att kraftfullt agerande för att stoppa utvecklingen. Om inte politiken agerar kraftfullt kommer många barn att lida i det tysta. Det ska inte råda minsta tvivel om var samhället står när det gäller sexuella övergrepp mot barn. Menar vi allvar med att skydda barn mot vidriga brott måste vi effektivisera metoder, skärpa påföljder och utreda hur följer efter avtjänat straff kan införas.

Helt uppenbart är de insatser som finns inte tillräckliga med tanke på hur utvecklingen ser ut. Det här är en akut fråga, fru talman. Vi måste skydda våra barn från pedofiler som vill utnyttja dem och därmed beröva dem deras barndom och sätta spår hos dem för livet.

Står verkligen ministern här i dag och tycker att man gör tillräckligt när statistiken ser ut som den gör? Jag kan konstatera att ministern i sitt svar inte kommer med något nytt om ytterligare åtgärder. Jag kräver dock svar av ministern och regeringen när det gäller hur man tänker gå till väga för att bromsa utvecklingen med tanke på att barn utsätts för de här vidriga sexualbrotten. Hur tänker ministern agera nu?

Anf. 35 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill börja med att beklaga interpellantens berättelse. Det är fruktansvärt när barn utsätts på det sättet av människor man litar på och har en förtroendefull relation till. Det skapar sår för livet, tror jag. Jag har träffat många människor som har drabbats av allvarlig brottslighet som barn och som har fått ärr för livet. Därför måste samhället vara väldigt tydligt i fråga om vem som är förövaren, vem som ska bära skulden och skammen. Det ska inte brottsoffret utan förövaren göra. Det är ett otroligt viktigt perspektiv, inte minst i kommunikationen med barn och ungdomar så att de ska förstå att det inte är de som har gjort fel. Det är de som har utnyttjat dem som har gjort det.

På det temat, som ligger lite i samma härad, kan jag bara informera om att polisen i morgon kommer att starta en stor kampanj i skolorna om digitala övergrepp. De ska informera barn och ungdomar om vad som i dag gäller enligt lagen i fråga om att sprida nakenbilder och sådana saker. Men det handlar också om vilket ansvar som ligger på vuxna och på lärare i skolmiljön. Vi har sett på senare år att den digitala utvecklingen har ökat utsattheten och bidragit till att barn drabbas av övergrepp på olika sätt. Jag är glad att polisen växlar upp också det arbetet.

Med det sagt tycker jag att jag i mitt svar försökte förklara att det är flera förändringar som är på gång, bland annat på straffskärpningssidan. Jag tänker också på förra årets stora satsning på Polismyndigheten med 380 särskilda utredare. Den rapport som det hänvisas till är Noas sätt att kritiskt granska om polisen historiskt sett har hanterat det tillräckligt professionellt och bra. Det är därför man har gjort den här stora satsningen. Det är också därför det nu finns ett metodstöd mellan polis och åklagare. Det gäller hur de här brotten ska dokumenteras och hur man, inte minst när det gäller utsatta grupper, ska jobba med tidiga vittnesmål och förhör för att också säkra bevisning så att det kan leda till fler fällande domar framöver.

Jag berättade även att det är flera straffskärpningar och nya frågor på gång. Jag sa i radio i går att ny lagstiftning är på gång när det gäller möjligheten att göra husrannsakan på distans, eftersom en del av brotten sker

i digitala miljöer. Vi kommer alltså att fortsätta att göra väldigt mycket mer på området.

Jag vill betona att Polismyndigheten verkligen har de här frågorna i fokus, och man kommer inte att se mellan fingrarna om det avskrivs brott som skulle kunna utredas som berör barn till exempel på det här fruktansvärda sättet. Nej, min bild är att Polismyndigheten i dag tar det här på väldigt stort allvar. Om det är någon del av Polismyndighetens tillväxt som man är extra stolt över är det nog de här särskilda utredarna. De känner man själv att man hade behövt ha, men nu har man det på ett helt annat sätt.

När det gäller utvecklingen är det rätt att antalet anmälningar har ökat ganska dramatiskt. För att komplicera debatten lite vill jag säga att det är ganska svårt att titta på bara antalet anmälningar. Man måste titta också på självrapporterat. I Brås undersökning kan vi se att det fram till för ett par år sedan var en stor uppgång när det gäller vilka barn som anger att de har blivit utsatta. Sedan har det varit en viss nedgång. Jag vet inte om det är en nedgång på riktigt.

Det har också gjorts flera förändringar i lagstiftningen, inte minst vad gäller utvidgat sexualbrott. Det kan leda till en del normförskjutningar som är bra. Det ökar anmälningsbenägenheten. Fler av de här brotten måste anmälas. Det är i grunden bra att de anmäls. Då kan vi komma åt det, och då kan vi få stopp på det.

När man gräver i det kan man alltså säga att det är lite mer komplicerat vad gäller hur utvecklingen ser ut just nu. Men även om det har minskat under ett par års tid är det ändå alldeles för höga nivåer. Mycket mer arbete kvarstår.

Anf. 36 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Att statistiken ser ut som den gör kan också bero på att anmälningsbenägenheten har minskat, på grund av att man inte känner sig trygg med att göra en anmälan.

Fru talman! Regeringen behöver göra mer. Det man har gjort är inte tillräckligt. Vi kan börja med offrets perspektiv. Det ska alltid sättas i främsta rummet.

För barn som blir utsatta för sexualbrott innebär det ett livslångt lidande. Det finns många röster som kan vittna om det. Jag lyssnade på en sådan röst för ett tag sedan, allas vår världsmästare i höjdhop tillika författaren Patrik Sjöberg. Han vittnar om hur han föll genom samhällets alla skyddsnät och levde i tystnad under hela sin uppväxt på grund av att han under ett flertal år utsattes för hemska sexuella övergrepp. Han bar på en fruktansvärd smärta som förvandlades till ett stort lidande. Det tog sig i vuxen ålder destruktiva uttryck innan han till slut förvandlades till ett maskrosbarn.

För att det verkligen ska hända någonting behövs röster som för talan för alla dem som lider i det tysta. Sådana gripande berättelser behövs, så att man bär det med sig. Det blir en påminnelse om att vi måste agera kraftigare.

Fru talman! Jag har några förslag som jag skulle vilja att ministern på allvar funderar på. Och jag kommer inte att sluta kräva svar från ministern förrän fler åtgärder vidtas för att skydda våra barn från pedofiler som finns i vårt samhälle.

Det finns något som heter gallring ur belastningsregistret. Det innebär att när man har blivit dömd för ett brott och avtjänat sitt straff för det kan en markering i belastningsregistret vara kvar fem eller tio år, beroende på hur grovt brottet är. När vi talar om sexualförbrytare som har utsatt barn för grova sexualbrott kan denna markering diskuteras. Vi vet ju att återfallsrisken är hög. Ska markeringen verkligen försvinna efter fem eller tio år?

Jag anser att frågan om förlängd brottsmarkering i belastningsregistret gällande grova sexualbrott mot barn ska prövas juridiskt. En markering i brottsregistret är en viktig varningsklocka för utbildningsinstanser, arbetsgivare och ideella organisationer med en inriktning för barn och unga. De kan se om personen i fråga har varit dömd för sexualbrott mot barn.

Barnets rättighet att inte utsättas för risken att konfronteras med individer som har dömts för grova sexualbrott mot barn ska alltid väga tyngre än individens rätt att få utbilda sig och jobba med barn. Dömda pedofiler ska inte kunna få anställning i yrken som innefattar möten med barn. Jag tycker heller inte att de ska få sätta sin fot i verksamheter där barn är aktiva, till exempel i idrottsorganisationer.

Herr ålderspresident! Bara för att en pedofil stänger kriminalvårdens dörr bakom sig innebär det inte att personen i fråga är fri från sin sexualdrift. Den finns ständigt där, och då måste samhället se till att det finns varningsklockor, inte bara för att skydda våra barn utan också för att personen i fråga ska kunna få adekvata insatser för avhållsamhet.

Något annat som ministern också har nämnt är att det måste finnas specialutbildad personal inom polisen, socialtjänsten och rättsväsendet så att varje barn blir utredd på rätt sätt och framför allt blir lyssnad på. Visst borde det, herr ålderspresident, finnas barndomstolar med utbildade personer? Det finns hur mycket som helst att göra på området. Jag undrar hur minister Damberg ser på dessa förslag till åtgärder.

Anf. 37 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr ålderspresident! Låt mig börja i den del som handlade om att vi inte gör någonting för att vi ska få lite perspektiv. Det här är ett otroligt prioriterat arbete inom regeringen.

Under de senaste åren har regeringen – bara för att nämna några saker – skärpt straffskalorna för bland annat grov våldtäkt mot barn och grooming, det vill säga kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte. Vi har även skärpt straffen för utnyttjande av barn inom köp av sexuell handling och för grovt barnpornografibrott.

År 2018 stärktes dessutom det straffrättsliga skyddet för sexualbrott mot barn vid oaktsamhet hos gärningsmannen i fråga om barnets ålder. Det gjordes ett tillägg till bestämmelsen så att det skulle betraktas som en särskild hänsynslöshet eller råhet om gärningsmannen till offrets låga ålder hade visat detta. Detta gjordes för att det skulle bli en ytterligare skärpning.

År 2018 infördes också ett nytt brott, olaga integritetsintrång. Det blev därmed olagligt att utan samtycke sprida till exempel hämndporr eller nakenbilder. Vi vet ju att många barn och ungdomar utsätts för detta på internet. Det här var en utvidgning av olaga hot.

I maj 2020 avskaffades preskriptionen för bland annat våldtäktsbrott som har begåtts mot barn. Det här gäller även för brott som begicks före lagändringen men som inte hade preskriberats. I maj 2020 utökades också

kriminaliseringen av barnpornografibrottet på så sätt att det vid skildring av barn i pornografisk bild räcker att gärningsmannen borde ha misstänkt att barnet var under 18 år.

Nu väntar vi på den nya sexualbrottsutredningen som ska presenteras i maj. Utredaren har bland annat analyserat och sett över principerna för straffansvaret vid sexualbrott på distans och utnyttjande av barn för sexuell posering. Utredaren har även sett över straffskalorna för sexualbrott, bland annat våldtäkt mot barn.

Därtill har vi den stora tillväxten inom Polismyndigheten och inte minst metodstödet för åklagarna och polisen. Jag har besökt såväl barna- hus som åklagare och polis och fått höra hur de nu vet hur man ska jobba vid olika sexualbrott för att på ett bättre sätt säkra bevisning än man historiskt sett har gjort. Man har ju misslyckats med att få fällande domar då man inte har jobbat utifrån de sätt i utredningsarbetet som vi vet ger resultat.

Visst kan det behöva göras mer. Vi är i full färd med att genomföra det här. När det till exempel gäller gallring är det en viktig diskussion som måste föras. Principerna bakom gallring utgår från hur grovt brottet är. Ju grövre det är, desto längre tid ska det ta innan man gallras bort ur systemet. Det tycker jag i grunden är en rimlig princip. Vid allvarigare brottslighet ska man finnas kvar i systemet längre.

Något som inte förtar diskussionen är att det inte bara är anställningstillfället som är viktigt i detta. Om man bedriver en verksamhet, till exempel inom idrott, är det otroligt viktigt att man inte bara har fokus på anställningstillfället, utan man måste fundera på hur verksamheten sker. Finns det särskilda riskmiljöer där barn är mer nakna, såsom duschmiljöer, måste man från föreningen eller verksamheten tänka igenom det hela så att vuxna inte är ensamma med barnen. Det ska inte förekomma. Vi måste ha ett barnperspektiv även på verksamheten och inte bara vid anställningstillfället.

Detta förtar inte diskussionen, utan jag vill bredda den. En arbetsgivare är ansvarig för verksamheten även för de vuxna som finns där, oavsett om de är anställda eller bara finns inne i verksamheten. Man måste tänka igenom dessa frågor, för man har ett ansvar att skydda barn från de risker det kan innebära att möta vuxna.

Anf. 38 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Herr ålderspresident! Jag är glad över att ministern tar upp dessa områden. Självklart behöver man titta på kontaktförbudet när det gäller ytor för dömda sexualbrottslingar. I dag kan en person som dömts för grova sexualbrott mot barn kan gå in på ett badhus där man har simträning för barn. Man kan fråga sig om det här eller att personen exempelvis vistas vid en förskola är okej. Det finns alltså mycket som kan göras.

Visst ska man inte bara titta på anställningstillfället när någon rekryteras. Jag tycker att man kanske också kontinuerligt ska kontrollera belastningsregistret. Folk kan ju begå brott under tiden då man är anställd.

Jag vill återkomma till frågan om vad som händer när någon stänger kriminalvårdens dörr bakom sig. Slutar sexualdriften då? Nej, det tror jag inte. Det är skillnad på sexualbrottslingar som återkommande har begått brott. Jag tycker att man måste vidta särskilda åtgärder och ha detta i

beräkning. Man måste även forska på det här. Jag anser att det är en brist i dag att man inte ser på det här på detta sätt.

Vidare anser jag att en arbetsgivare som vill göra en rekrytering för en tjänst eller ett uppdrag inte ska kunna anställa en person som har varit dömd för pedofilbrott, det vill säga sexualbrott, i verksamheter där man möter barn och unga. Detta är något som man behöver ha med sig.

Som säkert märkts har jag en lång lista med åtgärder. Jag är helt övertygad om att jag inom kort kommer att stå här igen och tala om barns rättigheter och om hur vi på bästa sätt kan skydda dem från det här. Mitt medskick till statsrådet är: Sätt barnen i första rummet, och forska mer på brottsofferperspektivet så att man förstår de fatala konsekvenser som dessa brott medför.

Anf. 39 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr ålderspresident! Tack, interpellanten, för en väldigt viktig diskussion! Den kan vi gärna fortsätta. Vi är bara i början av arbetet för att pressa tillbaka brottslighet som denna.

Låt mig i mitt sista inlägg ta chansen och göra en spaning om framtiden om vad som växer och vad vi ser som särskilt utmanande. I ett europeiskt och internationellt perspektiv och inom europeiska polismyndigheter talas det mycket om att de under pandemin har sett ett uppsving av digitala brott som riktas mot barn i sexuellt syfte. Kanske beror det på att människor har varit hemma mer och att barn inte har varit i skolan utan har suttit vid skärmar. Det här har kanske blivit en inkörsport till sådan brottslighet.

Det är otroligt viktigt att polisen har rätt verktyg för att komma åt den här brottsligheten. Det för mig tillbaka till det vi började diskussionen om, nämligen digital bevisning. Jag tror att det på olika sätt blir allt viktigare. Vi ser att när vi äntligen börjar komma åt gängkriminaliteten sker det genom digital bevisning. Jag tror att det är exakt samma mekanismer som styr den industri som delar av sexualbrotten mot barn tyvärr innebär. Man delar bilderna med varandra. Man ingår i olika grupperingar där inträdesbiljetten blir att man delar övergrepp på barn för att få se andras övergrepp på barn. Det där är en internationell miljardindustri.

Det handlar om att följa pengarna och att jobba internationellt inte bara i Sverige utan även med andra länder för att komma åt brottsligheten. Europol har gjort stora insatser på området, där Sverige också deltar aktivt. Men mer kommer att behöva göras på det internationella området kopplat till digital bevisning. Det ser jag också fram emot att få återkomma till längre fram.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:525 om skydd av personuppgifter för personal inom de rättsvårdande myndigheterna

Anf. 40 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr ålderspresident! Thomas Morell har frågat justitie- och migrationsministern om regeringen avser att införa skyddade uppgifter för po-

Prot. 2020/21:98
23 mars

Svar på
interpellationer

liser och andra yrkesgrupper inom de rättsvårdande instanserna. Interpellationen har överlämnats till mig.

Det är fullständigt oacceptabelt att de som har till uppgift att hjälpa och skydda andra i samhället utsätts för angrepp och hindras från att utföra sina arbetsuppgifter. Det handlar både om att skydda individen och i förlängningen om att skydda vår rättsstat och demokrati. Såväl poliser som andra yrkesgrupper ska ha en trygg och säker arbetsmiljö, något som ytterst åligger arbetsgivaren att ombesörja.

På regeringens uppdrag har Polismyndighetens arbetsmiljöarbete intensifierats. Exempelvis genomförs fysiska skyddsåtgärder i form av skottsäkra glas i receptioner, kroppsburna kameror, förstärkt belysning och staket vid personalparkeringar. Polismyndigheten har avsatt 50 miljoner kronor per år för dessa åtgärder, och satsningen fortsätter 2021. Rikspolischefen har också gett myndighetens säkerhetsavdelning i uppdrag att stärka skyddet av medarbetarna.

Det straffrättsliga skyddet för de centrala blåljusverksamheterna har förstärkts genom införandet av ett nytt brott; sabotage mot blåljusverksamhet. Härutöver har straffskalan för grovt våld eller hot mot tjänsteman skärpts. Vidare pågår en utredning som bland annat ska ta ställning till vilka samhällsnyttiga funktioner som är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd och hur ett sådant skydd kan uppnås. Utredaren ska också ta ställning till om brottet våld eller hot mot tjänsteman ska delas upp och om straffskalan för våld mot tjänsteman ska skärpas. Utredaren ska redovisa sina slutsatser senast den 12 november 2021.

Andra exempel på åtgärder som har vidtagits för att stärka medarbetarskyddet är att en polisman har fått utökade möjligheter att kroppsvisitera förhörspersoner i polisens lokaler. Dessutom har reglerna gällande tjänstekort ändrats, vilket gör att polisanställda inte längre behöver exponera hela sitt namn och personnummer i sin tjänsteutövning.

Att det blir fler poliser bidrar till ökad trygghet i samhället och till en ökad trygghet för poliserna själva. Regeringen arbetar därför hårt för att nå målet om 10 000 fler polisanställda till och med 2024. Vid årsskiftet hade antalet polisanställda ökat med fler än 5 000 personer sedan 2016, vilket innebär att vi nu är mer än halvvägs mot målet.

När det gäller möjligheten att skydda uppgifter om offentliganställda står viktiga intressen mot varandra. Vid myndighetsutövning är det centralt att den enskilde kan få veta vem som fattar besluten. Det handlar om transparens och förutsättningar för ansvarsutkrävande. Allmänintresset av att kunna ta del av uppgifter om offentliganställda är starkt. Samtidigt kan hot, våld och trakasserier mot offentliganställda innebära både ett arbetsmiljöproblem och ett demokratiproblem. Med hänsyn till de anställdas och deras familjers och andra närståendes trygghet har det därför ansetts vara motiverat att vissa uppgifter om offentliganställda skyddas. Utgångspunkten är i dag att sekretess gäller för anställdas bostadsadresser och privata telefonnummer. Hos vissa myndigheter där personalen särskilt kan riskera att utsättas för till exempel hot eller våld kan även personnummer och födelsedatum skyddas. Det gäller bland annat för anställda hos Polismyndigheten och socialnämnderna. Hotade och förföljda personer kan också under vissa förhållanden få sina uppgifter skyddade i folkbokföringen.

Sammanfattningsvis har både regeringen och Polismyndigheten vidtagit flera åtgärder för en tryggare arbetsmiljö för myndighetens anställda. Regeringen arbetar kontinuerligt och målmedvetet för att ge de brottsbekämpande myndigheterna bästa möjliga förutsättningar för att utföra sina uppdrag. Regeringen kommer även fortsättningsvis att noga följa utvecklingen och utesluter inte att vidta ytterligare åtgärder vid behov.

Prot. 2020/21:98
23 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 41 THOMAS MORELL (SD):

Herr ålderspresident! Jag tackar för svaret, statsrådet!

När det gäller den förra interpellationsdebatten kunde man tydligt se behovet av utökade polisiära resurser, inte bara utifrån ett våldsperspektiv utan även för att det handlar om barn.

Jag väckte min interpellation efter att rikspolischefen och Polisförbundets ordförande hade skrivit en debattartikel den 2 mars om de polisanställdas situation i fråga om att det är lätt att spåra polisanställda.

Jag kan berätta utifrån egna erfarenheter när jag jobbade inom polisen. Det är länge sedan – snart 20 år – detta hände. På juldagen blev jag uppringd på telefonen av ett okänt nummer. Man uttalade hot, och man hade även kartlagt min fru, som också jobbade inom polisen. Man visste att hon just då var i tjänst på polisstationen i Skövde.

Att hotet gick direkt till mig var en sak, men att man blandade in min fru och hade kartlagt hennes arbetstider var mycket otrevligt. Jag ringde till vakthavande och sa att hon inte fick ta sig hem själv utan måste få hjälp. Det här startade en stor utredning. Det blev naturligtvis en polisanmälan. Vi hade duktiga poliser inom kriminalen i Skövde som snabbt kunde ringa in vilka som hade uttalat hotet, och det blev också en rättegång där de dömdes.

Men innan processen var färdig bevakade ronderande polispatruller vårt hem. När jag kom in på polisstationen och såg att min bostad var ett särskilt skyddsobjekt tog det hårt; jag visste inte vad som skulle hända. När vi gick ut och handlade stod vi alltid med ryggen mot en vägg för att ha lite koll på vad som hände runt omkring och för att kunna se om någon gick upp bakom min fru. Vi visste inte vad de kunde få för sig.

Det här är vardagen och verkligheten för dem som jobbar i yrken där man utsätts för den typen av hot. Det är fråga om poliser, åklagare och domare inom Domstolsverket. Det kan även vara försvarsanställda, andra med betydande poster inom samhället eller inom till exempel socialtjänsterna.

Det var en kuslig upplevelse, och det stannade inte med att man väl hade ringat in vilka som var gärningsmännen. När det sedan blev domstolsförhandling i tingsrätten åkte jag tjänstebil dit. Efter förhandlingen när jag kom ut till bilen var alla fyra däcken skurna. Jag ringde mitt befäl, och han sa att jag skulle hoppa in i bilen och försvinna därifrån så snabbt som möjligt och köra till polisstationen i Lidköping. Jag fick åka dit på fyra punkterade hjul eftersom man inte vågade ha mig där på platsen.

Jag fick bra stöd av mina chefer, och det gällde även min fru. Det här är en 20 år gammal händelse som jag har varit utsatt för, men jag kan mycket väl förstå hur polisanställda i dag upplever det när de utsätts för den typen av hot. Och i dag är hotbilden än värre än för 20 år sedan.

Anf. 42 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):
Herr ålderspresident! Jag tackar Thomas Morell för en viktig interpellation.

Vi talar ofta om straff i kammaren, vi talar om lagstiftning och vi talar om polistillväxt. Men lite för sällan talar vi om de poliser och andra tjänstemän i statens tjänst som de facto effektuerar myndighetsutövningen, som utreder brott, som dömer brott, som agerar för att rädda barn och ungdomar i socialtjänsten.

Vi vet att det råder ett tufft samhällsklimat. Det finns en polarisering i samhället där människor tar sig friheter som inte förekom tidigare. Då är det viktigt att människor inser att det är fråga om ett system som finns för att försvara demokratiska rättigheter och ett rättssamhälle. Om dessa personer och tjänstemän blir utsatta för angrepp är det ytterst också fråga om ett angrepp på vår rättssäkerhet och demokrati. Det är därför vi tar frågan på absolut största allvar och har gjort en del förändringar som jag har redogjort för.

Jag tror också att det är viktigt att alla arbetsgivare gör som Polismyndigheten, som har sett det här samhällsklimatet och växlat upp sitt arbetsmiljöansvar. Man har en säkerhetsavdelning, man har tillsatt en säkerhetschef och man har avsatt dessa 50 miljoner i investeringspengar för att kunna jobba kontinuerligt med säkerhetsskyddet i verksamheten. Man jobbar också med utbildningspaket för att fundera på vilka riskmiljöer det finns och hur man ska jobba med det för att öka säkerheten.

Jag är lite rädd för att den här debatten inte täcker alla yrkeskategorier. I dag är det fler yrkeskategorier som deltar i det här arbetet. Titta bara på GOB-arbetet, alltså arbetet mot grov organiserad brottslighet, där flera myndigheter samverkar. Kommunerna går in, och deras livsmedelshantlarna har viktiga uppgifter. Socialnämnden, som har nämnts flera gånger här, är väldigt praktisk när man till exempel omhändertar barn i kriminella miljöer därför att man vill rädda barnen från en uppväxt där de själva blir utsatta för brott men kanske också dras in i farlig verksamhet.

Det är klart att det finns risk att de här människorna utsätts för hot eller attacker eller angrepp. Då är det viktigt att samhället finns där och agerar. Polismyndigheten kan vara behjälplig, men andra arbetsgivare måste ta samma ansvar.

Jag välkomnar faktiskt en bredare diskussion om det här i hela samhället. Vad är det ytterligare vi kan göra för att öka skyddet för olika verksamheter vars medborgare utsätts för hat och hot? Jag tror att det är en viktig debatt att ta.

Jag tror att polisen har kommit betydligt längre än en del andra myndigheter, för polisen vet att det här är en del av verksamheten och vardagen i dag. Det är därför man har skärpt arbetet de senaste åren, men mer behöver göras.

Anf. 43 THOMAS MORELL (SD):

Herr ålderspresident! Tack för svaret, statsrådet!

I min interpellation tog jag upp flera yrkeskategorier. Inte bara poliser utan också blåljuspersonal över huvud taget och även djurtransportörer och andra yrkesgrupper är utsatta för hot i dag. Man vandaliserar deras egendom, man hotar, man misshandlar och så vidare. Det är ett elände, den situation som har blivit i samhället – att individer tar sig friheten att både

hota och misshandla andra människor på grund av deras yrkesutövning. Det är inte acceptabelt.

I svaret jag fick av statsrådet sa han så här: ”Det handlar både om att skydda individen och i förlängningen om att skydda vår rättsstat och demokrati. Såväl poliser som andra yrkesgrupper ska ha en trygg och säker arbetsmiljö, något som ytterst åligger arbetsgivaren att ombesörja.”

Jag går tillbaka till min egen upplevelse, och jag kan säga att där var arbetsgivaren verkligen på tåspetsarna för att hjälpa till. Men hotet kan dyka upp precis när som helst och var som helst; det är det som är det otäcka. Arbetsgivaren kan ju inte bevaka sina anställda dygnets alla timmar och var de än sätter fötterna på backen, så verkställigheten blir oftast där det är lättare att komma åt den man är ute efter: i bostaden, på väg till och från arbetet och så vidare. Då blir det svårare för arbetsgivaren att göra något åt det, även om man verkligen försöker. Det gjorde arbetsgivaren i mitt fall. Man försökte verkligen.

I debattartikeln som rikspolischefen och Polisförbundets ordförande har skrivit tar de upp många av dessa problem. ”Bristande respekt för polisen riskerar att hota våra demokratiska fri- och rättigheter. De senaste årens samhällsförändringar har ytterligare satt fokus på frågan om polisens behov av skydd.”

Polisens behov av skydd. ”Skydda, hjälpa, ställa till rätta” är polisens valspråk. Det är ju polisen som ska skydda samhällets medborgare. Nu behöver poliserna själva skydd. Det är en utveckling som är lite kuslig, måste jag säga. Om man råkar ut för något söker man ju tryggheten i att gå till polisen och få hjälp, och polisen ska vara den del i samhället som verkligen står för tryggheten och värmen. Men nu är de själva utsatta för hot och i behov av skydd. När man invigde den nya polisstationen strax utanför Stockholm hade man vakter som följde poliserna till och från jobbet. Det är en samhällsutveckling som är alarmerande.

I debattartikeln skriver man också så här: ”Många har nu fått upp ögonen för vad det innebär att vara polisanställd i dag, att det hör till vardagen att bli utsatt för glåpord eller att bli ifrågasatt i sin tjänsteutövning. Det är också något som i stort sett alla poliser alltför länge har kunnat vittna om ... De här attityderna till poliser och till polisarbete är bara toppen av ett isberg. Ur respektlöshet har det växt fram något mycket värre, ett hårdare samhälle där allt fler yrkesgrupper inte kan utöva sina samhällsbyggande uppgifter utan att utsättas för trakasserier, hot och till och med våld.”

Det är bra att man satsar på polisen och har fler poliser och polisanställda på väg in. Men det är ändå något som saknas i uppbyggnaden och tilltron till vår rättsstat som gör att våldsverkarna kan ta till sådana här metoder och utsätta flera yrkesgrupper men framför allt poliser för den här typen av hot och våld. Det bekymrar mig, och jag hoppas att jag kan få ett tydligare svar från statsrådet.

Anf. 44 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr ålderspresident! Jag räknade upp en del av det vi gör nu såsom att verkligen skärpa straffen i samband med det här men också bygga ut Polismyndigheten, vilket ökar tryggheten för varje polisanställd. Det vill säga att med kroppskamera och med den närvaro man har och den bemanning man har känner man sig säkrare som polis.

Prot. 2020/21:98
23 mars

Svar på
interpellationer

Men jag tycker att det var en bra artikel. Jag svarade på den och sa att det är välkommet att man jobbar så systematiskt med säkerhetsfrågorna hos polisen därför att om polisen inte tar sina egna medarbetares säkerhet på allvar, vem ska då göra det? Polisen är ju garant för tryggheten i samhället. Jag tyckte att det var en väldigt bra och välriktad artikel.

Vad vi gör ytterligare nu, vad som ligger i pipeline och framför oss, är att göra en utredning som tittar på vilka samhällsnyttiga funktioner som är behov av förstärkt straffrättsligt skydd.

Den första blåljusutredningen hanterade tyvärr inte hela blåljusfrågan. När det gällde andra yrkeskategorier blev den så allmän att den inte riktigt gick att använda, så nu har vi fått göra en till utredning för att definiera vilka samhällsnyttiga funktioner det är som behöver ett starkare straffrättsligt skydd. Då ska man också ta ställning till om brottet våld och hot och mot tjänsteman ska delas upp och om straffskalan ska utökas. Det är ett sätt för samhället att flytta fram positionerna och markera att man ser allvarligt på den här typen av brott.

När det gäller det som är kopplat till glåpord och den här attityden som inte alltid är bara hot utan också kan vara bristande respekt och sådant kan jag bara notera att vi tillsatte en utredning i december 2019 som tittar på brottsoffers rätt till skadestånd. En av de stora frågorna att ta ställning till i den utredningen är i vilken utsträckning nivåerna för kränkningsersättning generellt bör höjas. Där ingår att ta ställning till i vilken utsträckning polisens och andra särskilt utsatta yrkeskategoriers rätt till kränkningsersättning bör utvidgas. Det är ett annat svar på den fråga som Thomas Morell tar upp om hur vi ser på det här och hur vi backar upp den personal som har den här typen av arbetsuppgifter.

Thomas Morell är väldigt bra på att beskriva problem. Däremot har jag hört väldigt få förslag. Vad är det Thomas Morell vill att vi ska göra? Det kanske han kan återkomma till nu.

Anf. 45 THOMAS MORELL (SD):

Herr ålderspresident! Tack för svaret, statsrådet! Här kommer ett förslag, blixtnabbt: Skydda uppgifter som är lätta att hitta i offentliga register!

Ta bara en sådan sak som ett bilnummer. Man slår in bilnumret i datorn och får ut uppgifter, och då vet man exakt var exempelvis statsrådet bor någonstans.

Det är det här som gör det så oerhört lätt att sätta in hot och våld mot personer i känsliga yrken – poliser, åklagare och annan domstolspersonal, anställda i Försvarmakten, djurtransportörer eller vad det nu är. En knapptryckning på en dator eller telefon, och man har uppgiften om exakt var människan bor.

Yrkena som är känsliga och utsatta bör inte ligga öppna i offentliga register. Skydda den personalen! Det går att göra på ett mycket enkelt sätt.

Svaret från statsrådet på den här interpellationen är att det är viktigt för medborgarna att kunna veta vem det är som vidtar åtgärder. Det kan jag hålla med om i vissa delar, men ibland måste man också täcka för så att de som har viktiga yrken i vårt samhälle är skyddade. Vi måste ha en barriär mellan det allmänna intresset och viktiga samhällsfunktioner. Hot och våld mot poliser, åklagare och domstolar är ju faktiskt ett angrepp på vår demokrati och de lagar som stiftas i den här lokalen. De som har att skydda vår

demokrati – det vill säga står för det inre skyddet – är poliserna. De är värda detta skydd så att man inte så enkelt kan komma åt dem i öppna register. Det var ett förslag – jag bjuder på det.

Prot. 2020/21:98
23 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 46 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr ålderspresident! Jag tycker att detta är en intressant frågeställning som är värd att ta på allvar. Men att beskriva det som en enkel och snabb åtgärd tror jag, med förlov sagt, är lite förenklat. Här krockar väldigt stora principer om offentlighet, om att kunna granska myndighetsutövning, om att komma åt korruption och om att jag om jag blir illa behandlad av rätts-samhället har rätt att få veta vem som fattat beslutet för att se om det fanns ett intresse av att göra mig illa eller behandla mig annorlunda. Det rör sig om delar av svensk grundlag som är väldigt skarpa och handlar om att vi har en stark offentlighetsprincip i Sverige.

Å andra sidan har vi i dag regler som särskiljer polisanställda, till exempel. Vi har inte samma offentlighetskrav för polisanställda som för andra medarbetare. Hur ska denna balans se ut? Vilka yrkeskategorier och uppgifter är så pass känsliga eller allvarliga när det gäller risker för hot och hat?

Problemet är att alla vi människor i dag är så otroligt uppkopplade. Det är väldigt svårt att vara särskilt hemlig i Sverige i dag, oavsett om det handlar om arbetsgivarens uppgifter eller om andra uppgifter. Det är alltså inte helt enkelt att se hur en sådan princip, som det är intressant att ha en diskussion om, ska verkställas i praktiken och var gränserna ska gå för vad som är offentligt eller inte. Jag noterar att detta var ett förslag även om jag nog vill hävda att det inte är så enkelt att hantera.

Jag noterar att Thomas Morell hade ett inspel i frågan. Jag tror att diskussionen om offentlighet, vilka uppgifter som ska vara offentliga och vilka som kan vara hemliga och hur vi gör för att skydda inte bara poliser utan även andra i myndighetsutövande roller så att de inte blir så sårbara är viktig att ta under den kommande tiden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2020/21:531 om fler poliser och civil-anställda i Västerbottens inland

Anf. 47 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr ålderspresident! Elisabeth Björnsdotter Rahm frågar mig vad jag tänker inrätta för incitament så att vi kan öka intresset och få fler poliser och fler civilanställda att vilja arbeta i Västerbottens inland.

Låt mig inledningsvis understryka att jag och regeringen kommer att fortsätta det intensiva arbetet med att bekämpa kriminalitet i hela landet. För att lyckas krävs bland annat en tillgänglig polis, ett starkt rättsväsen och en ändamålsenlig lagstiftning. Utbyggnaden av Polismyndigheten är en central del i arbetet, och regeringen gör en historisk satsning på myndigheten. Vi har nu kommit halvvägs till målet om 10 000 fler polis-anställda till och med 2024.

Polismyndigheten har ett brett och viktigt uppdrag som rör såväl brottsförebyggande som brottsbekämpande arbete. Det är Polismyndigheten som är bäst lämpad att avgöra hur resurserna ska användas och fördelas för att myndigheten ska kunna leva upp till sina åtaganden i hela landet.

Vad avser det specifika fallet stämmer inte påståendet om att Västerbottens inland är utan polis nattetid. Polismyndigheten och Polisförbundet har tecknat ett nationellt kollektivavtal som möjliggör beredskap i hemmet för polispersonal som arbetar inom ingripande verksamheten. I polisregion Nord kommer det efter årsskiftet att genomföras en försöksverksamhet där polispersonal har beredskap i hemmet vid vissa tillfällen. Under denna tid är de tillgängliga för uppdrag. Syftet med ingripandeberedskapen är att tillgängliggöra fler patruller för akuta händelser nattetid, samtidigt som resursen förbättras dag- och kvällstid.

Att tilldelade resurser används på bästa sätt är en angelägen fråga för regeringen, liksom att dessa medel kommer hela landet till del. Enligt regleringsbrevet för 2021 ska Polismyndigheten fortsatt redovisa vilka åtgärder som vidtas för att säkerställa en långsiktig och tydlig polisiär närvaro i hela landet.

Anf. 48 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Herr ålderspresident! Tack, inrikesminister Damberg, för svaret! Det blir mycket poliser här i dag. Jag ställer mig bakom ministrarnas ambitioner om att Sverige ska vara ett tryggt land att leva i. En del i att uppnå denna trygghet är att vi får fler poliser och fler närvarande poliser.

Jag lät riksdagens utredningstjänst titta på hur många poliser vi nyanställt sedan 2016. Det visar sig att drygt 4 000 fler poliser är anställda inom polisväsendet jämfört med 2016. Men vi behöver fler.

Vi vet även att utbildningsplatser står tomma av olika anledningar. Detta är absolut inte någon bra utveckling. Brottsligheten ökar, liksom det kriminella våldet. Trygghet skapas utifrån olika aspekter, men närvarande poliser som syns ute i vårt samhälle är en betydande faktor för att skapa trygghet för vår befolkning.

Det är positivt att det utbildas fler poliser, att det polisiära samarbetet stärks, att fler poliser kan bekämpa brottslighet och öka tryggheten i hela landet och att detta är prioriterade frågor för regeringen. Men vi har otroligt stora utmaningar att hantera innan vi är där.

Västerbotten är ett exempel på ett län, lika stort som Danmark, med många små kommuner, stora avstånd och få poliser. Det är kanske inte så konstigt att jag tar upp Västerbotten eftersom det är mitt hemlän.

Herr ålderspresident! Många polisstationer i glesbygdsområden har svårt att bemanna med ett antal poliser som motsvarar behovet. Ofta stannar poliserna ett kort tag för att sedan söka sig till större städer.

En av anledningarna till detta är att ansökningsförfarandet har ändrats. Tidigare visste man inte var i landet man skulle göra sin utbildning. Nu söker man till ett län eller ett så kallat polisområde. Efter avslutad utbildning placeras man ut på sin aspirantutbildning utifrån var det finns behov av poliser. Det blir i princip en form av straffkommendering; man gör sin aspirantutbildning där det saknas fast anställda poliser. Efter fullgjord aspirantutbildning vill de flesta flytta till kustorter eller större städer. Det är en stor utmaning att få poliser att stanna kvar på mindre orter där man kanske inte har någon anknytning.

Lokalpolisområdeschefen i södra Lappland är väldigt tydlig: Bäst jobb gör vi om vi har folk som trivs på orten och bor där. Om man gör sin aspirantutbildning på en ort där man inte har någon anknytning är man ofta mindre benägen att stanna kvar.

Prot. 2020/21:98
23 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 49 THOMAS MORELL (SD):

Herr ålderspresident! Jag kunde inte låta bli utan var tvungen att komma in i debatten. Det var en passus i svaret som gjorde mig lite extra nyfiken.

Jag har mina rötter i Västerbotten och Vilhelmina. Min far är därifrån, så jag har en stor del av släkten där uppe. Man kan titta på det område som polisen i Vilhelmina har att bevaka. Om de ska åka till Saxnäs är det 9,2 mil, och till Klimpfjäll är det 12,3 mil. Om det är bra väglag under en uttryckning tar man sig kanske dit på någon timme. Är det dåligt väglag tar det längre tid. Det förutsätter naturligtvis att det finns en polispatrull som är ledig. I annat fall får de som är utsatta för brott där uppe vänta tills det blir någon ledig, och det kan ta tid. Vi har ju alla i minne hur det var för handlaren där uppe som inte fick hjälp av polisen på grund av att polisen inte hade resurser.

Nu kommer vi till det i svaret som gjorde mig lite nyfiken. Statsrådet måste ju på något sätt ha tagit del av hur polisen tänker lösa detta. Det står så här: "I polisregion Nord kommer det efter årsskiftet att genomföras en försöksverksamhet där polispersonal har beredskap i hemmet vid vissa tillfällen." Då är frågan: Hur ska man bemanna patrullerna? Ska det vara en singelpatrull? Eller ska det vara en dubbelpatrull? I så fall: Bor de som ska ingå i patrullen relativt nära varandra? Eller bor de i var sin by, och hur lång blir framkörningen då innan man kommer iväg på det jobb som man egentligen är satt att göra?

När jag är uppe i Vilhelmina, vilket jag är ett par gånger om året, brukar jag roa mig med att titta efter var polisen är någonstans. Det är ytterst sällan man ser polispatrullen. Man kan träffa någon på polisstationen, men någon rörlig polis ute i samhället ser man sällan.

Vilhelmina figurerade ju i ett mindre smickrande sammanhang för något år sedan. Det var omfattande problem med narkotikahandel i den lilla köpingen med 6 200 invånare.

Det är ofta på det viset att där polisen inte finns närvarande etablerar sig de kriminella, för de kan leva och jobba tämligen ostört när inte polisen är där och vidtar åtgärder mot dem.

När jag var på trafikpolisen i Skaraborg brukade vi, när vi passerade Tidan, lite skämtsamt säga att det var läge att osäkra vapnen, för då kom vi in i ett område där det var väldigt mycket kriminalitet. Man sökte sig dit, för polisen hade inte särskilt hög närvaro där. Men en kollega till mig och jag var ofta där och stökade till det för dem genom att på något sätt ha polisiär närvaro, och det fick naturligtvis sina effekter.

Poliserna är för få, framför allt i glesbygdskommuner och i Västerbottens inland, som den här interpellationen handlar om. Men jag hoppas att jag får ett svar av statsrådet på hur bemanningen där ska vara.

Anf. 50 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr ålderspresident! Det är bra att kunna konstatera att interpellanten och jag är väldigt överens om att vi behöver fler poliser och att det behövs närvarande poliser över hela Sverige.

En ambition med hela polisreformen, som genomfördes i bred politisk enighet, var att vi skulle åstadkomma fler områdespoliser, lokalt närvarande poliser, poliser med kännedom om sin verksamhet och som därmed skulle kunna jobba mer brottsförebyggande.

Det är sant att vi har kommit typ halvvägs med tillväxten av poliser, som jag ju brukar beskriva. Men jag ska vara ärlig och säga att av ökningen med 5 000 sedan vi startade är 4 000 civilanställda. Det är bara 1 000 extra poliser än så länge. Och varför är det så? Jo, därför att det är baktungt på polisidan.

De civilanställda behövs. De bidrar i utredningsverksamheten och har en väldigt viktig verksamhet i Polismyndigheten. Men eftersom det tar två och ett halvt år innan de blivande poliserna börjar komma ut i verksamheten blir det per automatik så att den kraftiga utbyggnaden av polisutbildningen kommer att börja märkas runt om i landet först i år och framöver. Varje halvår kommer det nu att fyllas på med nya poliser. Jag konstaterar att förra året anställdes 1 075 nya poliser runt om i Sverige och av dem 81 i polisregion Nord, så nu växer det på.

För att vara tydlig mot kammaren och dem som följer debatten har det varit en ganska bred politisk enighet om att hur polisen fördelar sina resurser avgör de själva. Vi tillser att de får resurser, men exakt var i landet poliserna ska jobba avgör Polismyndigheten själv. Fördelningen av poliser över landet avgörs i dag av en fördelningsnyckel som Polismyndigheten tar fram utifrån graden av brottslighet men också befolkningsstorlek. Men jag har sagt flera gånger att varken regering eller riksdag kommer att acceptera om det efter den stora utbyggnaden inte märks att det finns fler poliser närvarande i hela Sverige. Då har tillväxten inte fungerat. Jag har höga förväntningar på att den ska märkas i hela Sverige, även om jag vet att det är lite baktungt med polisbemanningen. Men det är ungefär 3 000 polisstudenter inne i verksamheten nu, och det kommer ut poliser i tjänst vartenda halvår framöver runt om i Sverige.

Det är en intressant diskussion kring hur man får människor att stanna i vissa områden i Sverige. Och jag skulle vilja börja lite tidigare än så, till och med. Jag har haft en aktiv dialog med Polismyndigheten kopplad till utbildningsverksamheten och inte minst distansutbildningsmöjligheterna. Min bild när jag är ute och reser i landet, inte minst i glesbygd, är att man efterfrågar mer distansutbildningsplatser, för då kan man rekrytera människor som är stadgade och som har en plan att genomföra polisutbildningen men sedan komma tillbaka. Att komma direkt från en polisutbildning, få göra sin tjänstgöring någonstans och sedan flytta hem igen och bilda familj, med allt vad det kan innebära, är en ganska svår manöver att göra som inte passar alla. Nu vill Polismyndigheten bygga ut distansutbildningen ytterligare, vilket jag tror är ett sätt att lösa detta.

Jag nämnde försöksverksamheten, och jag kan ärligt säga att jag inte har besökt den än, så jag vet inte så mycket om den. När det här projektet har rullat lite grann ser jag fram emot att göra ett digitalt besök för att se vilka erfarenheter man dragit av det. Jag har för lite kunskaper om exakt

vad detta innebär, men eftersom jag fick frågor om det ville jag besvara dem.

Prot. 2020/21:98
23 mars

Anf. 51 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Herr ålderspresident! Det här blir en jättespännande diskussion.

Den lokala polisområdeschefen i södra Lappland gick ut med en debattartikel i en lokaltidning för två veckor sedan. Där lyfte han fram att behovet av distansutbildning är jättestort för att kunna öka incitamenten för dem som bor på mindre orter att söka sig till yrket. Precis som jag sa i mitt tidigare inlägg krävs det att polisstudenter som bor på en liten ort trivs och vill bo kvar där för att man ska kunna få ett ökat antal poliser där. Detta gäller många olika yrkeskategorier, givetvis.

När det sedan gäller försöksverksamheten, som ministern pratar om, ser jag också fram emot att se resultatet av den. Men vad vi kan konstatera är att många brott sker nattetid, att avstånden är långa och att risken för att poliserna ska få för lite nattvila och dygnsvila är stor.

Att allt fler inbrott begås i inlandet har vi kunnat konstatera under årens lopp. Det är en stor oro för alla som bor i länets glesbefolkade inlandskommuner, till exempel kring påsktid då många åker till fjällen, vilket man inte får göra men många ändå gör, och husen står tomma.

Det är som sagt var en stor oro för många i länets inlandskommuner, och att känna trygghet är svårt när man vet att hjälpen är långt borta.

Jag har full förståelse för den oro som människor känner då jag själv blivit utsatt för inbrott i mitt eget hem och allt av värde försvann, så också min trygghet. Därför tycker jag att det är väldigt viktigt att lyfta fram behovet av närvarande poliser.

När det gäller civilanställda inom polisen svarade ministern inte riktigt på min fråga om hur vi ska göra för att öka antalet civilanställda där det är få poliser, så att poliser får vara poliser och inte sitter bakom ett skrivbord.

Anf. 52 THOMAS MORELL (SD):

Herr ålderspresident! Tack för svaret, statsrådet! Det finns nog all anledning att diskutera vidare hur försöksverksamheten har slagit ut. Jag är lite nyfiken på hur man tänker lösa bemanningen. Ska man ha någon form av beredskap i hemmet? Hur ska man få dem i verksamheten att vara på tåspetsarna ganska snabbt? Kommer det ett larm måste ju patrullen komma iväg ganska snabbt.

När det gäller civilanställda kan man faktiskt öka insatserna, så att man får in civilanställda. De har oftast administrativa arbetsuppgifter och kan avlasta poliser. Jag vet inte om de gör så i alla polisregioner, men i alla fall hemmavid har de haft civilanställda på kontoret som med stor framgång utrett brott. Då kan man frigöra polisiära resurser, och poliser kan då komma ut.

Vi pratar nu om Västerbottens inland. Som jag sa är det 13 mil mellan Vilhelmina och Klimpfjäll. De som bor, lever och verkar i det området måste också känna att de har polisen nära till hands om någonting händer. Där är det stora ytor, och finns det bara en enda patrull och den är upptagen med någonting kommer den inte att vara på plats den dagen och kanske inte ens dagen därpå.

Precis som statsrådet sa måste man, oavsett var i landet man bor, känna trygghet i att polisen finns närvarande. Jag kan säga att just i Västerbottens

Svar på
interpellationer

inland är polistätheten ruggigt gles. Det är fler björnar än poliser på vägarna.

Anf. 53 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr ålderspresident! Jag är glad över att vi verkar vara eniga om betydelsen av distansutbildning. Det är en fråga som jag har haft en aktiv dialog med Polismyndigheten om under en längre tid. Nu utökas dessa möjligheter, och det tror jag är väldigt bra.

Det är bra för att man då kan få in en del äldre människor som vill sadla om och bli poliser, så att inte all polistillväxt är väldigt unga människor som kommer rakt in i polisutbildningen. Det är också bra eftersom man har större möjligheter att rekrytera till orter som annars kan ha lite svårt att hitta människor som är rotade med sina familjer och sina liv. Jag tror på denna möjlighet. Det är därför jag är väldigt tacksam över att rikspolischefen har sagt att detta ska utökas framöver.

Jag ska bara upprepa det som vi allihop verkar vara överens om: att den stora polistillväxten ska märkas i hela landet. Det är hela poängen med detta. Men jag kan göra frågan lite mer komplicerad. Det är i Stockholm som vi just nu har störst problem med polistillväxten i Sverige. Det är alltså inte helt enkelt när man tittar på dessa frågor. Var är det lättast att rekrytera? Hur behåller man personal?

Många av de unga poliserna tycker att det är roligt att vara i Stockholm under den första tiden, men sedan vill de tillbaka hem eller till sin region. Det vill de kanske eftersom det är ganska tufft att vara polis i Stockholm. Det finns kanske andra arbeten som lockar här, som gör konkurrenssituationen annorlunda. Kanske lockar de centrala och regionala enheterna en del av de lokala poliserna. Man tar snabbt de duktiga poliserna på fältet upp i organisationen för att man har viktiga projekt i Polismyndigheten. De är ofta kopplade till Stockholm.

Jag säger inte att det finns *ett* svar, men det är lite intressant att vi just nu hör varningsklockor om att vi har lite svårt att klara tillväxten just i Stockholm. Det vill jag förmedla, så att vi har den bilden. Vi vill se fler poliser över hela landet. Det är hela poängen med polisreformen.

Jag är glad över att ni vill ha fler frågor kopplade till den här försöksverksamheten. Jag bara noterar att jag tror att facken och polisen har resonerat om att detta kan vara ett sätt att jobba så att man de facto får bättre möjligheter att rycka ut också på nätter och på kvällar. Jag ska följa det. Det är en spännande försöksverksamhet. Låt oss se på det! Men det är inte så att polispatrullerna bara åker runt på måfå på nätterna i en så stor region som region Nord. Det är inte riktigt så man gör i dag heller, om man ska vara helt ärlig. Då får man åka många mil, och man riskerar alltid att vara på fel plats i en stor region med stora avstånd. Jag tror att de har tänkt igenom detta, men det blir spännande att utvärdera. Hela poängen är att få ut mer polisiära resurser. Jag tror att det är viktigt.

Jag sa tidigare att 4 000 av de 5 000 i tillväxten så här långt är civilanställda. Nu menar jag inte att någon av ledamöterna sa detta, men ibland blir det bara en diskussion om att de ska avlasta polisen, ungefär som om de är något slags bihang till dem med polisiära befogenheter. De civilanställda gör väldigt viktiga insatser i utredningsverksamheten och i polisens kärnverksamhet. Det har varit ett stort lyft för Polismyndigheten. Men det vi ser framför oss är att tonvikten under de närmsta åren snarare ligger

på polisiär tillväxt, för nu har man redan växt på den civila sidan. Nu blir tillväxten alltså mer polisiär, och det tror jag att många människor runt om i Sverige ser fram emot.

Avslutningsvis gäller det inte minst inbrotten på landsbygden men också på andra ställen runt om i Sverige. Vi jobbar nu ganska hårt med krafttag mot de internationella stöldligorna, som driver mycket av denna brottslighet, men också med grannsamverkan och annat som har stor betydelse för att få ned denna typ av brottslighet. Jag tror att vi kan göra väldigt mycket mer på det området.

Anf. 54 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Herr ålderspresident! Jag är helt enig med ministern om att vi kan göra mer, och vi kan hjälpas åt att göra mer. Jag delar många av ministrerns ingångar här. Vi behöver fler poliser, och vi behöver fler civilanställda för att lyfta upp polisernas betydelse och arbete.

Men jag kan konstatera att 2020 fick polisområde Nord 77 civilanställda. Alla gick till kusten, till Umeå och Skellefteå. Ingen gick till södra Lappland. Och det är södra Lappland som min frågeställning gäller. Det är där vi ser behov av betydligt fler poliser, och vi skulle behöva fler civilanställda. Jag efterfrågar incitament så att fler civilanställda och fler poliser vill stanna.

Jag ser att vi är eniga om att vi måste förbättra incitamentet gällande distansutbildning, och vi måste hitta andra morötter så att vi får fler poliser att stanna på mindre orter och för att vi ska kunna öka tryggheten i hela vårt land.

Det finns landsbygd på många andra ställen än i Västerbottens inland. Bilden kan se exakt likadan ut på många andra ställen. Men det som är intressant är det som ministern påpekar: att polisbristen är störst i Stockholm. Det är väl inte det jag skulle kalla för landsbygd, direkt. Men jag ser att vi har utmaningar som vi måste hantera, och det är jätteviktigt att vi har åtgärder som gör att vi kan skapa en större trygghet i hela landet.

Anf. 55 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr ålderspresident! Detta är en viktig debatt om utvecklingen av polisen i hela landet. Det handlar om att vi ser till att tryggheten ökar i alla delar av vårt samhälle. Det är bra att vi är överens om distansutbildningens möjligheter när det gäller att rekrytera på ställen där det annars kan vara svårt att rekrytera.

Jag tror inte att det riktigt är min uppgift att skapa incitamenten inom Polismyndigheten. Det får Polismyndigheten vara huvudansvarig för, för det är de som fördelar resurserna över landet och som måste bygga karriärvägar men också en organisation som är robust och uthållig. Det är väl också en del av vägen framåt: att skapa attraktiva arbetsplatser på fler platser runt om i Sverige nu när de växer. Detta får vi följa över tid, men ytterst är det Polismyndigheten som måste ta ansvar för att klara verksamheten i hela landet.

Avslutningsvis ska jag bara ha en liten regionalpolitisk diskussion. Jag tycker att det är lite spännande. Dessa investeringar sker längs Norrlands-kusten, men det är kraftfulla investeringar. Och norra Sverige driver mycket av den industriella utvecklingen i Sverige. Vi talar om Northvolt. Vi talar om LKAB. Vi talar om återbruksarbetet kopplat till batteriarbetet. Vi

har LKAB:s hela omvandlingsplan vid sidan av Hybrit. Det är enorma industriinvesteringar. Nya industrigrenar växer här.

Även om det är på kusten skapar det också ett tryck mot norra Sverige, som jag tror är väldigt intressant utifrån ett regionalpolitiskt perspektiv och när det gäller var tillväxten och många av framtidsjobben finns i Sverige. Detta borgar också för att en del av de civila jobben kommer att finnas kvar i regionen och inte försvinna längre bort. Det tror jag är spännande även för Polismyndigheten när de bygger ut sin verksamhet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.00 på förslag av ålderspresidenten att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 15 Svar på interpellation 2020/21:318 om arbetslöshetens inverkan på välfärden

Anf. 56 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Elisabeth Svantesson har frågat mig om jag ser en koppling mellan arbetslösheten och välfärdens resurser. Vidare har hon frågat mig vilka strukturella reformer jag och regeringen genomfört sedan 2014 för att minska arbetslösheten. Slutligen har hon även frågat om vilka strukturella reformer jag och regeringen tänker genomföra under 2021 för att minska arbetslösheten.

Självklart finns det en koppling mellan arbetslöshet och välfärdens resurser. Ökad arbetslöshet och minskad sysselsättning leder, allt annat lika, till lägre skatteintäkter och högre utgifter. En ökad sysselsättning är en förutsättning för att upprätthålla och utveckla välfärden.

Under föregående mandatperiod fördes en ekonomisk politik som vände budgetunderskott till stora överskott och som lade grunden till att Sverige var rustat för att hantera de ekonomiska konsekvenserna av pandemin. Fram till den ekonomiska avmattningen i samband med pandemin ökade sysselsättningen med 350 000 personer, varav 250 000 var utrikes födda. Sverige har högst arbetskraftsdeltagande i EU, och denna har bibehållits på samma nivå som innan krisen. Arbetskraftsdeltagandet är ett viktigt skäl till att arbetslösheten i Sverige har ökat i relation till många andra länder.

De strukturella reformerna inom arbetsmarknadspolitiken har under tidigare mandatperiod främst gällt att öka utbildningsinslaget och andra åtgärder för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet. Det handlar bland annat om etableringsprogrammet, insatser för ungdomar, extratjänster och

introduktionsjobb. Kunskapslyftet har ökat antalet utbildningsplatser inom vuxenutbildning och yrkeshögskola, vilket kombinerats med åtgärder för att fler arbetslösa ska påbörja studier.

Ytterligare åtgärder vidtas nu även för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet. Bland annat förstärks Arbetsförmedlingen, och resurser tillförs för fler deltagare i arbetsmarknadsutbildning, upphandlade matchningstjänster, extratjänster och introduktionsjobb. Detta är strukturellt viktiga åtgärder som kan bidra till förkortade arbetslöshetstider och en effektivare matchning. Under 2021 införs också etableringsjobb och intensivåret för nyanlända.

En låg utbildningsnivå riskerar att leda till långtidsarbetslöshet. Regeringen strävar därför fortsatt efter att fler arbetslösa med utbildningsbehov väljer reguljära studier eller studier vid folkhögskola. Ytterligare resurser har tillförts utbildningspolitiken, och regeringen har också underlättat för arbetslösa att studera inom det reguljära utbildningsväsendet med bibehållen ersättning.

Arbetsförmedlingen reformeras för att förbättra effektiviteten i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Regeringen följer utvecklingen och är beredd att vid behov vidta ytterligare åtgärder för att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen.

Anf. 57 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Mitt allra första sommarjobb var i Lycksele. Jag skötte en tombola. I dag skulle det antagligen inte vara lagligt, men det var mitt första jobb.

Sedan dess har jag och många andra i vår generation haft många olika jobb. Det innebär först och främst en lön som gjorde att man kunde köpa de där sakerna som man så gärna ville ha men kanske inte fick av sina föräldrar. När vi blev lite äldre handlade lönen om att kunna betala hyra och sätta mat på bordet, och när barnen kom handlade det naturligtvis om att kunna ge dem allt vad de behövde, inklusive julklappar och födelsedagspresenter.

En lön innebär frihet. Men ett arbete handlar såklart om så mycket mer än lönen. Det handlar om att ha arbetskollegor och att finna en mening och ett syfte med det man gör. Under dessa pandemitider tror jag att många av oss har blivit påminda om vad vi längtar tillbaka till, till exempel att kunna stå vid kaffeautomaten – även om kaffet är rätt blaskigt – och bara prata med sina kollegor.

Därutöver, fru talman, finns en annan dimension av att många jobbar, och det är att ju fler som jobbar desto fler är det som är med och betalar skatt och kan finansiera välfärden. Det är därför jag tycker att det är så djupt bekymmersamt, både för människor som är arbetslösa och för välfärdens framtida finansiering, att så många människor nu är arbetslösa.

Då kanske någon tänker: Jamen, det är ju en pandemi, så såklart är det många som är arbetslösa. Och självklart finns det en konjunkturdimension av arbetslöshet. Men problemet är bara att arbetslösheten har vuxit under så väldigt många år. Mitt i en brinnande högkonjunktur växte arbetslösheten, vilket är djupt bekymmersamt.

Frågan jag har ställt här i dag handlar just om välfärdens finansiering och kopplingen mellan arbetslöshet och välfärd. Jag har varit med i otaliga debatter, fru talman, där vi har diskuterat huruvida skattesänkningar träng-

er ut välfärd eller inte. De skattesänkningar som vi har gjort tillsammans, även den här regeringen, och som bidrar till att fler jobbar ökar faktiskt skatteintäkterna, eftersom fler arbetar och är med och bidrar till det gemensamma. Problemet är ju när arbetslösheten blir alldeles för hög, för då riskerar verkligen välfärden att trängas ut.

Stefan Löfven sa att vi skulle utvärdera honom på jobben. Det har vi gjort, och vi ser att regeringens jobbpolitik är ett totalt misslyckande. Om Sverige bara hade utvecklats som EU:s genomsnitt när det gäller arbetslöshet, vilket man ändå kan tycka är rimligt, hade Sverige haft 42 miljarder mer i statskassan varje år – 42 miljarder! Det motsvarar 88 000 undersköterskor eller ungefär 60 000 intensivvårdssköterskor.

Arbetslösheten som den här regeringen har dragit på Sverige är ett svek mot människor som i dag inte har ett arbete och kostar också enormt stora resurser. Jag är förvånad över den nöjdhet som regeringen visar över hur arbetsmarknaden har utvecklats under de snart sju år som regeringen har styrt riket.

Under dessa år har alltså arbetslösheten ökat, och det som kanske oroar mig allra mest är alla de människor som redan innan krisen var långtidsarbetslösa. De var många då, och trots en brinnande högkonjunktur blev de fler. De är nu så många att de är fler än antalet invånare i Linköping.

Fru talman! Statsrådet Eva Nordmark avslutar med att säga att regeringen "är beredd att vid behov vidta ytterligare åtgärder". Det menar jag behövs, och det är därför jag ställer frågan: Vilka ytterligare strukturella reformer ser statsrådet att Sverige nu behöver?

Anf. 58 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Utvärdera mig på jobben, sa statsministern 2014. Jag vet inte om de som ser den här debatten kommer ihåg vad Stefan Löfven sa i opposition. Han pratade om innovationskatapulter. Han pratade om industrikansler. Han pratade om traineejobb. Han var en riktig idéspruta i opposition.

Facit har vi nu, fru talman. Tidningsrubrikerna pratar om att ungdomsarbetslösheten är historiskt hög. Den svenska ungdomsarbetslösheten ligger i dag på nivåer som troligen är bland de högsta sedan 30-talet, rapporterade SVT i höstas.

Jag lät riksdagens utredningstjänst ta fram hur det ser ut i mitt hemlän Gävleborg. Vi har en skenande ungdomsarbetslöshet. Det betyder att människors barnbarn är arbetslösa. Det betyder kanske att mitt barn går arbetslös. Det betyder att grannens barn är arbetslösa och så vidare.

Det vore bra om man hade en regering som tog frågan på allvar. Då har jag inte ens nämnt Gävleborg som har tagit ett mycket stort ansvar för utrikesfödda. Vi ser nu att försörjningsstödet skenar. Det ökar så mycket att kommunerna i Gävleborg går på knäna. Påhittiga kommunpolitiker försöker använda extratjänster i stället för att få folk i jobb.

Precis som Elisabeth Svantesson sa verkar vi ha en regering och en minister som är nöjda med utvecklingen. Vi har hört ett antal saker radas upp. Problemet är att de inte hjälper. Arbetslösheten ökar än mer och än kraftigare. Det verkar som om regeringen fortsätter göra mer av samma sak, det vill säga mer av den politik som gör att 35 procent av Gävleborgs ungdomar är långtidsarbetslösa. Det här funkar inte.

Sverige har ställt ett löfte om att ha EU:s lägsta arbetslöshet i förhållande till andra länder, men det har blivit det motsatta. Där har man ju också haft en pandemi. Problemet är att regeringen har fört en politik för att höja bidrag, men vi vet bevisligen att den höjer jämviktsarbetslösheten. Också detta har en rapport från riksdagens utredningstjänst visat. Regeringen har bara genom ökningen av a-kassan ökat arbetslösheten med ungefär 40 000 personer. Jämviktsarbetslösheten har ökat med 40 000 personer.

Det vore intressant om det fanns någon liten idé hos regeringen om hur vi ska sänka ungdomsarbetslösheten och hur vi ska få in unga på arbetsmarknaden. Varje ung människa behöver en arbetsplats att gå till, få trycka på kaffemaskinen och få en varm kopp Gevaliakaffe – jag säger Gevalia för att jag kommer från Gävle – och känna gemenskapen på arbetsplatsen. Det vore förödande om vi tappar en hel ungdomsgeneration som inte kommer in på arbetsmarknaden.

Jag skulle vilja veta vilka åtgärder ministern och regeringen planerar att göra som kommer att ge effekt och som kommer att minska arbetslösheten.

Anf. 59 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Det påstods i debatten att jag är nöjd med situationen och att jag inte tar frågan på allvar. Det är givetvis helt fel. Jag vill väldigt gärna återkomma till de viktiga insatser och kraftfulla åtgärder som regeringen nu vidtar. Till att börja med vill jag dock svara på den viktiga fråga som Elisabeth Svantesson ställde om de strukturella reformerna och vilket ansvar regeringen tar för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. Det här är självklart väldigt centralt.

Jag vill peka på fyra aktuella områden där vi arbetar intensivt, och de handlar om strukturella förändringar.

För det första förändrar och reformerar vi arbetsrätten. Vi tar hand om den överenskommelse som Svenskt Näringsliv, PTK, IF Metall och fackförbundet Kommunal har kommit överens om. Den handlar om att öka både flexibiliteten för arbetsgivarna och tryggheten för löntagarna. Framför allt gäller det de löntagare som har den mest osäkra situationen på arbetsmarknaden. Vi tar tag i frågor om hyvling, visstid och uthyrning.

För det andra stärker vi omställningsförmågan och kompetensförsörjningen. Detta är väldigt centralt för att Sverige ska kunna få en bättre och mer välfungerande arbetsmarknad. Dels omhändertar vi partsöverenskommelsen som handlar om ett nytt studiestödssystem och omställningssystem, dels fortsätter vi det viktiga arbetet med att bygga ut och utveckla Kunskapslyftet. Vi ska säkerställa att människor har den kunskap som krävs på en modern arbetsmarknad och att arbetsgivare ska kunna hitta rätt kompetens.

För det tredje reformerar vi Arbetsförmedlingen. Det är ett pågående arbete. Det är givetvis helt centralt att människor oavsett var de bor i vårt avlånga land får rätt stöd om de behöver stöd. Det handlar också om att arbetsgivare ska hitta rätt kompetens.

För det fjärde reformerar vi arbetslöshetsförsäkringen. Det handlar om att främja strukturomvandling och se till att skapa en trygghet i förändring på en modern arbetsmarknad. Genom att fler människor omfattas av en ekonomisk trygghet vill och vågar de också utvecklas på en arbetsmarknad där vi har behov av detta då jobben förändras och förnyas.

I dessa debatter blir det ibland väldigt mörkt. Ja, vi har ett jätteallvarligt läge. Det här är den allvarligaste krisen på svensk arbetsmarknad i modern tid. Vi har en pandemi. Alla längtar vi efter ett vaccin och efter att kunna trycka tillbaka smittspridningen så att vi kan lätta på en hel del restriktioner. Då kommer en del jobb att komma tillbaka.

Men även om det är mörkt nu är framtiden ljus. Bara i den del av Sverige där jag är född och uppvuxen, i norra Sverige, sker enorma investeringar nu på över tusen miljarder. Dessa kommer att skapa en hel del nya gröna jobb. Vad vi från politikens sida behöver säkerställa, apropå strukturella reformer, är att de nya växande företagen får möjlighet och tillgång till rätt kompetens för att kunna utveckla sina verksamheter.

Detta är utmaningen. Min fråga till Moderaterna är: På vilket sätt skulle er politik lösa detta? Vad jag ser är att vi behöver rusta för och investera i stärkt kompetens och förbättrad matchning. Men det jag ser sticka ut i Moderaternas politik är en försämrad a-kassa. Vad är det i er politik som skulle göra att fler jobb växer till i ekonomin och skapar bättre förutsättningar för de arbetslösa?

Anf. 60 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag är glad över att statsrådet nämner flera viktiga reformer som är på gång och som vi är överens om. Det är mycket viktigt att få Arbetsförmedlingen att fungera bättre, att förändra LAS och att människor kan ställa om. Problemet är bara att många människor har varit arbetslösa väldigt länge. Det var de även under högkonjunkturen, och som jag sa blev de fler.

Jag tänker nämna några reformer som jag gärna vill skicka med till statsrådet. Jag tror att de behövs.

För det första: Se till att etableringsjobben nu blir verklighet! Vad är det? tänker den som eventuellt lyssnar. Det handlar om det som parterna är överens om, såsom att lära sig jobbet på jobbet med en ordentligt lägre kostnad för arbetsgivarna. Man har en lärlingsanställning. Det här behöver komma på plats. Varför har detta förslag legat i byrålådan i tre år?

För det andra: Eftersom vi vet att en stor del av den strukturella arbetslösheten handlar om dem som har invandrat till Sverige bör vi införa ett språkrav. Språk är A och O för att komma in i det svenska samhället och kunna ta de arbeten som finns.

För det tredje: Se till att utbildningsplikten blir en plikt på riktigt! Nu omfattar den mellan 10 och 15 procent av dem som egentligen utgör målgruppen. Vad är då utbildningsplikt? Det handlar om att den som inte har en grundskoleutbildning eller tillräckligt hög utbildning måste se till att plugga om man får pengar från det gemensamma. Man kan inte komma in på den svenska arbetsmarknaden om man inte anpassar sig och läser. Fler måste göra det.

För det fjärde: Regeringen skulle för länge sedan ha behövt få en bidragsreform på plats. Det behövs en bidragsreform som gör att det alltid lönar sig att jobba och att det aldrig lönar sig för familjer att välja att stanna hemma. Faktum är att det är så i dag.

För det femte har vi nystartsjobben. Det är en av de absolut mest välbeprövade delarna av arbetsmarknadspolitik. De har halverats under dessa år, trots att arbetslösheten har stigit.

Här fick statsrådet några exempel på riktigt viktiga strukturella reformer som skulle göra skillnad för att fler ska komma i arbete.

Det är för övrigt ingen hemlighet, fru talman, att vi har olika syn på hur nivåerna för a-kassan exakt ska se ut. Men jag kan konstatera att ni säger nej till vissa saker. Ofta kommer exemplet med brödfabriken Polarbröd upp. Jag tycker att det är ett bra exempel, och vi ska göra allt vi kan för att de ska komma i jobb. Men för mig är det också viktigt att fler ska få jobb i området. Ni säger nej till en ny gruva där. Det skulle kunna ge flera tusen jobb.

Jag kommer alltid att fokusera mer på att jobben ska bli fler och ge människor verktyg och incitament att ta de arbeten som finns. Det är vår prioritet, fru talman.

Anf. 61 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Det är väl jättebra, säger jag som före detta norrbottning, att man i min hemstad Boden vill göra ett fossilfritt stålverk. Det finns bara ett litet problem, fru talman, en liten detalj: Det finns ingen el. Men regeringen lägger ned väl fungerande kärnkraft i södra Sverige. Vi får väl hoppas att något annat statsråd tar elfrågan på allvar, så att de här jobben blir av.

Problemet, fru talman, är väl att regeringens politik inte hänger ihop. Om man inte har *en* politik för hur man skapar jobb, med en gemensam vision, kommer det att bli så att olika statsråd motarbetar varandra.

På Finansdepartementet finns det just nu till exempel planer på att kraftigt försämra reseavdraget. Jag har låtit riksdagens utredningstjänst titta på hur många som påverkas av det. Det är en betydande andel. Av dem som bor i Halland har 15 procent reseavdrag i dag, och det kommer alltså att försämrast. I Norrbotten är det mer än var tionde arbetande person, 12 procent, som riskerar att bli av med sitt reseavdrag. I Värmland är det 13 procent. Det är klart att man alltid kan undra om det är bra att människor får avdrag för resor till och från jobbet. Ja, allting som uppmuntrar till och underlättar arbete måste väl rimligen vara bra.

Men jag vill ge statsrådet rätt på en punkt. Det finns nog ingen regering och inget politiskt parti i världen som är så bra på att höja bidrag som Socialdemokraterna. Ni är världsmästare på det. Mycket av er politik handlar ju om hur mycket ni ska höja bidrag med och för vem. Problemet är bara att det blir mindre lönsamt att arbeta då, vilket inte gör att fler kommer i jobb.

Jag skulle bara vilja veta: Vad anser ministern är den enskilt viktigaste åtgärden för att få fler i jobb och framför allt fler unga i jobb?

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag uppskattar verkligen den sakliga debatten med interpellanten. Det är väldigt viktigt att vi får upp arbetsmarknadspolitiken på bordet på riktigt, för det här är det mest centrala politikområdet. Det handlar om att ge människor förutsättningar för egen försörjning och den frihet som det ger, men också såklart om att kunna finansiera välfärden och tillgodose de behov som näringslivet har av att hitta rätt kompetens för att kunna utveckla sina verksamheter. Det är på det sättet vi skapar välbefinnande i vårt land.

Vi har gjort historiskt kraftfulla satsningar under pandemin, många av dem i bred politisk enighet. De många ändringsbudgetarna har inneburit att vi kunnat revidera ned de prognoser och scenarier som vi i inledningen av pandemin hade för arbetslösheten. Det är inte bara regeringen som har gjort det, utan även Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen.

De 100 miljarder i budgetpropositionen som kommer under det här året innebär ungefär 75 000 nya jobb. Vi satsar också mycket på arbetsmarknadspolitiken, med 1 miljard extra till Arbetsförmedlingen, för att kunna hantera det nya tuffa läget och säkerställa den lokala närvaron i hela landet. 2 miljarder går till matchningstjänster och arbetsmarknadsutbildningar. 500 miljoner går till extratjänster och introduktionsjobb. Vi fortsätter också att bygga ut Kunskapslyftet.

Vi ser även att fler studerar. Det är otroligt viktigt, apropå att det också finns många lediga jobb att söka. Om ni går in på Platsbanken i dag och tittar på hur många lediga jobb det finns ser ni att det är över 100 000. Det finns alltså lediga jobb att söka, och det vi behöver göra är att se till att människor har rätt utbildning för att kunna ta jobben. Det handlar om både rätt och plikt – det ska ställas krav på människor att göra sig anställbara. Språket är avgörande. Det är viktigt att man tar sitt ansvar och utbildar sig.

Vi har etableringsjobben på gång. Vi arbetar intensivt med det. Snart kan vi också komma igång med intensivåret. Den 15 april, om bara några veckor, fru talman, lanseras intensivåret. Vi har alltså väldigt mycket åtgärder som ska stödja dem som är arbetslösa men också se till att människor i yrkesverksam ålder kan fylla på med ny kunskap och kompetens och ta de nya jobb som växer fram.

När det gäller frågan om ungdomarna vill jag säga att jag särskilt värnar om de ungdomar som varken arbetar eller studerar. En stor andel av de ungdomar som är arbetslösa i dag heltidsstuderar, och det är bra. De gör rätt. Men de ungdomar som varken arbetar eller studerar måste vi ha ett särskilt fokus på. Därför var jag glad att jag för två tre veckor sedan kunde presentera ytterligare 200 miljoner till just den här målgruppen. Dessa unga behöver insatser här och nu. De behöver få vara en del av gemenskapen på arbetsmarknaden men också få möjlighet att få sin första rad på sitt cv.

Vi gör väldigt mycket och kommer säkerligen att behöva göra mycket mer. Vi har ett väldigt allvarligt läge på arbetsmarknaden. Samtidigt är det viktigt att säga inte minst till de unga att läget inte är kört. Det är tufft just nu, men framtiden är ljus. Det är bra att man studerar, och det är viktigt att man håller sig aktiv.

Anf. 63 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Det är viktigt att vi har den här debatten. Den handlar inte bara om människors möjlighet att försörja sig själva, att ha ett jobb att gå till och att känna meningsfullhet, utan också om hur vi ska kunna få in pengar till det gemensamma och finansiera framtidens välfärd. Är det någonting som hotar den finansieringen är det just den höga arbetslösheten.

Nu är vi mitt i en pandemi, och vi ska göra och gör allt vi kan för att hindra att fler förlorar sina arbeten. Men många var arbetslösa redan före pandemin. Jag kan inte låta bli att ställa mig frågan: Om regeringen misslyckades med att pressa tillbaka arbetslösheten i en högkonjunktur, hur ska man då kunna lita på regeringen i en lågkonjunktur? Min bild är att man

inte kan göra det. Regeringen gör inte tillräckligt mycket för att fler jobb ska växa fram och för att färre ska vara arbetslösa.

Vi kommer att återkomma till den här debatten. Vi kommer att få återkomma fler gånger till Stefan Löfvens uppmaning att utvärdera honom på jobben och hans löfte att arbetslösheten skulle vara lägst i EU. Nu är den nästan bland de högsta i hela EU. Sverige kan bättre. Återigen: Hade Sverige bara utvecklats som genomsnittet av EU vad gäller arbetslöshet hade vi haft 42 miljarder mer varje år. Det handlar alltså inte ens om att vara bäst, utan bara om att utvecklas som EU-snittet.

Fru talman! Den här debatten behöver vi ha fler gånger – för de arbetslösa människornas skull, men också för framtidens välfärds skull.

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt bra att utvärdera den här regeringen på jobben, även om det är en otroligt tuff situation. Sysselsättningsgraden har konstant ökat sedan Stefan Löfven blev statsminister. Vi såg såklart ett väldigt hack i kurvan under 2020 på grund av pandemin. Det är ingenting konstigt. Men Sverige ligger bäst till i Europa vad gäller både arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad – den är 80,4 procent, enligt den senaste mätningen från Eurostat. Låt oss vända på *de* siffrorna! Hade vi legat på EU-genomsnittet *där* hade 469 000 färre människor haft arbete. Det är viktigt att se nyanserna. Jag tycker att det är bra att utvärdera regeringen på den här viktiga jobbpolitiken.

Det vi behöver säkra är att den som blir arbetslös ska få chans till utbildning och möjlighet till omställning samt vid behov få stöd för att kunna hitta ett nytt arbete, oavsett var man bor i detta avlånga land. Vi behöver också säkra den ekonomiska tryggheten för den som blir av med jobbet och den som studerar. På det sättet upprätthåller vi samtidigt köpkraften i samhället och ekonomin.

Jag kan inte se att Moderaterna skulle ha rätt recept för att möta de historiska utmaningar som vi står inför. Det vi behöver är en stark arbetslöshetsförsäkring som gynnar strukturomvandling och ökar tryggheten, en effektiv och träffsäker arbetsmarknadspolitik i hela landet och goda utbildningsmöjligheter för framtidens jobb. Så skapar vi en bättre framtid.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2020/21:346 om könsstereotypa föreställningar inom Arbetsförmedlingen

Anf. 65 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Malin Höglund har frågat mig, som minister i en uttalat feministisk regering, vilka åtgärder jag har vidtagit sedan uppgifterna om problemen på Arbetsförmedlingen blev kända och vilka åtgärder jag avser att vidta framöver givet det faktum att Arbetsförmedlingen tycks ha lagt mer resurser på att få män i arbete än kvinnor på grund av de rapporterade fördomarna och stereotypa bilderna hos vissa handläggare. Det är ledamoten Josefin Malmqvist som tar emot mitt svar.

Prot. 2020/21:98
23 mars

Svar på
interpellationer

Frågan du tar upp är mycket angelägen. För en feministisk regering är det självklart att kvinnor och män ska ha lika villkor och förutsättningar till delaktighet och etablering i arbets- och samhällslivet. Arbetsförmedlingen har ett viktigt uppdrag att få både kvinnor och män i arbete och att bidra till de jämställdhetspolitiska målen. Tyvärr får kvinnor och män inte likvärdig tillgång till arbetsmarknadspolitiska åtgärder i dag. Regeringen har därför kontinuerligt gett Arbetsförmedlingen uppdrag för att utveckla detta område. Jag vill ta upp några av de större uppdrag Arbetsförmedlingen har fått under de senaste åren.

Arbetsförmedlingen ingår bland de myndigheter som ska arbeta med jämställdhetsintegrering inom ramen för utvecklingsprogrammet Jämställdhetsintegrering i myndigheter, JIM, som startade 2013 och nu har förlängts.

I regleringsbrevet för 2021 fick Arbetsförmedlingen ett utökat och fördjupat jämställdhetsintegreringsuppdrag. Ett jämställdhetsperspektiv ska genomgående införlivas i myndighetens beslutsfattande. I uppdraget ingår att analysera och redovisa jämställdhetsproblem inom flera arbetsmarknadspolitiska insatser, egna åtgärder för att minska problemen samt övriga förslag till lösningar. Arbetsförmedlingen ska också redovisa övriga vidtagna och planerade åtgärder för att kvinnor och män ska få likvärdig tillgång till stöd, särskilt bland utrikes födda, och resultatet av dessa åtgärder. Detta är ett omfattande och ambitiöst uppdrag.

I regleringsbrevet för 2020 fick Arbetsförmedlingen i uppdrag att sträva mot ett mer jämställt deltagande i arbetsmarknadsutbildningar. Tidigare har myndigheten kontinuerligt fått mål eller uppdrag som har syftat till att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten för utrikes födda kvinnor.

När vi reformerar Arbetsförmedlingen är jämställdhet ett centralt område i arbetet. Myndigheten har därför fått i uppdrag att ha med ett jämställdhetsperspektiv när den förbereder reformeringen.

Regeringen har tillsatt en kommission för jämställda livsinkomster. Kommissionen ska bland annat göra en kartläggning av hur offentliga stödåtgärder fördelas mellan kvinnor och män.

Avslutningsvis vill jag säga att Arbetsförmedlingens viktiga uppdrag att få både kvinnor och män i arbete och att bidra till de jämställdhetspolitiska målen är något som jag också tagit upp i den årliga myndighetsdialogen med myndigheten. Jag förväntar mig att Arbetsförmedlingen lever upp till de uppdrag den har fått i den här frågan.

Då Malin Höglund hade framställt interpellationen under den tid hon tjänstgjort som ersättare för ledamot som därefter återtagit sin plats i riksdagen, medgav tredje vice talmannen att Josefin Malmqvist i stället fick delta i debatten.

Anf. 66 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Jag skulle nog säga att utrikes födda kvinnors deltagande på arbetsmarknaden i Sverige eller brist på deltagande är ett av våra största jämställdhetsproblem i dag. Att färre än var tredje utrikes född kvinna med kort utbildning har ett arbete att gå till och en egen inkomst hindrar dessa kvinnor i deras möjlighet att integreras och bli en del av det svenska samhället.

Det innebär att de inte har kollegor, att de saknar ett sammanhang, lunchlåda och möjlighet till semester. Det är allt detta som vi vet är så viktigt för att bli en del av samhället. Det påverkar inte bara de här kvinnorna utan riskerar också att gå i arv till kommande generationer.

Vi vet att det faktum att föräldrar är arbetslösa ökar risken för att deras barn i framtiden hamnar utanför arbete eller studier med 70 procent. Det visar statistik från Statistiska centralbyrån.

Den statistiken är dessutom baserad på dem som kom till Sverige tidigare under 90-talet när förutsättningarna för integration var bättre än vad de är i dag. Hur kommer dessa siffror att se ut i framtiden? Vad kommer att hända med dessa barn vilkas föräldrar inte går till jobbet?

Den myndighet i Sverige som är ansvarig för arbetsmarknadsinsatser och etableringsprogrammet är Arbetsförmedlingen. Vi ser hur det ser ut i granskning på granskning. Jag hittade en SOU från 2012. Vi har sett utvecklingen i årtal.

Skillnaderna mellan hur kvinnor och män behandlas på Arbetsförmedlingen är påtagliga och stora. Vi ser att kvinnor får färre möten med sin handläggare. Det är längre avstånd mellan mötena. Det tar längre tid innan de får sitt första möte.

Vi ser att kvinnor i större utsträckning får förberedande insatser och inte de insatser som vi vet i större utsträckning leder till arbete. Vi ser att det förekommer könsstereotypa föreställningar hos handläggare på Arbetsförmedlingen.

Jag ska säga till dem som lyssnar på debatten att man i dessa utredningar också har tagit hänsyn till utbildningsbakgrund, ålder och så vidare. Även i de fall där kvinnorna har högre utbildning ser vi att de får del av sämre och färre insatser och insatser som i mindre uträkning leder till jobb.

Jag vill återigen fråga ministern: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att fler utrikes födda kvinnor ska komma i arbete och för att fler utrikes födda kvinnor ska få del av de insatser på Arbetsförmedlingen som vi vet i störst utsträckning leder till jobb?

Anf. 67 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag helt delar bilden som Josefin Malmqvist beskriver här av hur otroligt centralt det är att utrikes födda kvinnor får samma möjligheter att få stöd, ett eget arbete och en egen försörjning. Det är en av de mest centrala frågorna när det gäller arbetsmarknadspolitiken.

Jag kommer inte att nöja mig med mindre än en jämställd arbetsmarknad och en jämställd arbetsmarknadspolitik. När det gäller den specifika fråga som ställs avslutningsvis om vad regeringen gör och vad regeringen avser att göra har och ska utrikes födda kvinnor precis som alla ha tillgång till hela den verktygslåda som finns inom Arbetsförmedlingen.

Jag har i en tidigare interpellationsdebatt talat om några av de insatser som nu sker med allt från matchningstjänster till arbetsmarknadsutbildningar som behöver bli mer jämställda. Jag kommer att ta emot en rapport i april om hur Arbetsförmedlingen ska säkra jämställdhet när det gäller till exempel arbetsmarknadsutbildningar.

Här finns också ett antal andra viktiga verktyg. Extratjänsterna är ett sådant. Det gäller också satsningen som nu görs inom Äldreomsorgslyftet.

Där vet vi att många utrikes födda kvinnor har fått möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. De får nu möjlighet via det här lyftet att utbilda sig vidare.

Intensivåret lanseras nu den 15 april. Det är också väldigt viktigt. Det är tydligt från regeringens sida i styrningen att det ska vara utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Det handlar om att nyanlända på ett år ska få intensiva insatser med språk blandat med praktik, arbetsplatsförlagd verksamhet och också olika studie- och utbildningsinsatser.

Jag tycker att de utrikes födda kvinnorna ska få göra samma resa som de svenska kvinnorna fick göra på 50-, 60- och 70-talet. Jag själv är upp-vuxen på 70-talet. Min mamma var hemmafru. Det var väldigt många kvinnor som var det på den tiden. Jag och min syster kunde vara hemma med henne. Det var först när jag var 15 år som hon klev ut på arbetsmarknaden.

Det var väldigt vanligt att kvinnorna i det område där jag växte upp också var till exempel dagmammor. Det är precis den resan som många kvinnor har gjort i Sverige. De har varit hemma och har stått utanför arbetsmarknaden en tid. Men sedan fick de möjligheterna. Det är de möjligheter som vi också måste ge till de utrikes födda kvinnorna. Det handlar om att se till att de steg för steg kan ta sig in på svensk arbetsmarknad.

Jag är ute på besök väldigt mycket. Nu för tiden är det digitala besök. Det pågår fantastiska insatser runt om i vårt avlånga land. Det är så många kommuner, så många bolag och så många människor som engagerar sig för att se till att ta till vara den enorma potential som finns hos de utrikes födda kvinnorna.

Vi behöver fortsätta att göra mycket mer. Vi behöver säkerställa att arbetsmarknadspolitiken är jämställd och att vi ställer krav på lika rättigheter och lika stöd. Det gäller att fortsätta att se till att de utrikes födda kvinnorna helt enkelt får samma möjligheter som alla andra.

Anf. 68 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! När man lyssnar på statsrådet låter det lite som att det här är en ganska enkel fråga, som vi nu är på väg att lösa. Det här är någonting som vi lite grann ser spåren av på marginalen, verkar det som. Men så är det på inga sätt och vis.

Vi har tidigare bett riksdagens utredningstjänst att räkna på hur det skulle se ut om utrikes födda kvinnor skulle delta på svensk arbetsmarknad i samma utsträckning som kvinnor födda i Sverige. Det skulle öka Sveriges bnp med 60 miljarder kronor varje år! 60 miljarder kronor varje år – det handlar inte om några småsummor. För de här kvinnorna innebär detta en egen inkomst och en möjlighet att fatta beslut om sitt eget liv. Det är en möjlighet att få kollegor och att lära sig hur det fungerar i Sverige.

Jag mötte i höstas en företagare i Sundbyberg, Torkel Kristoffers, som driver ett lokalt städföretag. Han vittnade om vilken betydelse det har fått för många av de utrikes födda kvinnor som han har anställt i sin verksamhet. Han talade om vilken betydelse det har fått för flera av de här kvinnorna att få kollegor och att få höra om svenska regler, normer och värderingar, till exempel att det i Sverige inte är tillåtet att slå sin fru. Det handlar om hur vi agerar gentemot varandra och om erfarenheter av hur det svenska samhället fungerar.

Detta är saker som är helt ovärderliga för många av dessa kvinnor och centrala för att bli en del av det svenska samhället. Trots det ser vi att våra svenska system fortfarande inte är utformade för att gynna kvinnors arbetskraftsdeltagande.

Jag tänkte ge ytterligare ett exempel. Det gäller bidragsberoendet bland dessa kvinnor. En expertgrupp för studier i offentlig ekonomi under Finansdepartementet har räknat på detta och konstaterat att de kvinnor som har fyra eller fler barn skulle förlora ekonomiskt om kvinnan eller mannen i hushållet väljer att ta ett arbete. Då är inte systemet riggat så att det gynnar att kvinnor deltar på arbetsmarknaden.

Ministern pratar om dagmammor. Det kan absolut vara en insats, men det mest fundamentala handlar om att vi ska utforma bidragssystemen så att de gynnar arbete och en övergång från bidragsberoende till arbete och självförsörjning. Det är mitt andra exempel.

Jag skulle alltså vilja fråga ministern: Varför vägrar Socialdemokraterna att införa ett bidragstak i Sverige? Det skulle underlätta för dessa kvinnor att kunna stå till arbetsmarknadens förfogande.

Mitt tredje exempel handlar också konkret om dessa kvinnor. Det gäller sfi för föräldralediga kvinnor. Det är den andra del som lyfts fram i många av de expertrapporter som vi har tagit del av på senare år. Många av dessa kvinnor är föräldralediga under många, många år. Under den tiden saknar de möjlighet att bli en del av det svenska samhället. De saknar tillgång till sfi och andra utbildningsinsatser.

Varför vill ni inte införa sfi för föräldralediga kvinnor? Det är ett annat förslag som Moderaterna har och som vi ser skulle kunna underlätta för fler kvinnor att bli en del av arbetsmarknaden.

Anf. 69 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Det finns mycket jag skulle vilja kommentera av det som Josefin Malmqvist tar upp.

Apropå det sistnämnda, om bidrag, vill jag börja med att jag tycker att det är värt att påminna om det vårdnadsbidrag som infördes under Moderaternas tid. Det var ett bidrag som handlade om att kvinnor kunde vara hemma och få betalt för det. När man tittar på hur det gick med denna reform ser man tydligt att det var just utrikes födda kvinnor som i mycket större utsträckning än inrikes födda kvinnor använde sig av vårdnadsbidraget. Detta, om något, var verkligen en kvinnofälla. Jag hoppas att vi aldrig mer får tillbaka den typen av reformer, utan fokus måste vara på eget arbete och på att kunna bidra.

Nu har ert samarbetsparti Kristdemokraterna döpt om vårdnadsbidraget och kallar det för barnomsorgspong. Det vore väldigt intressant att höra hur Josefin Malmqvist ser på det förslaget i relation till diskussionen om bidrag. Jag menar att detta allvarligt skulle urholka hela förtroendet för den viktiga politik som jag uppfattar att Josefin Malmqvist ändå driver – kvinnors rätt till en egen försörjning. Jag skulle gärna vilja höra hur Moderaterna ställer sig till just denna fråga.

Jag vill också säga att det finns delar av Arbetsförmedlingen som verkligen har lyckats bra när det gäller att förbättra sitt arbete riktat till utrikes födda kvinnor. Jag har särskilt engagerat mig i att titta på de ställen där det verkar funka bra. Jag har till exempel varit i Södertälje, för där såg vi att man lyckas lika bra med kvinnor som med män.

Jag ställde frågan till dem: Vad är nyckeln till att ni lyckas och till att kvinnor kommer in i arbete och egen försörjning så småningom? Svaret är ganska enkelt: Det handlar om att göra jämställdhet till en prioritering och att vara tydlig med att man ställer samma krav på kvinnor och män och ger samma stöd till kvinnor och män. Man behöver arbeta målmedvetet med jämställdhet och ha det som en tydlig prioritering.

Den här debatten utgår från en granskning av Arbetsförmedlingen och hur Arbetsförmedlingen hanterar jämställdhetsperspektiven. Som statsråd och ansvarig för denna myndighet ser jag väldigt mycket fram emot att få de rapporter som bland annat tar upp det som jag nämner: frågan om arbetsmarknadsutbildningen. Vi vet ju att den framför allt har varit riktad till män tidigare.

De siffror jag ser nu visar att andelen kvinnor ökar. Jag är fortfarande inte nöjd, men den ökande andelen kvinnor kan mycket väl vara ett resultat av den styrning som regeringen har gentemot myndigheten. Det här kommer att vara viktigt att utvärdera, särskilt under pandemiåret, för att se på vilket sätt jämställdhetsperspektivet finns i arbetsmarknadspolitiken och om vi behöver göra mer på området.

Anf. 70 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Ministern nämner nu vårdnadsbidrag. Det är talande att man inte pratar om sitt eget partis politik eller om de förslag jag lyfter fram här i dag utan i stället väljer att ha fokus på en fråga som har ungefär ett decennium på nacken. Bara för att få det avklarat: Jag välkomnar att vårdnadsbidraget är avskaffat.

Men min fråga till ministern gäller den politik som hennes regering driver här och nu och som ni har varit ansvariga för sedan 2014. Det går alltså inte att skylla på någon annan längre.

Min fråga till ministern kvarstår: Varför vägrar ni att införa ett bidragstak som skulle gynna dessa kvinnor, som står så långt från arbetsmarknaden? De låses i dag fast i ett kravlost bidragsberoende, där kommun efter kommun inte ställer krav på deltagandeinsatser. Ni står inte heller bakom att vi skulle få ställa krav på samtliga personer som har bidrag att delta i arbetsmarknadsinsatser eller andra insatser som skulle kunna leda till jobb.

Jag skulle också vilja säga några ord om den sysselsättningsgrad som ministern har nämnt här. Även om sysselsättningsgraden är intressant vid en internationell jämförelse säger den egentligen ganska lite om i vilken utsträckning man arbetar. Vi fick två olika forskningsstudier under föregående år som granskade dessa underlag och siffror. De konstaterade att de flesta av de personer som i dag räknas vara i sysselsättning i själva verket inte är självförsörjande. Det är just dessa siffror och dessa personer som ministern många gånger har slagit sig för bröstet för och konstaterat att nu går det snabbare för dem att bli en del av arbetskraften och av arbetsmarknaden.

Det är därför vi från moderat sida vill ha ett mål för självförsörjning och mäta även detta. Också det skulle jag vilja fråga hur ministern ställer sig till.

Slutligen gäller det frågan om könsstereotypa föreställningar på Arbetsförmedlingen – det som var kärnan i interpellationen. Vad gör ministern där?

Anf. 71 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Att göra människor fattigare kommer inte att leda till att fler får ett bättre stöd att komma i arbete.

Däremot finns det i dag en jobbstimulans i försörjningsstödet – just för att det ska löna sig att gå från försörjningsstöd till arbete. Regeringen har också aviserat i budgetpropositionen för 2021 att vi kommer att förstärka denna jobbstimulans. Så visst görs det viktiga saker på området.

Men det allra viktigaste är att de här kvinnorna får rätt stöd. Det ska finnas både kravställande och stöd när det gäller att kunna komma i utbildning och när det gäller att få möjlighet till olika typer av insatser.

Denna interpellationsdebatt tar avstamp i ett avsnitt av *Kalla fakta* som sändes för drygt ett år sedan. Jag tycker att programmet också visar någonting som är oerhört viktigt att komma ihåg i alla sådana här debatter: Många utrikes födda kvinnor vill arbeta och vill bidra till samhället. Jag tyckte verkligen att vi fick en tydlig spegling av det i programmet. Vi ska ta vara på detta, och då måste arbetsmarknadspolitiken såklart leverera det stöd som de här kvinnorna behöver.

Kvinnor och män ska mötas av lika höga förväntningar och krav och få samma stöd. Arbetsmarknadspolitiken ska vara jämställd.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:98

23 mars

Svar på
interpellationer

§ 17 Svar på interpellation 2020/21:476 om tillgången till lärlingsplatser

Anf. 72 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa att inte 3 500 lärlingar förlorar sin värdefulla lärlingsplats. Han har frågat hur jag avser att agera gentemot ansvariga myndigheter för att lösa den situation han beskriver i sin interpellation. Vidare har han frågat vilka övriga åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa kompetensbehovet i byggbranschen på kort och lång sikt.

Spridningen av viruset covid-19 innebär fortsatt allvarliga konsekvenser för företag och individer. Sedan virusutbrottet har regeringen och samarbetspartierna presenterat historiskt stora åtgärder för att begränsa smittspridningen och för att lindra effekterna för jobb och företag. En av dessa åtgärder är stödet vid korttidspermitteringar, även kallat korttidsarbete. Stödet har varit en viktig åtgärd för att förhindra att personal blir uppsagd och för att möjliggöra att företag snabbt kan komma igång igen när läget vänder.

En förutsättning för att få stöd vid korttidsarbete är att arbetsgivaren har använt sig av andra tillgängliga åtgärder för att minska kostnaden för arbetskraft. Vilka åtgärder som finns tillgängliga ska bedömas i varje enskilt fall, utifrån förhållanden hos respektive arbetsgivare. Det finns inte någon regel som anger att arbetskraft i form av lärlingar generellt är utesluten från systemet med stöd vid korttidsarbete. Att anställningsformen i sig inte är avgörande för möjligheten till stöd vid korttidsarbete framgår av förarbetena till lagstiftningen.

Den 9 februari publicerade Tillväxtverket ett ställningstagande som ska förtydliga vad som gäller för lärlingar och praktikanter under korttids-

arbete. Av ställningstagandet framgår bland annat att stöd för korttidsarbete kan beviljas samtidigt som en lärling är fortsatt anställd och att lärlingen också kan delta i korttidsarbete. Det gäller om lärlingen genom sin roll och funktion i verksamheten kan anses som verksamhetskritisk. Vidare framgår att obetald praktik som till exempel ingår i en utbildning där studiemedel utgår kan vara godtagbart så länge de inte är avsedda att ersätta de anställda som omfattas av korttidsarbete.

Kompetensutveckling och kompetensförsörjningsarbete är viktigt även under denna kris. Regeringen har även infört ett stöd för kompetensinsatser under korttidsarbete för att underlätta möjligheterna att i samband med korttidsarbete genomföra insatser som syftar till att höja eller validera kompetensen hos arbetstagare. Ju fler som använder tiden med korttidsarbete för att kompetensutveckla sig, desto bättre ur kompetensförsörjningsperspektiv.

Regeringen och samarbetspartierna är överens om åtgärder för att förbättra kompetensförsörjningen till såväl offentliga som privata arbetsgivare på svensk arbetsmarknad. Regeringen vidtar flera åtgärder som ligger i linje med vad parterna framförde bland annat i sina inspel inför byggsamtalen. Möjligheterna till kompetensutveckling ska förstärkas, och arbetsgivarnas behov av att hitta arbetskraft med rätt utbildning ska underlättas.

Kompetensutveckling genom hela livet är en del av lösningen för att se till att fler människor har anständiga arbetsvillkor, bättre svara på ekonomins kompetensbehov och stärka Sveriges konkurrenskraft. Kunskapslyftet byggs ut, inklusive högskola, yrkeshögskola, vuxenutbildning och yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning.

Regeringen har under flera år tillfört medel för att möjliggöra ett omfattande kunskapslyft motsvarande över 140 000 utbildningsplatser år 2021 inom komvux, folkhögskola, yrkeshögskola och högre utbildning för att möta arbetslivets behov av kompetensutveckling.

I juni 2020 lämnade planerings- och dimensioneringsutredningen sitt betänkande *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning* (SOU 2020:33). Utredningen har lämnat förslag till hur gymnasial utbildning bättre kan planeras och dimensioneras utifrån regionala och nationella kompetensbehov. Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen strävar fortsatt efter att fler arbetslösa med utbildningsbehov ska välja reguljära studier. Många arbetslösa har behov av utbildning för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden och undvika långtidsarbetslöshet. För att öka övergångarna till det reguljära utbildningsväsendet har regeringen underlättat för arbetslösa att studera med bibehållen ersättning. För att möta efterfrågan inom bristyrken och stärka kunskaperna hos arbetssökande har regeringen också tillfört resurser för fler deltagare i arbetsmarknadsutbildning.

Regeringen arbetar fortsatt för att arbetskraften ska vara bättre matchad i utbildning och arbete.

Anf. 73 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Vi har tidigare haft en debatt om att ungdomsarbetslösheten i Sverige skenar. I mitt hemlän Gävleborg är över 35 procent av länets unga långtidsarbetslösa. Nu, fru talman, kommer vi till ett konkret

exempel. Anledningen till att jag har ställt den här interpellationen – bara för att sammanfatta väldigt kort innan jag kommer in på fler frågor – är att byggbranschen inte anser att frågan är löst, till skillnad från vad statsrådet säger i sitt svar.

Bakgrunden är att byggbranschen är väldigt speciell. Byggbranschen har kollektivavtal och speciella lärlingsplatser där man som en del av utbildningen är på ett företag, ofta för att kunna få sitt yrkesbevis.

Fru talman! Vi vet alla att det måste byggas mycket mer i Sverige. Men hur ska vi kunna bygga stålverket i Boden om det inte finns arbetskraft? Hur ska vi kunna renovera alla vvs-ledningar om det inte finns arbetskraft? Det är ungefär 10 000 personer varje år, fru talman, som ska in i byggbranschen.

Vad som nu har hänt är att Tillväxtverkets tolkning av regelverket för korttidsarbete betyder att företagen inte kan ha kvar lärlingarna på sina företag. Det är detta som Byggföretagen och en rad andra organisationer har varnat för. Det är ett jätteproblem.

I det läget hade man naturligtvis önskat att en minister och en regering som vill att fler unga ska få jobb, att fler unga ska få komma in på arbetsmarknaden, förtydligade regelverket på ett sätt som innebär att lärlingsanställningarna inte avslutas. Det är viktigt att ha ett klart och tydligt regelverk som gör att det enskilda företaget inte behöver prövas på det sätt som sker i dag.

Den osäkerhet i tillämpningen som systemet skapar innebär att ett företag faktiskt kan bli återbetalningsskyldigt om man har fått stöd för korttidspermittering och behållit en lärling. Problemet är att om lärlingen inte får sina timmar har lärlingen inte slutfört utbildningen. I värsta fall, fru talman, leder det till att ungdomar lämnar byggbranschen – den byggbransch där vi behöver varje person, den byggbransch som alltså kräver 10 000 personer per år och som nu har hamnat i en väldigt svår situation.

Jag är väldigt glad över att Byggföretagen har uppmärksammat oss politiker på det här problemet. Det handlar alltså inte om det enskilda företaget utan om jobben i Sverige och branschen som helhet.

Ministern säger i sitt svar: ”Av ställningstagandet framgår bland annat att stöd för korttidsarbete kan beviljas samtidigt som en lärling är fortsatt anställd och att lärlingen också kan delta i korttidsarbete. Det gäller om lärlingen genom sin roll och funktion i verksamheten kan anses som verksamhetskritisk.”

Det är alltså detta som är problemet. Det hade behövts generella regler och ett generellt regelverk som möjliggör för alla lärlingar att vara kvar i sina företag. Det är så man på riktigt, fru talman, minskar ungdomsarbetslösheten. Det är så man på riktigt får in fler unga i branschen.

Jag skulle vilja veta om ministern anser att dagens regelverk är tillräckligt tydligt för de enskilda företagen och lärlingarna.

Anf. 74 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Det är bra att Lars Beckman visar engagemang i villkoren för korttidsarbete. Dessvärre sparkar han in en öppen dörr. Det här problemet är redan åtgärdat. Jag vill läsa högt från det förtydligande som publicerades på Tillväxtverkets hemsida den 9 februari:

”Förtydligande gällande lärlingar och praktikanter under korttidsstödet 1 december 2020–30 juni 2021. Under perioden ... kan det vara möjligt

att ha anställda praktikanter och lärlingar och samtidigt ha stöd för korttidsarbete.

Enligt lagen om korttidsarbete ska en arbetsgivare ha använt sig av tillgängliga åtgärder för att minska kostnaden för arbetskraft för att få stöd för korttidsarbete. Vilka åtgärderna bör vara ska bedömas i varje enskilt fall utifrån förhållandena hos respektive arbetsgivare. Avgörande är den anställdes roll och funktion i arbetsgivarens verksamhet, inte anställningsformen.

Tillväxtverkets ställningstagande är att det under perioden 1 december 2020–30 juni 2021 kan vara förenligt med 5a § p. 4 lagen om stöd vid korttidsarbete att ha anställda praktikanter och lärlingar.

Om exempelvis en lärling genom sin roll och funktion i verksamheten kan anses verksamhetskritisk, så kan alltså stöd för korttidsarbete beviljas samtidigt som lärlingen är fortsatt anställd och lärlingen kan också delta i korttidsarbetet. Varje enskild arbetsgivare som tar emot stöd vid korttidsarbete är skyldig att visa att rätt till stöd föreligger och att tillgängliga åtgärder för att minska kostnaden för arbetskraft har använts.”

Anf. 75 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag blir bekymrad över att en arbetsmarknadsminister med bakgrund i ett av fackförbunden på svensk arbetsmarknad har så dålig kontakt med arbetsgivarorganisationer, till exempel Svenskt Näringsliv, Byggföretagen och andra organisationer, som har pekat på att problemet är precis det ministern läste upp. Det är detta som min interpellation handlar om.

Att döma av svaret från ministern, fru talman, verkar det som att hon på riktigt tror att frågan är löst. Det är den inte. Jag skulle vilja vädja till ministern att i morgon bitti lyfta luren, ringa Byggföretagen och Svenskt Näringsliv och sätta sig in i frågan för att på riktigt lösa problemet. Ministerns svar låter som att hon tror att frågan är löst, men det är den alltså inte. Det är därför jag har väckt denna interpellation.

Nyckelordet är just ”verksamhetskritisk”. Ett enskilt företag ska bevisa för Tillväxtverket att just Lars Beckman som lärling är verksamhetskritisk. Det är detta som gör att företagen inte törs chansa, för det enskilda företaget kan bli återbetalningsskyldigt.

Jag skulle nog påstå att varje lärling är verksamhetskritisk och att det inte handlar om det enskilda företaget utan om branschen. Det handlar om Sverige som nation. Vi ska bygga mer. Vi ska renovera mer. Vi ska byta ut va-nät. Vi behöver fler elektriker. Vi behöver fler plåtslagare. Vi behöver fler unga som väljer hantverkare som yrkesinriktning.

I detta läge måste vi värna varje enskild person med generella regelverk som gör att varken Tillväxtverket eller det enskilda företaget riskerar att hamna i en situation där man underkänner bedömningen av om Lars Beckman var verksamhetskritisk. Det är därför regelverket måste förtydligas.

Jag skulle önska att arbetsmarknadsministern pratar med arbetsmarknadens parter. Både Svenskt Näringsliv och Byggföretagen har varit djupt kritiska mot detta förtydligande, som de anser inte löser problemet.

Det kanske är så att ministern går till ett annat statsråd och säger: Vi måste få in fler unga på arbetsmarknaden, och vi ska inte riskera att unga åker ut från sina lärlingsplatser. Vi behöver varje snickare i Sverige, så vi måste lösa detta skyndsamt tillsammans med Tillväxtverket.

Det är alltså därför jag har väckt denna interpellation. Detta är ett problem. Frågan är inte löst. Frågan måste få en lösning, men att döma av ministrarnas svar verkar det som att hon verkligen tror att frågan är löst.

Det handlar om 3 500 unga som riskerar att förlora sin lärlingsplats. I en situation där vi har en skenande ungdomsarbetslöshet och där vi har brist på hantverkare i Sverige – 10 000 personer behövs varje år – duger det inte, anser jag, att säga att frågan är löst, att Lars Beckman är okunnig och att Svenskt Näringsliv och Byggföretagen är okunniga. Det är väl rimligtvis så att man ska lyssna på dem som kan sakfrågan, och sakfrågan är alltså precis det ministern läste upp. Det kan vara så och så, och man ska göra en bedömning av det enskilda företaget. Men företagen törs ju inte chansa, för de kan bli återbetalningsskyldiga om de har gjort en felaktig bedömning. Det är därför det behövs generella regelverk.

Jag återupprepar min fråga: Anser statsrådet att denna fråga behöver en lösning som gör att vi inte riskerar att 3 500 lärlingar förlorar sin plats, vilket Svenskt Näringsliv och Byggföretagen anser att det finns en risk för?

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Självklart ska vi ha ändamålsenliga regler för utformningen av både korttidsarbete och andra stödåtgärder. Det förtydligande som Tillväxtverket gjorde den 9 februari är såklart också väldigt centralt, och det går att läsa på deras hemsida. Det förtydligar en hel del när det gäller detta med lärlingarna.

Jag vill också säga att jag är väldigt stolt över att regeringen agerade så snabbt när krisen slog till. Vi har ju genomfört historiska åtgärder i en exceptionell situation. Vi har också visat att vi kan skruva på och förfina åtgärder, men det var väldigt angeläget att snabbt få ett antal åtgärder på plats för att rädda så många svenska jobb som möjligt och för att mildra effekterna av jobbkrisen för löntagare och företag.

En av de åtgärder som har gjort absolut störst skillnad är korttidsarbete. Nästan 600 000 svenskar har varit korttidspermitterade under den här krisen. Genom korttidsarbete har hundratusentals löntagare undgått risken att bli av med jobbet. Företagen har också kunnat behålla kompetent och viktig arbetskraft.

Nu när smittspridningen fortfarande är på en hög nivå och vi behöver fortsätta att leva med restriktionerna ett tag till är det väldigt bra att vi har det här systemet på plats. Det kan fortsätta att rädda jobb som annars hade kunnat försvinna.

Vi fortsätter med den höga takten i stödåtgärderna, och vi förlänger viktiga stödåtgärder. Möjligheten för företag att använda korttidspermittering på 80 procent ska ligga kvar juni ut 2021.

Vi ser också att restriktionerna kommer att spela roll ännu en tid framöver, och då är det också väldigt viktigt att vi har möjlighet att ge träffsäkert ekonomiskt stöd. Stödet vid korttidsarbete är en viktig åtgärd för att förhindra att personal blir uppsagd och för att möjliggöra att företag snabbt kommer igång igen när det vänder. Självklart ska vi ha ändamålsenliga regler för utformningen av korttidsarbete och andra stödåtgärder.

Anf. 77 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag vet inte vem statsrådet stod och debatterade med senast. Det stämmer ju att vi moderater i finansutskottet har drivit regeringen framför oss för att få de här stödpaketen på plats. Det är alltså inte det som denna interpellation handlar om.

Denna interpellation, fru talman, handlar om att 3 500 lärlingar – 3 500 unga – i en tid av skenande ungdomsarbetslöshet riskerar att tappa sin lärlingsplats. Det är alltså det som denna interpellation handlar om – 3 500 unga.

Detta beror på ett otydligt regelverk. Det har Byggföretagen flaggat för efter det förtydligande som Tillväxtverket gjorde; det var efter detta som jag skrev interpellationen. Det har också Svenskt Näringsliv och andra organisationer larmat om.

Jag förstår av statsrådets svar att hon tycker att det regelverk som nu är på plats är rätt. Det gör, fru talman, att det inte bara är 35 procent av de unga i Gävleborg som kommer att vara långtidsarbetslösa, för om ministern inte agerar i denna fråga och pandemin fortsätter riskerar vi att få en ännu högre ungdomsarbetslöshet. Vi riskerar att få ännu större brist på snickare, elektriker, rörmokare och så vidare.

Jag vädjar till ministern att låta någon medarbetare lyfta luren i morgon – eller göra det själv – och ringa Byggföretagen och Svenskt Näringsliv för att sätta sig in i frågan om vad det är i regelverket som gör att vi kan skruva till det och som gör att vi skapar generella regler och trygghet som innebär att det blir en säker hantering för företagen ur ekonomisk synpunkt. Det kan inte vara så att ministern på allvar tror att denna fråga är löst. Varje ungdom måste få behålla sin lärlingsplats.

Anf. 78 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Systemet för korttidsarbete är såklart helt avgörande för att Sverige ska kunna ta sig igenom krisen på ett bra sätt. Och vi ska självklart ha ändamålsenliga regler för utformningen av både korttidsarbete och andra stödåtgärder. Därför var också det förtydligande som Tillväxtverket kom med i februari väldigt viktigt.

Korttidsarbete är också ett styrkebevis för den svenska modellen och för vår goda samverkan i Sverige. Lars Beckman nämner parterna på arbetsmarknaden. Jag välkomnar det. Jag vill också verkligen hylla parterna på svensk arbetsmarknad.

Vi ska komma ihåg att det från att finansministern presenterade reformen med korttidsarbete tog fem timmar innan det första kollektivavtalet var tecknat. Det var arbetsgivarorganisationen Visita som tillsammans med Hotell- och restaurangfacket tecknade det första kollektivavtalet. Sedan rasslade det bara till, och så kom en uppsjö av kollektivavtal. Dessa har säkrat att 600 000 människor i Sverige omfattas av systemet med korttidsarbete.

Starka och ansvarstagande parter är alltså avgörande för hur väl vi hanterar en kris.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 79 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Mats Green har frågat mig om jag avser att stå fast vid utställda löften om att reformeringen av Arbetsförmedlingen inte ska vila på lagen om valfrihetssystem, LOV. Därtill har Magnus Persson frågat mig om jag har för avsikt att hålla överenskommelsen om att reformeringen av Arbetsförmedlingen inte ska bygga på LOV och, om inte, vilka åtgärder jag avser att vidta för att undvika att tidigare problematik upprepas.

Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna är överens om att Arbetsförmedlingen behöver reformeras för att på ett bättre sätt ge stöd till arbetslösa och möjliggöra för fler arbetsgivare att hitta rätt kompetens. Den 9 december 2019 meddelade vi att tidsplanen för reformen skulle justeras och förtydligas. I samband med detta meddelade vi också att reformeringen inte skulle vila på LOV. Mitt tydliga besked här i dag är att denna inriktning ligger fast. Låt mig ordagrant citera det besked vi då gav: ”Reformeringen av Arbetsförmedlingen ska inte vila på LOV. Det är den eller de upphandlingsformer som är mest ändamålsenlig för respektive tjänst som ska användas, utifrån bl.a. de arbetssökandes behov, möjligheterna att åstadkomma en effektivare matchning, tjänstens syfte samt regionala och lokala förutsättningar.”

Kvalitet, goda resultat, kontroll och kostnadseffektivitet kommer att vara de viktigaste utgångspunkterna för anskaffningen av matchningstjänster i det reformerade systemet. Givet att dessa utgångspunkter kan uppfyllas bör anskaffningen dessutom utformas på ett sådant sätt att den enskilde ges möjlighet att påverka valet av leverantör. Det är Arbetsförmedlingen som för varje enskild anskaffning bedömer vilken upphandlingsform som är mest ändamålsenlig att använda.

Utöver matchningstjänster kommer det i det reformerade systemet att finnas ett utbud av andra arbetsmarknadspolitiska insatser som anskaffas på olika sätt, från upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling, LOU, till överenskommelser som ligger utanför upphandlingsregelverket. Det kan till exempel handla om arbetsmarknadsutbildningar och rehabiliterande eller utredande tjänster för personer med nedsatt arbetsförmåga. Arbetsförmedlingen kommer att tillhandahålla olika typer av tjänster och anskaffa dem på det sätt som är det mest ändamålsenliga för respektive tjänst.

Under 2020 fick Arbetsförmedlingen i uppdrag att införa utvecklade matchningstjänster, den tjänst som myndigheten kallar Kundval rusta och matcha, Krom, för att dra lärdomar inför ett kommande reformerat system. Utvecklade matchningstjänster är en del av ett successivt genomförande av reformeringen av Arbetsförmedlingen och en del av myndighetens utvecklingsarbete.

Arbetsförmedlingen har gjort bedömningen att LOV är den mest ändamålsenliga upphandlingsformen för denna försöksverksamhet. Denna bedömning baserades bland annat på ökade möjligheter till jämförelser med det befintliga valfrihetssystemet för Stöd och matchning, Stom, samt att eventuella överprövningar vid en LOU-upphandling riskerade att fördröja hela försöksverksamheten.

*Svar på
interpellationer*

Reformeringen av Arbetsförmedlingen ska genomföras ordnat och ansvarsfullt, och som ett led i förberedelserna inför reformeringen har myndigheten fått i uppdrag att utveckla arbetet för att säkerställa kvalitet, förbättrad kontroll och uppföljning av fristående aktörer samt den verksamhet som bedrivs hos dessa. De misstag som gjorts tidigare ska inte upprepas.

Anf. 80 MATS GREEN (M):

Fru talman! Moderaterna har sedan länge varit pådrivande för en reformering av Arbetsförmedlingen, som är en av Sveriges största och i särklass sämst fungerande myndigheter. I vårt förslag bygger reformeringen på fristående aktörer, och Arbetsförmedlingen ersätts med en ny myndighet som ansvarar för myndighetsutövning, kontroll och uppföljning samt gör bedömningen av omfattningen av den arbetssökandes behov.

Fru talman! Den rödgröna regeringen har i denna fråga över en natt gått från att ha varit reformeringens största motståndare till att nu vara ansvariga för dess genomförande. Detta blir lite som att sätta en ateist på biskopsbänken, kanske i synnerhet när regeringen har velat göra detta baserat på LOV, lagen om valfrihetssystem.

Vi moderater har sedan åtskilliga år avvisat förslag om att reformeringen av Arbetsförmedlingen ska vila på LOV, bland annat för att erfarenheter visar att det är svårt att följa upp att varje utförare håller god kvalitet. Men erfarenheterna visar också att kontrollen blir svår att upprätthålla, och om man ensidigt bygger arbetsmarknadspolitiken på LOV riskerar man att undergräva fundamentet i en väl fungerande arbetsmarknadspolitik: behovet av att ställa tydliga krav på den som är arbetslös.

Detta var anledningen till att vi 2019 tillsammans med Kristdemokraterna, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna klargjorde att vi ämnade väcka misstroende mot arbetsmarknadsministern om inte regeringen lovade att överge sin ambition att basera reformeringen på LOV. Det lovade då Eva Nordmark Sveriges riksdag att inte göra, fru talman. Det är därför mycket anmärkningsvärt att Arbetsförmedlingens ledning nu har klargjort att LOV visst ska utgöra grund för reformeringen i samband med kommunikationen om tjänsten Kundval rusta och matcha, Krom.

Det finns många frågetecken i det icke-svar som ministern nyss gav, både vad gäller löftet om LOV:en och vad gäller kontrollen, som ministern behöver belysa ytterligare.

Förra veckan presenterade Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF, en rapport där de upprepar sin bedömning att Arbetsförmedlingen har mycket stora brister i sin kontroll av att arbetslöshetsersättningar betalas ut korrekt när arbetssökande är hos fristående aktörer. Samtidigt rullar alltså Arbetsförmedlingen ut sin nya matchningstjänst Krom i hela landet, trots att kontrollen är helt ofullständig. Det går tvärtemot Eva Nordmarks försäkringar i sitt svar här. Jag skulle behöva svar från ministern på denna och övriga frågor som här har ställts om både kontroll och LOV.

Anf. 81 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret!

Utifrån arbetsmarknadsministerns svar är det tydligt att LOV kommer att vara den upphandlingsform som uppdraget kommer att grundas på, i motsats till den överenskommelse som gjordes i riksdagen efter hot om

misstroende votum. Svaret är väldigt tydligt. Man säger bland annat att "Arbetsförmedlingen har gjort bedömningen att LOV är den mest ändamålsenliga upphandlingsformen för denna försöksverksamhet".

Fru talman! Det framstår tydligt att regeringen låter Arbetsförmedlingen styra reformeringen av sin egen myndighet som myndigheten själv finner lämpligt. Det känns anmärkningsvärt då direktiven är tydliga när det gäller att den inte ska vila på LOV. Jag undrar hur regeringens roll ser ut i det framtida reformeringsarbetet. Deltar man, eller har man lämnat walk-over till Centerpartiet? Eller låter man Arbetsförmedlingen sköta reformeringen efter eget tycke?

Statsrådet sa på flera punkter i sitt svar att man väljer att använda LOV. Arbetsmarknadsministern sa att "det är Arbetsförmedlingen som, för varje enskild anskaffning, bedömer vilken upphandlingsform som är mest ändamålsenlig att använda". Vidare sa statsrådet i sitt svar att "det kan till exempel handla om arbetsmarknadsutbildningar och rehabiliterande eller utredande tjänster för personer med nedsatt arbetsförmåga". Slutligen sa statsrådet att "Arbetsförmedlingen kommer att tillhandahålla olika typer av tjänster och anskaffa dem på det sätt som är det mest ändamålsenliga för respektive tjänst".

När jag hörde svaret kändes det som att man hade lämnat hela reformeringsarbetet i händerna på Arbetsförmedlingen själv.

Anf. 82 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Det finns en bred samstämmighet och samsyn i Sveriges riksdag om att det finns ett behov av att reformera Arbetsförmedlingen. Det behövs en mer träffsäker arbetsmarknadspolitik, och det är det som själva reformeringen syftar till.

Det är viktigt att säga att för att kunna vara effektiv, för att se till att det finns en myndighet med kapacitet att utforma arbetsmarknadspolitiken och insatserna utifrån vad som är mest effektivt och ändamålsenligt i olika delar av Sverige, eftersom arbetsmarknaden ser olika ut beroende på var vi befinner oss i vårt avlånga land, måste utgångspunkten vara att reformeringen inte ska vila på LOV utan att det ska vara fråga om den eller de upphandlingsformer som är mest ändamålsenliga för respektive tjänst. Det handlar om att säkerställa effektiviteten i de tjänster som levereras. Vi ska utgå från arbetssökandes behov, utgå från lokala och regionala förutsättningar samt vilken typ av tjänst som ska utföras eller upphandlas. Det kan finnas många olika sätt, det vill säga LOV, LOU, direktupphandlingar eller andra typer av samarbeten.

Magnus Persson ställer en fråga om reformeringen. Nu pågår det ett mycket intensivt arbete inom Regeringskansliet och mellan regeringen och samarbetspartierna. När det gäller det konkreta regelverket för den reformerade myndigheten avser vi att återkomma innan sommaren med en departementsskrivelse. Då kommer det också att bli ännu mer tydligt vad som kommer att gälla 2022.

Jag vill också understryka att de misstag som har gjorts tidigare inte ska upprepas. I det reformerade systemet är det viktigt att det finns en mångfald av aktörer, men inte fler än att det går att säkerställa kontroll, kvalitet och resultat. En viktig del i detta är också att skapa en väl fungerande sammanhållen incitamentsstruktur för de fristående aktörerna. Det

Prot. 2020/21:98
23 mars

Svar på
interpellationer

behöver ske genom tydliga krav på aktörerna och på utformningen av ersättningar. Leverantörer som presterar goda resultat ska ges bättre ekonomiska förutsättningar att stanna kvar i systemet än vad som gäller för de aktörer som presterar sämre resultat. Det kommer sammantaget att innebära ett tydligt fokus på resultat, en hög lägstanivå genom tydliga och strikta krav på de fristående aktörerna och en gedigen kontroll.

Fru talman! Regeringen återkommer innan sommaren med en departementsskrivelse, och då kommer det att framgå ännu mer tydligt vad som kommer att gälla i det reformerade systemet.

Anf. 83 MATS GREEN (M):

Fru talman! Jag får också tacka för svaret, även om jag inte fick något konkret svar vad gäller diskussionen om kontrollen. Det är nog garanterat att det finns kontroll, samtidigt som det finns klara tecken på att den inte existerar. Jag blir därför lite orolig över ett antal olika aspekter.

Det fanns många frågetecken i det svar statsrådet gav. Samtidigt som Socialdemokraterna, JÖK-partierna och Arbetsförmedlingen rullar ut Krom i hela landet, trots alla påpekanden och konstateranden om att Arbetsförmedlingens kontroll och förmåga är undermålig och bristfällig, står ministern här och säger att kontrollen inte är något problem och att LOV inte heller är något problem i denna del. Detta sker trots att ministrarnas egen myndighet IAF för bara några dagar sedan i en stor och omfattande rapport konstaterade att Arbetsförmedlingens oförmåga vad gäller kontroll till stora delar kvarstår.

Detta påminner ärligt talat i allt väsentligt om när januariöverenskommelsens partier helt utan plan gjorde den alltför viktiga reformeringen av Arbetsförmedlingen till en experimentverkstad 2019. Man saknade helt plan för den reformering man sparkade igång, och dessutom fick man göra back i maskin. Man slängde in jätten efter degen. Kommunitredningen är bara ett av en lång räckta exempel på detta. Frågor om hur det här förhåller sig till att utrullning av rustning och matchning i hela landet påbörjas samtidigt som ministrarnas egen inspektionsmyndighet IAF lyfter fram fortsatta och sedan länge påpekade brister i kontrollen är rimliga och framför allt nödvändiga att ställa, fru talman.

Jag upprepar min fråga om hur ministern kan vara trygg i att reformeringen sker ordnat och ansvarsfullt. Hur ska tidigare misstag inte upprepas trots påtalade brister i Arbetsförmedlingens kontrollverksamhet? Det är brister som har funnits i flera år.

Om ministern är trygg i detta, som Eva Nordmark slog fast för någon minut sedan, vilken information har hon då som Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och alla vi andra saknar? Det skulle jag vilja ha svar på, fru talman.

Anf. 84 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Statsrådet valde också att i sitt svar säga att eventuella överprövningar vid en LOU-upphandling riskerar att fördröja hela verksamheten. Men är det inte viktigt att en så stor och omfattande reform görs rätt från början och att man får räkna med att det kommer att bli en mängd överprövningar för att se till att allt blir rätt?

Det är viktigt att reformen av Arbetsförmedlingen inte bara blir en bricka i ett politiskt avtal som har skapats enbart för att behålla makten. Precis som Mats Green tog upp tidigare har projektet knappt hunnit starta förrän problem och kritik har riktats från IAF som gäller kontroller av de fristående aktörernas arbete. Detta får mig att tänka på hur det såg ut förra gången under alliansregeringens tid med de så kallade lotsarna och de andra organisationerna som sjuksattes under den perioden. Det är något vi inte vill tillbaka till. Socialdemokraterna var mycket kritiska mot resultatet av upphandlingsförfarandet.

Har man inte dragit lärdom, arbetsmarknadsministern, av det som hände då när man tar lite väl lättvindigt på den situation som råder just nu?

Anf. 85 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! När vi nu reformerar Arbetsförmedlingen och när vi nu ska återkomma med en departementsskrivelse är det såklart helt centralt att kvalitet och kontroll och effektivt användande av skattebetalarnas pengar ska vara styrande.

I samband med införandet av valfrietssystemet Stöd och matchning, det som kallas Stom, skärpte Arbetsförmedlingen inträdeskraven i jämförelse med tidigare valfrietssystem för jobbcoacher och etableringslotsar. Det är klart att det är oerhört centralt med höga inträdeskrav. Det är också en del av kontrollen.

Den kanske mest utslagsgivande ändringen var att de krav på tidigare referensuppdrag som ansökande leverantörer skulle kunna uppvisa inte kunde uppfyllas enbart genom att en leverantör tidigare varit etableringslots eller jobbcoach. Detta bidrog till att minska den överetablering av leverantörer som fanns i tidigare valfrietssystem.

I samband med införandet av Kundval rusta och matcha, Krom, höjde Arbetsförmedlingen inträdeskraven ytterligare genom att kräva att ansökande leverantörer skulle uppvisa två referensuppdrag med motsvarande inriktning och omfattning i stället för ett.

Ja, Arbetsförmedlingens bedömning är att den mest ändamålsenliga formen för tjänsten Krom, som är ett pilotprojekt och en försöksverksamhet, är inom ramen för ett valfrietssystem enligt LOV. Detta för att Arbetsförmedlingen har byggt vidare på tjänsten Stöd och matchning, som också är en LOV-tjänst.

Genom att man använde LOV kunde Krom också lanseras på kort tid, och det ger bättre möjligheter att hinna dra lärdomar av pilotprojektet eller försöksverksamheten som just nu pågår.

Regeringen avser inte att styra myndigheten mot att bygga det reformerade systemet på upphandling via LOV. Det är samtidigt inte rimligt att regeringen aktivt förhindrar att myndigheten använder sig av LOV ifall det bedöms vara det mest ändamålsenliga utifrån reformens syften: upprätthållande av kvalitet, goda resultat och kostnadseffektivitet.

Anf. 86 MATS GREEN (M):

Fru talman! Det finns ett antal frågor och synpunkter på det ministern redogjorde för här just nu som kanske förtjänar att föras fram.

Ministern hänvisar bland annat till en departementsskrivelse som kommer senare i vår. Ja, jo, problemet är bara att då har man rullat ut en stor del av de tjänster som man nu pratar om från Arbetsförmedlingens sida.

Det riskerar att bli, för att uttrycka sig milt, precis som förra gången det begav sig att regeringen sparkade igång sin reformering: Man hade uppenbarligen ingen plan, och man hade inte pratat ihop sig. Man hade ingen sammanhängande tanke med det över huvud taget, vilket innebar att man fick sätta tokstopp och slå back i maskin under hösten 2019 och sparka igång massor med utredningar – exempelvis Kommunutredningen eftersom man över huvud taget inte hade nämnt kommunernas roll i reformeringen av Arbetsförmedlingen.

Detta ter sig tämligen anmärkningsvärt, i synnerhet eftersom det handlar om en av Sveriges absolut största myndigheter som har varit dysfunktionell under en lång tid.

Jag är glad att Socialdemokraterna nu har gjort en kovändning och inser att man behöver göra något. Problemet är bara att det är en sak att säga att man tror på kontroll och kvalitet och att man har bra kontroll och en helt annan att faktiskt ha det.

Här behöver vi nog ytterligare förtydliganden och klargöranden från ministern. Vad är det hon vet som vi andra inte vet när det handlar om kontrollen av Arbetsförmedlingen?

Ministern nämner ju inte med ett enda ord vad hennes egen myndighet Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen konstaterade för bara några dagar sedan: att Arbetsförmedlingens kontroll är helt undermålig, tillsammans med dess övriga verksamhet.

Jag skulle vilja att ministern kommenterade den ganska saftiga kritik som hennes egen myndighet för fram nu när man rullar ut ett system innan det är klart och färdigt.

Anf. 87 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Jag ska inte förlänga den här debatten. Det har sagts mycket som sägas skulle. Men man kan inte undgå att notera att regeringen ständigt skjuter ifrån sig ansvaret i fråga efter fråga, så även när det gäller reformeringen av Arbetsförmedlingen. Man säger en sak och gör en annan.

Efter att ha lyssnat på arbetsmarknadsministern här i kväll kan vi konstatera att reformeringen av Arbetsförmedlingen kommer att vila på LOV. Det är i alla fall den slutsats jag drar av denna debatt.

Sysselsättning och människors möjlighet till egen försörjning är viktiga frågor som inte ska användas som spelpjäser i ett politiskt maktspel. Här hoppas jag att regeringen verkligen tar sitt ansvar.

Med de orden avslutar jag. Tack för debatten!

Anf. 88 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Mats Green och Magnus Persson, för en viktig debatt!

Vi behöver verkligen reformera Arbetsförmedlingen. Vi behöver utveckla effektiviteten i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, och vi behöver inte minst säkerställa att vi har en väl fungerande myndighet som finns lokalt närvarande i hela landet. Oavsett var i detta avlånga land man bor ska man ha tillgång till Arbetsförmedlingen. Man ska kunna boka

fysiska möten vid behov, och arbetsgivare ska få det stöd de behöver för att kunna anställa.

Utvecklade matchningstjänster är en del av ett successivt genomförande av reformeringen av Arbetsförmedlingen och en del av myndighetens utvecklingsarbete. Arbetsmarknadsdepartementet för en löpande dialog med myndigheten utifrån uppdraget att förbereda för reformeringen av myndigheten.

I departementsskrivelsen som jag har hänvisat till, som är tänkt att remitteras före sommaren, kommer en övergripande beskrivning att ges av hur det reformerade systemet kommer att utformas och styras.

Jag har, som jag påpekat tidigare under debatten, samma besked att ge i dag som jag hade 2019: Reformeringen ska ske ordnat och successivt. Steg för steg tar vi nu arbetet vidare.

Jag är helt övertygad om att vi kommer att återkomma och diskutera den här frågan ytterligare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2020/21:516 om arbetssituationen på manuella biltvättar

Anf. 89 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig vad jag avser att göra för att komma till rätta med arbetssituationen på manuella biltvättar i Sverige samt vilka åtgärder regeringen har gett myndigheter i samverkan i uppdrag att vidta för att lösa frågan i närtid.

Ingen människa ska utnyttjas på svensk arbetsmarknad. Missbruk av olika regelverk och exploatering av människor behöver stoppas. Samhällets syn på arbetsgivare som utnyttjar människor och missköter de anställdas arbetsmiljö ska vara kompromisslös. Det ska aldrig löna sig att begå brott eller skaffa sig konkurrensfördelar genom att försumma de anställdas rätt till en trygg arbetsmiljö.

Under 2018–2020 hade Arbetsmiljöverket tillsammans med Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten och Skatteverket i uppdrag att utveckla ändamålsenliga och effektiva metoder för myndighetsgemensam kontroll för att motverka fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet. Det myndighetsgemensamma arbetet har gett goda resultat. Över 2 000 företag besöktes under 2019. Drygt ett av tio kontrollerade företag tvingades att stänga hela eller delar av sin verksamhet på grund av de brister som hittats. Totalt identifierades förseelser som kan leda till kontroll- och sanktionsavgifter på över 10 miljoner kronor. Under 2020 besöktes ca 1 000 företag från årets början till och med utgången av oktober, trots att arbetet försvårades avsevärt av den pågående pandemin.

Av myndigheternas kontroller framgår att brott mot skatte- och bidragsregler hänger nära samman med brister i arbetsmiljön och utnyttjande av människor. Oseriösa företag försöker skaffa sig fördelar genom att felaktigt få del av bidrag och missbruka statliga stöd. Bilservice återfinns

Prot. 2020/21:98
23 mars

Svar på
interpellationer

bland de branscher där Skatteverkets utredningar visat på betydande problem med bland annat svartarbete. Arbetsmiljöverket hittar ofta arbetsmiljöbrister vid kontroller av bilverkstäder och andra former av bilservice. Det finns ofta en bristande kunskap om arbetsmiljöregler kopplat till exempelvis besiktning av fordonslyftar och tryckkärsl. Det är viktigt att medvetandegöra arbetstagarna och ingripa mot de faror och risker de kan utsättas för.

Arbetsmiljöverkets anslag har stärkts med 30 miljoner kronor per år från och med 2021. Medlen ska fördelas mellan de åtta myndigheter som deltar i samverkan. Detta ger Arbetsmiljöverket tillsammans med övriga samverkande myndigheter stärkta möjligheter att arbeta fokuserat och gemensamt för att fortsätta stävja fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet. Det är en kraftfull satsning för att bekämpa arbetslivskriminalitet och innebär en tydlig ambitionshöjning jämfört med de 18 miljoner som årligen har anslagits under perioden 2018–2020.

Arbetet mot arbetslivskriminalitet kräver varaktig myndighetssamverkan. Myndigheternas kontrollverksamhet bidrar på ett effektivt sätt till ökad regelefterlevnad och sunda konkurrensvillkor. Kontrollverksamheten är avgörande för att upprätthålla skyddet för arbetstagare och för att rättvisa konkurrensförhållanden ska kunna råda. Den är också betydelsefull för att motverka brottslighet. Därför behöver antalet kontroller mot fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet öka, något som också reflekteras i det uppdrag myndigheterna har fått för 2021. Arbetet ska bedrivas med särskilt fokus på att skapa förutsättningar för varaktig samverkan.

Myndigheterna ska också genomföra förebyggande informationsinsatser med fokus på att stärka allmänhetens kunskap och förändra attityder. En ökad kunskap hos allmänheten om sambandet mellan till exempel låga priser och risken för bristfällig arbetsmiljö, svartarbete, utnyttjande av arbetskraft och människohandel för tvångsarbete kan minska efterfrågan på varor och tjänster som bidrar till arbetslivskriminalitet.

Anf. 90 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Denna interpellation handlar om en artikel i tidningen Motor där man har uppmärksammat det växande problemet med billiga biltvättar. Jag tror att man nästan oavsett var i Sverige man bor kan åka någonstans där det står "handtvätt" och ett väldigt lågt pris, ganska ofta 99 kronor för manuellt utförd tvätt. I artikeln tar branschföreträdare upp att detta är ett stort och växande problem.

Arbetskraften, då? Vem är det som står och tvättar bilen för 99 kronor? Det är inte sällan människor som har fått avslag på sin asylansökan men ändå uppehåller sig i Sverige. Vid några av kontrollerna ser man, säger Skatteverket, att människor bor i själva tvätthallen. En företrädare för en myndighet säger att detta närmast är att betrakta som slaveri. Det är alltså en förskräcklig situation.

Detta är ett växande, akut problem, som kräver åtgärder. Jag noterar att ministern räknar upp många olika saker. Vi är helt överens om att det krävs en myndighetssamverkan. Det krävs många olika aktörer eftersom det handlar om alltifrån att människor inte har rätt att vistas i Sverige och ska lämna vårt land till att Arbetsmiljöverket kommer på besök.

Ett problem här är naturligtvis också när ministern säger ”företag”, i bemärkelsen att det skulle finnas en juridisk person. En del av dessa verksamheter är, enligt en företagare i Göteborg, helt svarta. Det finns över huvud taget inget företag att granska, utan det finns en person som utnyttjar andra människor, sätter upp en skylt på väggen – det kan till och med vara på parkeringsplatser och andra ställen – och erbjuder handtvätt av bilar.

Det finns naturligtvis ingen enkel lösning på detta. Men jag delar ministerns uppfattning att det krävs en omfattande myndighetssamverkan.

Vad är då problemet? Ja, det ena är naturligtvis att människor utnyttjas. Det är detta myndigheterna kallar slavhandel, i Sverige 2021. Det andra är naturligtvis den osunda konkurrens som de seriösa företagen utsätts för.

Jag har ingen aning om vad som är rätt pris för en handtvätt, men branschföreträdare säger själva att med tanke på hur lång tid det tar och på att man ska följa regelverket är ett rimligt pris kanske 350–400 kronor. Det är klart att konsumenter får en väldigt sned bild av vad som är rätt pris. Om det sitter stora skyltar där det står 99 kronor och man åker till ett företag som betalar skatter och avgifter och sköter sig och det där kostar 400 kronor kan man som konsument tycka att det är dyrt. Men i själva verket är detta rätt pris på produkten.

Jag tycker att det är en oacceptabel situation att det befinner sig så många människor i Sverige som inte har rätt att befinna sig här och som utnyttjas på detta fruktansvärda sätt – som bor i en tvätthall under slaveriliknande förhållanden.

Jag skulle vilja fråga ministern när hon tror att problemet kommer att minska. Nu ökar det alltså drastiskt runt om i Sverige, enligt företrädare för branschen. Jag skulle vilja veta när vi bryter utvecklingen så att vi får mer ordning och reda och människor inte utsätts för dessa slaveriliknande förhållanden och de seriösa företagen inte utsätts för en osund konkurrens.

Anf. 91 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Hösten 2019, före pandemin, var jag väldigt ny som statsråd och hade förmånen att få vara med på en av de insatser som våra myndigheter genomför; det var Skatteverket, polisen och Arbetsmiljöverket. Insatsen skedde inom ramen för regeringsuppdraget om myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet.

Vi åkte till just en sådan biltvätt som Lars Beckman beskriver. Det var på ett industriområde strax utanför Göteborg. När vi kom till platsen blev det en enorm aktivitet ute på parkeringen. Chefen eller ägaren till verksamheten hoppade ut genom ett fönster på baksidan av lokalen och försökte fly. Han kom inte särskilt långt – polisen hann i fatt honom. Det var verkligen en lärorik upplevelse för mig som nytt statsråd att vara med om denna myndighetssamverkan.

Väl inne på biltvätten upptäcktes flera regelbrott och avvikelser. En sådan var att den kompressor som styr själva biltvätten var jättegammal, och det gick inte att se när den senast var kontrollerad. Det gick inte ens att läsa av inspektionslappen. En sådan här kompressor ska kontrolleras regelbundet, och avvikelser innebär sanktionsavgifter.

Polisen omhändertog också anställda som saknade rätt att jobba i Sverige. Och inne på biltvätten bodde också en person, i närheten av kompressorn, som ju inte var besiktigad och godkänd.

De kontroller som våra myndigheter gör är alltså otroligt centrala för att upptäcka och kunna åtgärda denna typ av problem. Dessa kontroller är resultatet av det regeringsuppdrag som har funnits sedan förra mandatperioden. Under de senaste åren har dessa kontroller blivit fler, och som arbetsmarknadsminister kunde jag i början av det här året berätta att regeringen nu näst intill fördubblar resurserna till myndigheterna för att samarbetet ska kunna utvecklas och vi ska få fler kontroller.

Regeringen har också fattat beslut och gett ett uppdrag till Arbetsmiljöverket att återkomma om hur en varaktig samverkan ska se ut. Detta har som sagt skett i projektform under ett antal år.

Skuggföretag som snedvrider konkurrensen på det sätt som Lars Beckman beskriver – på ett väldigt bra sätt, tycker jag – hör inte hemma på svensk arbetsmarknad. Anställdas arbetsmiljö ska inte försummas, och det ska inte fuskas för att på det sättet sno åt sig konkurrensfördelar. Jag ser mycket allvarligt på denna typ av brottslighet, som jag menar hotar den svenska modellen.

Anf. 92 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Vi är helt överens om att detta är ett jätteproblem. Vi har följt det projekt som pågår här i Stockholm mellan byggarbetsgivare och byggfack. Jag har själv mött dem ett antal gånger och sett förskräckliga bilder. Det är ju i princip människohandel och slaveri det handlar om. Människor blir inlåsta. De jobbar på dagen och skyfflas sedan in någonstans, och någon sätter på ett hänglås och går iväg så att de är inspärrade. Detta är alltså ett jättestort problem; det är vi helt överens om.

Det är bra med myndighetssamverkan och med regeringsuppdraget. Men, fru talman, problemet ökar väldigt kraftigt. Det är inget storstadsfenomen utan förekommer brett över hela Sverige, tyvärr. Det finns förmodligen från Kiruna i norr till Ystad i söder.

Det blir också en konstig signal till de seriösa företagen. De har jättebra koll på detta. Jag gjorde ett företagsbesök i mitt hemlän, och företagaren kunde nämna flera företag. Något var inte ens ett företag, men det ser seriöst ut. Det finns en skylt på väggen, och man bedriver en verksamhet. Men det är inget företag.

Det betyder att Arbetsmiljöverket aldrig kommer dit, för det här företaget finns ju inte. När man ska utse företag som ska inspekteras kommer företaget aldrig upp på listan. Det blir också en konstig signal till den seriösa företagaren, för det är klart att den företagaren naturligtvis kommer att säga så här till mig: Men jag följer alla regler, jag har kollektivavtal, jag sköter mig och betalar in moms varje månad. Ändå kan jag dag efter dag åka förbi skylten där det står handtvätt 99 kronor, för det får ju inga konsekvenser.

Det här är på något sätt systemförstörande eller systemhotande. Det slår undan samhällskittet, fundamenten och tron på rättsstaten. Det här handlar inte om den manuella biltvätten, utan det handlar om systemet.

Sedan 2019 har alltså problemet ökat, och det ökar hela tiden, inte bara på biltvättarna utan också i byggbranschen och ett antal andra branscher.

Min fråga till statsrådet är naturligtvis: När kan vi se en vändning av den här utvecklingen? När kommer de här åtgärderna att ge effekt? Kan kommunerna, som känner sin lokala marknad, vara inblandade på ett ännu bättre sätt? Vad kan mer göras?

Det här är i någon mening systemhotande. Då menar jag alltså att samhällskittet förstörs, bortsett från det förskräckliga naturligtvis att människor i Sverige som har fått avslag på sin asylansökan behandlas som slavar. Det är ju inte meningen. Vi ska inte ha slaveri i Sverige 2021. Vi ska naturligtvis ha en sjyst arbetsmarknad med likvärdig konkurrens mellan företag. Skatter och avgifter ska betalas. Människor ska ha sin rätta lön, naturligtvis.

Jag skulle vilja fråga ministern: När bedömer ministern att de åtgärder som har satts in kommer att ge effekt, och vad kan regeringen mer göra för att se till att vi har sjysta villkor på arbetsmarknaden och en likvärdig konkurrens mellan företag?

Anf. 93 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Redan under detta år måste kontrollerna öka, och de behöver bli fler. Vi satsar mer resurser nu för att se till att myndigheterna verkligen får förutsättningar att pressa tillbaka de här skurkföretagen och hitta den här typen av brottslighet som förekommer i väldigt stor utsträckning på svensk arbetsmarknad.

Jag måste säga att jag är väldigt glad över att min företrädare Ylva Johansson för några år sedan, då det fanns misstankar om att arbetslivskriminalitet var ett stort problem, sa ungefär så här: Gå ut och kolla hur det ser ut med den grå ekonomin! Arbetsmiljöverket kom tillbaka och sa: Den är inte grå, den är svart. Det finns så mycket skit – ursäkta, fru talman – på vår arbetsmarknad. Vi måste pressa tillbaka de här skurkföretagen. Vi kan aldrig acceptera arbetslivskriminaliteten över huvud taget.

Det är därför som vi nu kraftigt ökar medlen till myndigheterna som bekämpar arbetslivskriminaliteten. Polisen har också fått större möjligheter att kontrollera riskutsatta branscher. Men jag vill också lyfta fram en sak som Lars Beckman pekade på i sitt första inlägg som väldigt central. Det är att hur mycket vi än kontrollerar de här företagen kommer vi aldrig att kunna kontrollera bort arbetslivskriminaliteten så länge det finns en efterfrågan på de här tjänsterna. Lars Beckman säger att det kostar 99 kronor för en manuell biltvätt. Då ska det ringa en klocka för var och en av oss som konsument.

Om vi ska kunna städa bort arbetslivskriminaliteten från svensk arbetsmarknad måste vi som konsumenter reagera. Det kan vara biltvätten, klippningen eller däckbytet. Om det står att det kostar 99 kronor ska man dra öronen åt sig. Det ska såklart vara kollektivavtal och sjysta villkor, men det får heller inte vara svartarbete, som ju 99 kronor indikerar. Det är ju väldigt allvarligt.

Om det är för billigt för att kunna vara sjyst ska vi som konsumenter välja bort den tjänsten, för även om det känns gott för stunden finns det en väldigt stor risk för att du som konsument faktiskt är med och bidrar till den organiserade, grova brottsligheten i Sverige. Det är så pass allvarligt,

så jag vill verkligen lyfta fram det angelägna som också interpellanten framför i den här debatten. Vi ska inte vara med och bidra till att betala till den organiserade brottsligheten eller till att människor som arbetar och bor i Sverige har sämre villkor och löner eller ibland faktiskt lever under helt slavliknande förhållanden. Det förekommer människohandel, så det är klart att vi behöver öka kontrollerna och sätta hårt mot hårt. Men min poäng är att vi också ska göra precis som Lars Beckman säger här: Vi måste också som konsumenter agera.

Även att tidningar som Motor väljer att belysa de här avarterna är också väldigt viktigt, liksom att man ökar kännedomen, att man granskar och att vi får upp på bordet vilka skurkföretag som faktiskt finns därute.

Förhoppningsvis är det en och annan, precis som interpellanten, som har läst reportaget och som reagerar. Det gör jag också väldigt starkt när jag får rapporterna från våra myndigheter.

Det är viktigt att vi som makthavare men också alla i vår roll och egenskap som konsumenter inser vår betydelse i kampen mot arbetslivskriminalitet.

Anf. 94 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för debatten!

Vi är helt överens om att det här är helt otillständigt. Vi ska inte ha slaveri i Sverige på svensk arbetsmarknad 2021.

Tyvärr tror jag att den myndighetssamverkan som ministern nu har krävt – beordrat, höll jag på att säga – är otillräcklig. Jag tror att man kanske tror att det är ett storstadsproblem. När man pratar med branschföreträdare hos parterna säger de att det finns en anledning till att man satsar så mycket pengar på till exempel byggbranschen i Stockholm, och det är att man tycker att kontrollerna är otillräckliga. Fack och arbetsgivare gör ju utredningar tillsammans som de lämnar över till polisen. Det är så det går till i verkligheten. Det krävs alltså mycket mer.

Det är olyckligt att problemet har ökat sedan statsrådet gjorde besöket i Göteborg för ett och ett halvt år sedan. Problemet eskalerar, så här krävs det krafttag från våra myndigheter, och det krävs tydliga signaleffekter och tydliga straff.

Sedan är vi helt överens om att vi som konsumenter har ett stort ansvar. Om jag går förbi en skylt där det står ”klippning 79 kronor” på en handskriven skylt kanske jag själv ska reflektera över om det är rimligt eller inte, så självklart har konsumenten ett ansvar. Men just i den här akuta situationen tror jag faktiskt att det krävs handgriplig polissamverkan och myndighetssamverkan, och jag tror att kommunerna behövs. Till exempel ska de personer som skulle ha blivit utvisade men i stället står och tvättar bilar naturligtvis lämna landet, så att de inte utsätts för denna slavhandel.

Jag uppfattar att ministern säger att under 2021 kommer denna utveckling att vända. Är det vad ministern anser?

Anf. 95 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag vill tacka Lars Beckman för den här viktiga debatten.

Jag tycker att det är viktigt att vi lyfter upp de här frågorna i riksdagen, att de debatteras och belyses.

Jag vill också passa på att lyfta fram här i dag att om man misstänker att den här typen av arbetslivskriminalitet förekommer finns det en tips-telefon på Arbetsmiljöverket.

Fru talman! Det är inte alltid som man får höra moderater som är angelägna om de anställdas trygghet, och det är inte varje dag som jag och Lars Beckman är överens, men här är vi helt överens.

Det som jag i vart fall kan säga när det gäller det här arbetet är att myndighetssamverkan ska fortsätta att stärkas. Vi har gett ett uppdrag för att se till att det blir en varaktig samverkan. Vi ökar nu anslagen och ser till att det kommer att bli ännu fler kontroller. Vi behöver göra allt vi kan för att sätta dit de här skurkföretagen.

Arbetslivskriminaliteten är ett hot mot de anställdas trygghet på jobbet. Vi behöver som samhälle, alltifrån regeringen, riksdagen och parterna och som konsument, göra mer för att stoppa arbetslivskriminaliteten.

Tack så mycket, Lars Beckman, för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:98
23 mars

Svar på
interpellationer

§ 20 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2020/21:129 Genomförande av ändringar i Solvens II-direktivet

2020/21:131 Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detalj-
panelläggning

2020/21:132 En förnyad strategi för politiken avseende alkohol, narkotika,
dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar 2021–2025

2020/21:135 Reduktionsplikt för flygfotogen

2020/21:137 Uppsägning av skatteavtalet mellan Sverige och Grekland

2020/21:138 Uppsägning av skatteavtalet mellan Sverige och Portugal

2020/21:139 Ett modernt regelverk för Allmänna arvsfonden

2020/21:141 Tidsbegränsad lösning för att säkerställa tillgång till skol-
information

2020/21:142 Regler om internationellt samarbete anpassas till nya regler
om skyddstillsyn och tillträdesförbud till butik

2020/21:143 Institutet för mänskliga rättigheter

2020/21:144 Klimatdeklaration för byggnader

2020/21:148 En effektivare konkurshantering

2020/21:149 Förbud mot erkännande av utländska månggiften

2020/21:150 Ett stärkt barnrättsperspektiv i vårdnadstvister

2020/21:152 Vissa insatser för ökad lärarkompetens

2020/21:153 Gränsöverskridande tillgång till radio- och tv-program

2020/21:154 Miljöstyrande start- och landningsavgifter

2020/21:155 Ändringar i regelverket om hantering av finansiella företag i
kris

2020/21:156 Justerad beräkning av bilförmån

2020/21:157 Material och produkter avsedda att komma i kontakt med
livsmedel

2020/21:159 Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten

Skrivelser

2020/21:90 Nordiskt samarbete 2020

2020/21:105 Ungdomspolitisk skrivelse

2020/21:109 Politik för konstnärers villkor

2020/21:133 Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet
2021–2030

2020/21:147 Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under andra halvåret 2019 och hela kalenderåret 2020

Redogörelse

2020/21:ER1 Europarådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2020

§ 21 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 19 mars

2020/21:586 Ny skatt på el

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:587 Bonus–malus påverkan på företagen

av *Sofia Westergren* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:588 Bonus–malus-systemet

av *Boriana Åberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:589 Åtgärder för att fler ska få aktivitetsersättning

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

den 22 mars

2020/21:590 Återinförda skatter

av *Kjell Jansson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:591 Åtgärder för ett sakligt debattklimat

av *Tobias Andersson* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:592 Förordnande som vägtransportledare

av *Thomas Morell* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:593 Stöd till återvandring för invandrare i utanförskap

av *Jonas Andersson* i Skellefteå (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 mars

2020/21:2253 Skatt på produkter hög elförbrukning

av *Hampus Hagman* (KD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2254 Tobaksfri skoltid

av *Sofia Westergren* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2255 Klassningen av entreprenadberg som avfall

av *Camilla Brodin* (KD)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2256 Aktivitetsersättning för personer med funktionsnedsättning

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:2257 En avkriminalisering av för sent inlämnade årsredovisningar

av *Tobias Andersson* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2258 En utredning om carry-back inom bolagsskattesystemet

av *Tobias Andersson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2259 Starta eget-bidrag till yrkesverksamma

av *Tobias Andersson* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2260 Krisstöd till företag

av *Edward Riedl* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2261 Export av klimatbonusbilar

av *Boriana Åberg* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2262 Förordningen om behörigheter för sjömän

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2263 Reglerna för omställningsstöd

av *Boriana Åberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2264 Lönekostnader för svenska företag

av *Markus Wiechel* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2265 Lager för civil krishantering

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2266 Gui Minhai och Dawit Isaak

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2267 En jämlik stomivård
av *Ulrika Jörgensen* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2020/21:2268 Datumet för byte till sommardäck
av *Lars Beckman* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
2020/21:2269 Trafiken i Mälardalsregionen
av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
2020/21:2270 Barns och ungas idrottande
av *Ulrika Jörgensen* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)
2020/21:2271 Distansstudier
av *Markus Wiechel* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

den 22 mars

2020/21:2272 Munskydd i skolan
av *Markus Wiechel* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
2020/21:2273 Nya svenska medborgare
av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2020/21:2274 Elförsörjningen i Göteborg
av *Lars Hjälmered* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
2020/21:2275 Kostnader för digitala årsredovisningar
av *Lars Hjälmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
2020/21:2276 Skydd mot cyberangrepp för samhällsviktiga företag
av *Pål Jonson* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
2020/21:2277 Ansvar för ökade samhällsklyftor
av *Dennis Dioukarev* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2020/21:2278 Kommunal skatteplanering
av *Ulla Andersson* (V)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2020/21:2279 Fördelning av kostnaderna för sjö- och flygräddning
av *Mikael Larsson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
2020/21:2280 Rapportering om missförhållanden på arbetsplatsen
av *Arman Teimouri* (L)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)
2020/21:2281 Utvidgade åtgärder mot Kina
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
2020/21:2282 Säkrandet av bevis i molntjänster
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2283 Klassificeringen i EU:s utsläppshandelssystem
av *Lars Hjälmered* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2284 Behandling av SMA med Zolgensma

av *Serkan Köse* (S)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2285 Anskaffningen av de nya Visbykorvetterna

av *Pål Jonson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2286 Svenskars användning av kinesisk teknik

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2287 Turkiets beslut att lämna Istanbulkonventionen

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2288 Elförsörjning och driftssäkerhet i södra Sverige

av *Lars Hjälmered* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2289 Stöd vid sällsynta sjukdomar

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

Prot. 2020/21:98

23 mars

§ 23 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 22 mars

2020/21:2132 Ett svenskt övervakningssystem i Myanmar

av *Håkan Svenneling* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 24 Kammaren åtskildes kl. 20.00.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 12 anf. 36 (delvis),

av ålderspresidenten därefter till ajourneringen kl. 16.00 och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott	1
§ 3 Meddelande om frågestund	2
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	3
§ 5 Anmälan om faktapromemoria	4
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott	4
§ 7 Ärenden för bordläggning	4
§ 8 Svar på interpellation 2020/21:541 om dialogen med Storbritannien.....	5
Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	5
Anf. 2 PÅL JONSON (M).....	5
Anf. 3 HANS WALLMARK (M)	7
Anf. 4 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	7
Anf. 5 PÅL JONSON (M).....	8
Anf. 6 HANS WALLMARK (M)	10
Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	10
Anf. 8 PÅL JONSON (M).....	11
Anf. 9 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	12
§ 9 Svar på interpellation 2020/21:548 om formuleringar om det säkerhetspolitiska läget	12
Anf. 10 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	12
Anf. 11 HANS WALLMARK (M)	13
Anf. 12 PÅL JONSON (M).....	14
Anf. 13 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	15
Anf. 14 HANS WALLMARK (M)	16
Anf. 15 PÅL JONSON (M).....	17
Anf. 16 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	17
Anf. 17 HANS WALLMARK (M)	18
Anf. 18 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	19
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:479 om bombdåd och bilbränder.....	19
Anf. 19 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	19
Anf. 20 THOMAS MORELL (SD).....	20
Anf. 21 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	21
Anf. 22 THOMAS MORELL (SD).....	22
Anf. 23 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	23
Anf. 24 THOMAS MORELL (SD).....	24
Anf. 25 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	24
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:486 om sms-utskick med anledning av pandemin	25
Anf. 26 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	25
Anf. 27 HANS ROTHENBERG (M).....	26
Anf. 28 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	27
Anf. 29 HANS ROTHENBERG (M).....	28
Anf. 30 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	29
Anf. 31 HANS ROTHENBERG (M).....	30
Anf. 32 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	30

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:521 om åtgärder mot sexualbrott mot barn	31
Anf. 33 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	31
Anf. 34 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	32
Anf. 35 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	33
Anf. 36 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	34
Anf. 37 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	35
Anf. 38 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	36
Anf. 39 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	37
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:525 om skydd av personuppgifter för personal inom de rättsvårdande myndigheterna	37
Anf. 40 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	37
Anf. 41 THOMAS MORELL (SD).....	39
Anf. 42 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	40
Anf. 43 THOMAS MORELL (SD).....	40
Anf. 44 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	41
Anf. 45 THOMAS MORELL (SD).....	42
Anf. 46 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	43
§ 14 Svar på interpellation 2020/21:531 om fler poliser och civilanställda i Västerbottens inland	43
Anf. 47 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	43
Anf. 48 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	44
Anf. 49 THOMAS MORELL (SD).....	45
Anf. 50 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	46
Anf. 51 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	47
Anf. 52 THOMAS MORELL (SD).....	47
Anf. 53 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	48
Anf. 54 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	49
Anf. 55 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	49
Ajournering.....	50
Återupptaget sammanträde.....	50
§ 15 Svar på interpellation 2020/21:318 om arbetslöshetens inverkan på välfärden.....	50
Anf. 56 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	50
Anf. 57 ELISABETH SVANTESSON (M).....	51
Anf. 58 LARS BECKMAN (M).....	52
Anf. 59 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	53
Anf. 60 ELISABETH SVANTESSON (M).....	54
Anf. 61 LARS BECKMAN (M).....	55
Anf. 62 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	55
Anf. 63 ELISABETH SVANTESSON (M).....	56
Anf. 64 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	57
§ 16 Svar på interpellation 2020/21:346 om könsstereotypa föreställningar inom Arbetsförmedlingen	57
Anf. 65 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	57
Anf. 66 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	58
Anf. 67 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	59
Anf. 68 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	60
Anf. 69 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	61

Anf. 70 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	62
Anf. 71 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	63
§ 17 Svar på interpellation 2020/21:476 om tillgången till lärlingsplatser.....	63
Anf. 72 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	63
Anf. 73 LARS BECKMAN (M)	64
Anf. 74 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	65
Anf. 75 LARS BECKMAN (M)	66
Anf. 76 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	67
Anf. 77 LARS BECKMAN (M)	68
Anf. 78 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	68
§ 18 Svar på interpellationerna 2020/21:492 och 498 om reformeringen av Arbetsförmedlingen	69
Anf. 79 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	69
Anf. 80 MATS GREEN (M)	70
Anf. 81 MAGNUS PERSSON (SD)	70
Anf. 82 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	71
Anf. 83 MATS GREEN (M)	72
Anf. 84 MAGNUS PERSSON (SD)	72
Anf. 85 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	73
Anf. 86 MATS GREEN (M)	73
Anf. 87 MAGNUS PERSSON (SD)	74
Anf. 88 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	74
§ 19 Svar på interpellation 2020/21:516 om arbetssituationen på manuella biltvättar	75
Anf. 89 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	75
Anf. 90 LARS BECKMAN (M)	76
Anf. 91 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	77
Anf. 92 LARS BECKMAN (M)	78
Anf. 93 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	79
Anf. 94 LARS BECKMAN (M)	80
Anf. 95 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	80
§ 20 Bordläggning.....	81
§ 21 Anmälan om interpellationer	82
§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar	83
§ 23 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	85
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 20.00.	85